

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR Ročník XXX. • November 2022 • Číslo 11

Zuzana v kúpeľi

TÉMA: veteráni
Vojenský čin roka
Certifikácia
Martinčanov

Ozbrojené sily sa rozrastajú

V martinskej základni výcviku a mobilizačného doplňovania sa skončila odborná príprava nových vojakov, ktorá nadviazala na ich základný výcvik. V posádkovom cvičisku Sučany mali záverečné zamestnanie s technikou vojaci určení pre mechanizované vojsko, čestnú stráž a vojenskú hudbu. Preverilo ich znalosti aj zručnosti. Nováčikovia precvičovali aj činnosť jednotlivca v zostave mechanizovaného družstva, vysadenie z bojového vozidla, zabezpečenie a zaistenie prejazdových bodov. Do útvarov nastúpili 24. októbra už ako vojaci 2. stupňa.

Foto: Jozef Žiak

Vážení čitatelia,
Deň vojnových veteránov si 11. novembra pripomína celý demokratický svet ako spomienku na statočnosť, hrdinstvo, ale predovšetkým ako hold vojakom, ktorí priniesli vo vojnách najvyššiu obeť. Boli ich milióny a zomierali na tisícach bojísk za ideály či predstavy mocných tohto sveta.

Boli to vojaci aj našej minulosti a histórie. Patrí im úcta a poklona nás všetkých. Symbolickým červeným makom na odevoch či sklonením hlavy na vojenských cintorínoch vyjadrujeme spolupatričnosť ako ľudstvo, ktoré sa snaží, ale stále sa nevie poučiť z vojnových konfliktov. Aktuálne dianie na východ od našich hraníc je varovným svedectvom.

Dnes si významný deň 11. 11. pripomínajú aj naši novodobí slovenskí vojnoví veteráni, ktorí v mierových misiách a operáciách medzinárodného krízového manažmentu slúžili či slúžia v oblastiach konfliktov v rôznych kútoch sveta. Onedlho uplynú tri desaťročia, ako mladá Slovenská republika vyslala do mierovej misie Organizácie Spojených národov svoj prvý kontingent. Počas piatich rokov na území bývalej Juhoslávie v misiách UNPROFOR a UNTAES slovenskí vojaci prispeli k mierovému riešeniu vojnového konfliktu na Balkáne a zachránili tisíce životov nevinných ľudí. Dnes môžeme s uznaním konštatovať, že na ich službu nadviazali tisíce nasledovníkov, príslušníkov Ozbrojených síl SR. Deň vojnových veteránov je aj ich sviatkom, vlastne – je aj našim sviatkom.

Aj naša organizácia UN VETERAN SLOVAKIA sa svojou prácou v rámci občianskeho združenia, aktivitami v prospech verejnosti v súčinnosti s ozbrojenými silami a ministerstvom obrany snaží, aby mali novodobí veteráni v spoločnosti rešpekt a náležité postavenie, ktoré si zaslúžia. Mnohí z nich priniesli aj obeť najvyššiu. Nikdy na nich nezabudneme. Budeme im salutovať so symbolom červeného maku.

Plukovník v. v. Štefan Jangl
prezident občianskeho združenia UN VETERAN SLOVAKIA

ČÍSLO MESIACA

11. 11. 1918 o jedenástej hodine začalo platiť prímerie, ktoré ukončilo prvú svetovú vojnu. Tradícia Dňa veteránov sa začala rodiť už **11. novembra 1919**, keď sa tento deň pripomínal

v Londýne, Paríži a ďalších mestách. Prezident USA Woodrow Wilson vyhlásil 11. november za Deň prímeria. Oficiálnym sviatkom sa 11. november stal v roku **1926**. V roku **1954** ho premenoval Kongres USA na Deň veteránov.

Symbolom Dňa veteránov sa stal kvet vlčího maku z básne **Na flámskych poliach**, ktorú v roku **1915** napísal kanadský vojak John McCrae v zákopoch neďaleko mesta Ypres. V roku **1921** zvolil bývalý veliteľ britských expedičných síl poľný maršal sir Douglas Haig ako predseda Nadácie veteránov vlčí mak za symbol pre zbierku na pomoc vojnovým veteránom a invalidom. Dnes si Deň veteránov, alebo tiež Deň vlčích makov, pripomína celý svet.

- 4 Vojenské činy roka
- 7 Spoločná ochrana európskeho neba
- 8 Plavby a brody vojenskej techniky
- 12 Pomoc Ukrajine neustáva
- 14 Výcvik 11. ťažkej mechanizovanej práporovej skupiny
- 16 Rozhovor s náčelníkom delostrelectva OS SR plk. Romanom Bobaľom
- 18 Téma: vojenský veteráni a dôchodcovia
- 24 Ručné zbrane na Ukrajine
- 26 Transportéry M113 pri Chersone

- 28 Let za šťastnými dňami
- 31 Ostreľovači v Alpách
- 32 Nová éra – nové kasárne
- 34 Kongres Európskej asociácie vojenskej tlače
- 38 Energia – zbraň v rukách Kremľa
- 40 Česi anektovali Kaliningrad
- 41 MILITARY ENGLISH: Submarine warfare
- 43 Škandal, ktorý nebol
- 44 Zahrejte sa cvičením!
- 46 Povstalecké boje na Hornej Nitre
- 47 Medaila Za chabrosť pred nepriateľom

NA TITULNEJ STRANE: Vodné prekážky v Lešti prekonávali po prvý raz aj samohybné kanónové húfnice Zuzana 2 • Foto: Jozef Žiak

DUCH SLUŽBY

„Nielen to, čo urobiť musím, ale aj krok navyše, to je duch služby, ktorý cítim vo vás, vo vojakoch aj zamestnancoch, a ktorý nás spája,“ ocenil nominovaných aj laureátov 25. ročníka ankety Vojenský čin roka minister obrany Jaroslav Nad'.

„A ak ten duch služby existuje nielen u všetkých nominovaných, ale aj v celých ozbrojených silách, budú pevné, neporaziteľné a budeme sa vždy môcť o nich oprieť,“ dodal v Zimnej jazdiarni Bratislavského hradu minister obrany.

Pomoc verejnosti

Odborná komisia spomedzi všetkých návrhov za rok 2021 nominovala do finále slobodníčku Monika Kováčiková z Čestnej stráže prezidenta SR, ktorá už druhý rok organizovala vianočnú charitatívnu zbierku pre deti a starých ľudí. Kapitán v. v. Ivan Sopoliga dobrovoľne a na vlastné riziko pomáhal ako bývalý vojenský psychológ nielen ťažko chorým a zomierajúcim na Covid-19, ale aj zdravotníckemu personálu. Vedenie rezortu napokon hlasovaním rozhodlo, že spomedzi trojice nominovaných sa laureátom kategórie Pomoc verejnosti stal slobodník Miroslav Demeter z 902. ženijného práporu Michalovce, ktorý 40 dní svojej dovolenky a osobného voľna venoval dobrovoľníckej pomoci obyvateľom južnej Moravy postihnutých veternou smršťou. „Vedel som, že na vojakov môžeme byť hrdí za ich profesionalitu, no aj za to, ako vedia nakladať so svojím voľným časom. Sú to ľudia veľkého srdca,“ povedal pri odovzdávaní ceny Eduard Heger, ktorý sa na Vojenskom čine roka zúčastnil ako prvý predseda vlády v histórii. Prvý raz na vyhodnotenie zavítali tiež minister zahraničných vecí a európskych záležitostí a minister zdravotníctva. Rastislav Káčer v našom rezorte pôsobil v rokoch 2001 – 2003 ako štátny tajomník a Vladimír Lengvarský bol do menovania za ministra profesijným vojakom, hlavným lekárom Ozbrojených síl SR, neskôr riaditeľom Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku.

Priateľ armády

Na ocenenie tých, čo v rezorte nepracujú, no svojou aktivitou prispievajú k budovaniu civilno-vojenských vzťahov, bolo nominované občianske združenie Salus Vitalis, na jeho vzdelávacích aktivitách, seminároch či zdravotníckych cvičeniach sa spolu s hasičmi či záchranármi zúčastňujú aj vojaci. Spoločnosti Lock-heed Martin, Mondi SCP, Aliter Technologies a LYNX zase spája to, že ústretovo a nezištne pomohli Ústrednej vojenskej nemocnici v Ružomberku po požiari chirurgického pavilónu. Laureátom v kategórii Priateľ armády sa stalo mesto Brezová pod Bradlom zastúpené primátorom Jaroslavom Ciranom. Dlhodobu sa podieľa na spoločných oslavách výročí generála Milana Rastislava Štefánika aj pripomienkach bojov slovenských dobrovoľníkov z roku 1848 vrátane osláv Dňa ozbrojených síl SR. „Aby sme už nikdy nemuseli prežiť to, čo cez druhú svetovú vojnu,“ zaznelo posolstvo poručíka v. v. Branislava Tvarožka, účastníka protifašistických bojov a rodáka z Brezovej, ktorý odovzdal ceny víťazovi aj nominovým.

Služba vlasti

V kategórii Služba vlasti, ktorú pred troma rokmi do ankety zaviedol náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko, bol nominovaný major Michal Németh z 54. raketometného oddielu Rožňava za službu v Lotyšsku, rotný Miroslav Gregor z Veliteľstva vojenského zdravotníctva Martin a rotný v zálohe Vladimír Kozák z 11. mechanizovaného práporu Martin za bravúrne zvládnuť úloh cvičení Combined Resolve XVI v Nemecku. Laureátmi v kategórii, ktorá oceňuje mimoriadne aktívne a profesionálne plnenie služobných úloh a povinností, sa stali príslušníci 5. pluku špeciálneho určenia Žilina a príslušníci Vzdušných síl OS SR z 54. krídla Kuchyňa za evakuáciu občanov z Afganistanu. „Pôvodne sme si mysleli, že v tejto kategórii budeme oceňovať vojakov najmä v oblasti výcviku, ale ukázalo sa, že sú oceňovaní za plnenie reálnych operačných úloh,“ konštatoval generál Zmeko, ktorý vyslovil uznanie aj rodinným príslušníkom vojakov.

Záchrana života

Poručička Patrícia Klobušiaková z Veliteľstva vojenského zdravotníctva OS SR počas medzinárodného cvičenia Combined Resolve XVI zachránila život nadrotmajstrovi Jozefovi Musilovi z 11. mechanizovaného práporu Martin. Major Matej Futák, nadrotmajster Branislav Podušel a nadrotmajster Peter Horváth z 81. krídla Sliač na služobnej ceste počas poľadovice pomohli vážne zranenému vodičovi. V kategórii Záchrana života sa víťazom stal nadrotmajster Róbert Prôčka z Vojenskej polície. Počas služobnej cesty na diaľnici pred Hlohovcom pomohol zranenému vodičovi, zorganizoval pomoc a zabezpečil havarované vozidlo pred výbuchom. Zranenej žene pomohol aj v roku 2016 počas bratislavskej konferencie Globsec a je tiež 71-násobný dobrovoľný darca krvi. „Čokoľvek také by predsa urobil každý príslušník Vojenskej polície či ozbrojených síl,“ poznamenal skromný nadrotmajster Prôčka, keď mu blahoželal minister obrany Jaroslav Nad'.“

Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement,
Jakub Neubauer

„Čokoľvek také by predsa urobil každý príslušník
Vojenskej polície či ozbrojených síl!“

nadrotmajster Róbert Prôčka

Vojenský čin roka 2021 v kategórii Záchrana života

Vrátili sa z misií

V Trebišove sa 21. októbra v priestoroch 21. mechanizovaného práporu zhromaždilo 215 príslušníkov Ozbromených síl SR, ktorí sa vrátili z pôsobenia v rámci medzinárodného krízového manažmentu na Cypre, v Lotyšsku, Bosne a Hercegovine, Mali a Stredoafrickej republike, Iraku a ďalších krajinách Blízkeho východu či z námornej misie. Slávnostne ich privítali minister obrany Jaroslav Naď a náčelník Generálneho štábu Ozbromených síl SR generál Daniel Zmeko.

Medaily pre PTP

Minister obrany Jaroslav Naď na Hlavnej ulici v Košiciach 21. októbra pri príležitosti piateho výročia odhalenia pamätnej tabule príslušníkov Pomocných technických práporov (PTP) vzdal hold ich neľahkým osudom. Komunistický režim politicky nepohodlných občanov v rokoch 1950 – 1954 využíval na ťažké a nebezpečné práce v baniach, na stavbách, v lomoch, lesoch a na ďalších rizikových pracoviskách v rámci základnej vojenskej služby. Pomocnými technickými práporami dovedna prešlo zhruba 60 000 osôb. Siedmich bývalých príslušníkov PTP minister Naď ocenil pamätnými medailami.

► Rozlúčka s veľvyslancom

Minister obrany Jaroslav Naď sa 18. októbra na pôde rezortu rozlúčil s odchádzajúcim veľvyslancom Ukrajiny v Slovenskej republike Jurijom Muškom, ktorý ako vedúci diplomatickej misie pôsobil na

Slovensku od januára 2017. Minister vyzdvihol aktívny prístup a odhodlanie veľvyslanca Muška rozvíjať slovensko-ukrajinské bilaterálne vzťahy a vyjadril potrebu zachovania kontinuity spolupráce aj v nadchádzajúcom období, ktoré podľa neho bude pre Ukrajinu naďalej mimoriadne zložitá.

► Future Forces Forum

Štátny tajomník Marian Majer sa 19. októbra zúčastnil na slávnostnom otvorení medzinárodnej platformy Future Forces Forum v Prahe. Pri tejto príležitosti rokoval s námestníkmi ministerky obrany ČR Františkom Šulcom, Danielom Blažkovcom a Janom Jírešom. Spolupráca s Českou republikou v oblasti obrany je dnes podľa neho na najlepšej úrovni od rozdelenia Československa. Súčasťou Future Forces Forum od 19. do 21. októbra bola okrem odborných panelových expertných skupín NATO tiež medzinárodná výstava.

► Návšteva u prezidentky

Minister obrany Jaroslav Naď navštívil 20. októbra prezidentku SR a hlavnú veliteľku Ozbromených síl SR Zuzanu Čaputovú. Informoval ju o aktuálnom stave slovenských

ozbrojených síl, o vývoji na Ukrajine a ďalších témach obrany i bezpečnosti.

► Cvičenie European Shield

Vo výcvikových priestoroch a zariadeniach Ozbromených síl SR sa 18. októbra začala séria cvičení European Shield. Okrem príslušníkov OS SR na do nich zapojili aj ďalšie krajiny NATO a príslušníci ozbrojených síl Ukrajiny. Úlohou cvičenia bolo zladenie postupov, taktiky a výmena skúseností. Jednotky sa sústreďia na vedenie rôznych druhov operácií. OS SR ako hosťiteľ si precvičili spôsobilosti v oblasti plánovania. Na logistickej podpore sa podieľali jednotlivé účastnícke krajiny. Dovedna sa na cvičení zúčastnilo do 900 vojakov, z toho približne 200 ukrajinských.

Ďakujeme Holandsku

Holandské kráľovstvo v úzkej koordinácii so Slovenskom a Spolkovou republikou Nemecko pristúpilo k zníženiu svojho zastúpenia v Mnohonárodnej bojovej skupine NATO v SR, pričom odsun sa týka aj jednej z batérií systému protivzdušnej obrany Patriot zo Sliacha. Ide o prirodzené rozhodnutie vychádzajúce z vyhodnotenia bezpečnostnej situácie v SR a v regióne a tiež zo zavedenia viacerých iných opatrení,

ktoré od začiatku invázie viedli k posilneniu obrany Slovenska. „So spojencami sme dohodnuli, že tu budú dovtedy, kým to bude nevyhnutné. Urobili sme množstvo bezpečnostných opatrení, vďaka ktorým môžeme znížiť počet techniky a tiež spojeneckých vojakov. Ďakujem Holandsku, že tu boli ich vojaci v kľúčovom období,” povedal minister obrany SR Jaroslav Naď. Zmeny príspevkov do Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO sú prirodzenou súčasťou vývoja situácie a stanovených úloh. Odchod holandského systému neovplyvní obranyschopnosť SR, v jeho úlohách budú okrem iných prostriedkov ďalej pokračovať aj dve nemecké batérie. Navyše je naďalej na letisku Kuchňa pri Malackách umiestnená aj batéria systému Patriot amerických ozbrojených síl. Ak si to situácia bude vyžadovať, môže byť holandský systém do SR opätovne okamžite nasadený. Holandskí vojaci v zníženom počte aj naďalej zostávajú v Mnohonárodnej bojovej skupine NATO v SR v úzkej koordinácii s nemeckými ozbrojenými silami a v prípade potreby bude ich nasadenie opäť navýšené.

Spoločná ochrana európskeho neba

Ministri obrany členských krajín Severoatlantickej aliancie sa stretli na rokovaní v Bruseli, aby opäť otvorili otázky pomoci Ukrajine v obrane proti nevyprovokovanej ruskej agresii. Rokovania prebiehali aj v tzv. formáte Ramstein, čo predstavuje dovedna viac než 50 krajín. Nechýbali medzi nimi ani Švédsko a Fínsko. Aj vďaka informáciám, ktoré účastníkom sprostredkoval priamo ukrajinský minister obrany Olexij Reznikov, identifikovalo plénum lídrov obrany krajín NATO ďalšie oblasti efektívnej pomoci Ukrajine. Všetky zúčastnené krajiny sa zhodli, že budú Ukrajine aj naďalej pomáhať na politickej, humanitárnej, ekonomickej aj vojenskej úrovni. Slovensko taktiež vyjadrilo záujem pripojiť sa k iniciatíve Nemecka zriadiť spoločný európsky systém protivzdušnej obrany. Podľa ministra Jaroslava Naďa je cieľom po-

silniť integrovanú protivzdušnú obranu NATO v Európe. Iniciatíva zároveň počíta so spoločnými akvizíciami a nasadzovaním systémov protivzdušnej obrany. „Projekt by mohol priniesť zapojeným krajinám úsporu financií, skrátenie dodacej lehoty, spoločnú logistickú podporu, ale tiež zvýšenie schopnosti priemyselnej výroby,” vysvetlil minister Naď s tým, že v tejto súvislosti zo strany SR nejde o žiadny záväzok, ale predovšetkým o deklarovanie záujmu pokračovať v hľadaní možných spoločných aktivít s našimi spojencami.

Foto: NATO

Štátny tajomník v Gruzínsku

Štátny tajomník Marian Majer absolvoval v Tbilisi viacero pracovných stretnutí vrátane rozhovorov s prvou štátnou tajomníčkou Gruzínska Lelou Chikovani, s vedením Styčného úradu NATO v Gruzínsku. predstaviteľmi bezpečnostnej komunity, vzdelávacích a výcvikových inštitúcií. Dis-

kutovali o prehlbovaní slovensko-gruzínskych vzťahov, o spolupráci v oblasti obranného priemyslu, podpore budovania gruzínskych obranných kapacít či ruskej invázii na Ukrajinu

a jej vplyve na bezpečnostnú situáciu v Európe. „Územná celistvosť Gruzínska v rámci jeho medzinárodne uznaných hraníc je základnou podmienkou mierového riešenia tohto konfliktu,” uviedol štátny tajomník M. Majer s tým, že Slovensko neuznáva nezávislosť území Abcházsko a Južného Osetsko, ktoré sú okupované Ruskou federáciou. Slovenská delegácia pri tejto príležitosti oznámila svoj zámer zriadiť v priebehu budúceho roka v Tbilisi úrad vojenského pridelenca. „Tento krok nám pomôže uľahčiť a skvalitniť našu bilaterálnu obrannú spoluprácu. Zároveň pevne veríme, že to bude skvelá príležitosť na jej rozšírenie o nové oblasti,” doplnil Marian Majer. Štátny tajomník tiež navštívil Školu budovania obranných inštitúcií NATO v Tbilisi, kde pôsobí vyslaný expert MO SR pre obranné vzdelávanie. Súčasťou cesty bola aj návšteva Spoločného výcvikového a hodnotiaceho centra NATO, kontaktnej línie Ruskom okupovaných území a základne gruzínskych ozbrojených síl.

Ďalšie húfnice pre Ukrajinu

Ukrajinskú obranu voči agresii Ruskej federácie posilnili ďalšie dve 155 mm samohybné kanónové húfnice Zuzana 2 slovenskej výroby. Dovedna tak Ukrajina disponuje už šiestimi kusmi húfnic vyrobených štátnou akciou spoločnosťou KONŠTRUKTA – Defence, ktoré boli dodané na základe kontraktu na komerčný predaj.

„Naša podpora Ukrajiny je reálna, efektívna a adresná. Dodali sme jej kľúčový a naozaj kvalitný samohybný autonómny delostrelecký systém schopný zabezpečiť účinnú paľbu, ktorá v tomto prípade pomôže zachraňovať životy a existenciu nezávislej a suverénnej Ukrajiny,” uviedol po bezpečnom dodaní

húfnic minister obrany SR Jaroslav Naď s tým, že medzinárodné spoločstvo vrátane Slovenska je odhodlané pomáhať aj naďalej.

Okrem plnenia zákazky na dodanie 8 kusov samohybných húfnic Zuzana v rámci kontraktu na komerčný predaj vyrobí KONŠTRUKTA – Defence pre Ukrajinu ďalších 16 kusov tohto druhu techniky, ktoré budú financovať spoločne Dánske kráľovstvo, Spolková republika Nemecko a Nórske kráľovstvo.

Zuzana v kúpeli

Na vodnom cvičisku v Centre výcviku Lešť od 19. septembra do 6. októbra prebiehali v rámci výcviku vodičov BVP-1 a 2, tankov T-72 a BRDM zamestnania v prekonávaní vodnej prekážky. Na hladinu sa po prvý raz dostali aj samohybné kanónové húfnice Zuzana 2.

Riadiaci zamestnania – veliteľ 21. mechanizovaného práporu Trebišov podplukovník Peter Hlebaško vysvetľuje, že prekonanie vodnej prekážky je určené pre útvary pozemných síl a je vyvrcholením etapy výcviku vodičov BVP-1 a 2, tankov T-72 a BRDM.

Zároveň príslušníci 91. ženijného pluku Sereď zostrojili prevozové prepravisko na prepravenie 155 mm samohybných kanónových húfníc Zuzana 2 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce, ktorý patrí pod 5. delostrelecký pluk Rožňava. Takáto preprava húfnice cez vodnú prekážku sa na Slovensku uskutočnila po prvý raz (naši delostrelci ju zažili len v Lotyšsku, kde ich prepravili ženisti Armády ČR).

Žltá a červená

Každé ráno príslušníci záchranej uvoľňovacej služby z 901. ženijného práporu Sereď pod vedením poručíka Matúša Buraja robia ukážku svojej činnosti pri simulovanej nehode bojového vozidla pechoty vo vododrome. Motor zhasol pri plnení úlohy v tzv. garáži na vodnej hladine. Vzápätí sa v rukách veliteľa vozidla objavujú dve vlajky: žltá a červená. Ich prekríže-

ním nad hlavou dáva signál: Porucha motora, vozidlo nemôže pokračovať v jazde! To je podnet pre seredských ženistov. K vozidlu smeruje po vodnej hladine čln so záchrannou službou pod vedením čatára Jordana Nikolova. Veliteľ má v člene okrem strojníka troch potápačov a zdravotníka. O chvíľu sú už pri bevépečku. Zisťujú, o akú poruchu ide. Čatár Nikolov dáva vysielacťou signál poručíkovi Burajovi. Ten posiela do vody plávajúci pásový obojživelný transportér PTS-10 s osádkou. Potápači medzitým zapájajú lano. Po príchode transportéra druhé časti lán pripoja na PTS. Nasleduje postupne vytiahnutie „poruchového“ bojového vozidla na breh.

Pre poručíka Buraja to bola prvá skúsenosť v pozícii veliteľa záchranej a uvoľňovacej služby. Aj on spočiatku prežíval určitú trému a stres. Mohol sa však spoľahnúť na skúsených profesionálov okolo seba: veliteľa záchranej služby čatára Jordana Nikolova, veliteľa uvoľňovacej skupiny čatára Jána Bencúra, veliteľa PTS-10 desiatnika Milana Klačana či veliteľa uvoľňovacieho tanku rotmajstra Richarda Koníka.

Jednotlivé bojové vozidlá vzápätí prekonávajú vodnú prekážku. Časť vodičov, ktorí zažívajú na vode svoju premiéru, je napriek dobrej príprave a zvládnutiu všetkých pracovísk na

suchu viditeľne nervózna. Na nich sa okrem iného oboznámujú s pravidlami bezpečnosti pri plnení úlohy, sú preskúšaní z pravidiel prekonávania vodnej prekážky, zopakujú si prípravu vozidla na prekonávanie vodnej prekážky, nácvik prekonávania vodnej prekážky na vozidle s rozpojenými pásmi či nácvik prekonania vodnej prekážky na suchu: vjazd, výjazd, zatáčanie, cúvanie, brzdenie a zastavenie. Všetko pod dohľadom skúsených inštruktorov. Všetci vodiči museli mať pred zamestnaním na vode najazdených so svojím vozidlom minimálne 70 kilometrov.

Úspešné premiéry

Veliaci poddůstojník 1. mechanizovanej rotý 22. mechanizovaného práporu Michalovce rotmajster Henrich Horňák pripomína, že sa predovšetkým treba dôkladne pripraviť na zamestnanie. „To znamená nielen osobnú prípravu vodiča, ale aj vozidla. Dôkladne ho utesniť. Usilovali sme sa nových vodičov, ktorí ešte neboli vo vode, čo možno najlepšie pripraviť na plavby. Aj tým, že sme im prideliť skúsených veliteľov. Veliteľom, ktorí vo vode tak isto zažívali svoju premiéru, sme dali skúsených vodičov.“

Jeho vodič desiatnik Slavomír Gregus má skúseností na rozdávanie. Ale napriek tomu poznamenáva, že vodič sa plne musí vo vode spoľahnúť na veliteľa a jeho pokyny. „Aj napriek tomu niekedy neočakávaný poryv vetra môže vozidlo prífúknuť k bójke. Všetko je to o dokonalej súhre veliteľa a vodiča,“ hovorí Slavomír, ktorý už 19 rokov pôsobí v OS SR. Jeho výsledok vo vode hovorí za všetko: dosiahol výborný čas 9 minút, 15 sekúnd (o minútu menej, ako bola norma na takúto hodnotenie).

Medzi veliteľmi vozidiel, ktorí sa po prvý raz ocitli vo vodnej prekážke, bol aj veliteľ 22. mechanizovaného práporu Michalovce podplukovník Peter Pavlík. „Ako veliteľ útvaru musím mať aj takúto spôsobilosť. Pred plavbami som nepodcenil prípravu. Pochybovať som si prešiel všetky pracoviská na suchu, aby som bol čo najlepšie pripravený. Musím priznať, že základom úspechu bol skúsený vodič a vzájomná spolupráca s ním. Dopadlo to výborne. Za náš prápor môžeme povedať, že sme sa snažili všetkých čo najlepšie pripraviť. Napriek tomu som na vodičoch, ktorí išli po prvý raz do vody, postrehol celkom prirodzenú nervozitu. Snažil som sa ich povzbudiť. Aj napriek tomu, že to bola už spomínaná premiéra tiež pre mňa.“

„Je to dôležitá spôsobilosť útvarov pozemných síl, zaujímavé, ale zároveň aj pomerne náročné zamestnanie. Lebo ísť s tankom pod hladinu či s bojovým vozidlom plávať na vode nie je každodenná úloha.“

generálmajor Ivan Pach
veliteľ Pozemných síl OS SR

Celková dĺžka vodnej prekážky v Centre výcviku Lešť vrátane jazdy na suchu bola 1 190 metrov. Šírka priestoru vodnej plochy pre plavby bola 153 metrov, pre brody tankov 133 metrov. Maximálna hĺbka pre plavby bola 3,5 metra, pre brody tankov 1,8 metra. Rýchlosť jazdy nesmela byť nižšia ako 7 km za hodinu. Celkový čas 10 minút 15 sekúnd znamenal splnenie úlohy za 1. Po prvý raz plávalo zhruba 25 – 30 percent vodičov.

Húfnice na vode

V rámci zamestnania v prekonávaní vodnej prekážky sa po prvý raz na Slovensku prakticky preverila možnosť pomocou prevozového prepraviska prepraviť aj 155 mm samohybné kanónové húfnice Zuzana. Desiatnik Róbert Antolík prevzal ako vodič Zuzanu 2 v októbri minulého roku. Nové vozidlo, jeho jazdné vlastnosti i výbavu si pochvaľuje. „Rýchlo sme si na seba zvykli. Pred prvou plavbou na pontón však napriek tomu bol určitý stres, očakávanie, aké to bude. Seredskí ženisti ma však precízne naviedli, určili mi miesto na pontóne a zabezpečili kolesá klinmi. Prvá plavba bola trochu zvláštna. Ďalšie som si už viac užíval.“ Veliteľa vozidla mu robil veliaci poddôstojník 1. palebnej čaty 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce nadrotmajster Patrik Mihalčín. A ako to videl on? „Pred prepravou bol dôležitý detailný dohovor so ženistami, ktorí nás prepravovali. Počúvali sme ich pokyny. Vozidlo naviedli na pontón, podložili kliny. Počas prvej prepravy som im s touto činnosťou pomáhal. Je to cenná skúsenosť pre celý náš útvar. Dnes už vieme, že sa dá Zuzana bezpečne prepravovať aj cez vodnú prekážku.“

Premiéru mal pri zabezpečovaní spomínanej činnosti aj veliteľ prevozového prepraviska poručík Erik Bartoš z 91. ženijného pluku Sered'. K dispozícii mal 80-tonové prepravisko, ktoré pozostávalo z dvoch tlačných motorových člnov a šty-

roch pontónových mostných súprav. Keďže išlo o prvú takúto prepravu, usilovali sa na ňu čo najlepšie pripraviť. Dbali predovšetkým na bezpečnosť. Vodiči museli podľa dohovoru a navádzania na pontón pomaly vchádzať. Pozor museli dávať aj na druhom brehu vodnej prekážky, kde je pomerne strmý výjazd a málo miesta na bezpečné otáčanie húfnice. „Som rád, že sme jednotlivé prepravy úspešne zvládli a tým získali aj novú spôsobilosť. Vďaka práci všetkých vyčlenených ženístov pod vedením veliaceho poddôstojníka rotmajstra Ondreja Mesároša a rotného Juraja Vančíka,“ hovorí spokojný veliteľ.

Dôležitosť úspešného zvládnutia prekonávania vodnej prekážky plavbami a brodmi zvýraznil aj veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach, ktorý druhý deň svojho veliteľského zamestnania situoval práve do priestorov vodného cvičiska Centra výcviku Lešť: „Je to dôležitá spôsobilosť útvarov pozemných síl. Ide o zaujímavé zamestnanie, ale zároveň aj pomerne náročné. Lebo ísť s tankom pod vodu, s bojovým vozidlom plávať na vode nie je každodenná úloha. Zamestnanie okrem iného preverilo aj ženístov. Aby boli schopní a pripravení prepraviť všetku techniku, ktorú majú útvary pozemných síl vo výzbroji, teda aj samohybné delostrelecké húfnice Zuzana. Som rád, že sa spomínané úlohy podarilo splniť.“

Jozef Žiak • Foto: autor

< ANKETA >

Čo vám priniesli plavby a brody?

Podplukovník Peter Hlebaško
(veliteľ 21. mechanizovaného práporu Trebišov, riadiaci zamestnania)

„Prekonanie vodnej prekážky je určené pre útvary pozemných síl. Je vlastne vyvrcholením etapy výcviku vodičov BVP-1 a 2, tankov T-72 a BRDM. Zároveň príslušníci 91. ženijného pluku Sereď zostrojili prievozo-
vové prepravisko na prepravenie 155 mm samohybných kanónových húfnic Zuzana. A výsledky? 77 percent vodičov splnilo cvičenie s hodnotením výborne, 20 percent s hodnotením dobre a 3 percentá s hodnotením vyhovujúco.“

Čatár Jordan Nikolov
(veliteľ záchranej služby, 901. ženijný prápor Sereď)

„V tejto pozícii som bol po prvý raz. Som rád, že všetko dopadlo dobre. Nemuseli sme reálne zasahovať. Každý deň sme pred začiatkom zamestnania robili ukážku nášho zásahu. Mala veľký psychologický moment. Vojaci videli, že v prípade potreby bude o ich bezpečnosť vo vode postarané.“

Kapitán Michal Sochanič
(veliteľ 1. mechanizovanej roty, 22. mechanizovaný prápor Michalovce)

„Plával som po prvý raz ako veliteľ vozidla. Pred vodou mám trochu rešpekt, ale išlo to dobre. Vo vode som vlastne predstavoval vodičove oči. Robil to, čo som mu povedal. Som rád, že som mal skúseného vodiča, ktorý neplával po prvý raz a vedel, čo má robiť. Úlohu sme splnili s výborným hodnotením.“

Desiatnik Martin Habaľ
(vodič BVP, 22. mechanizovaný prápor Michalovce)

„Plával som po prvý raz. Ovládla ma zmes stresu a neznáneho. Keď som vošiel do vody, nebolo veľa času premýšľať, bolo treba plniť úlohy. Prvý pokus sa mi nevydaril, lebo neočakávane zafúkal vietor a v garáži som zachytil bójku. Opravná jazda už bola v poriadku. Aj preto, lebo som už vedel, čo ma čaká.“

Desiatnik Miroslav Janega
(vodič tanku, 14. tankový prápor Trebišov)

„Boli to moje premiérové brody. Teóriu som mal zvládnuť, nechýbali ani rady od starších, no priznám, že pocity boli všelijaké, keď som s tankom vchádzal do vody. Uvedomil som si, že sa netreba báť, stresovať. Veliteľ tanku mi pomáhal s navigáciou. Riadil som sa podľa pologyrokompasu. Nakoniec teda žiadny problém nebol a úlohu sme úspešne zvládli. Ďalšie brody už boli bez stresu.“

EÚ zvýši ochranu infraštruktúry

Sabotáž plynovodov Nord Stream a ďalšie incidenty jasne ukázali, že odolnosť kritickej infraštruktúry EÚ je ohrozená a sú potrebné nové opatrenia na jej ochranu. Európska komisia 18. októbra navrhla posilniť odolnosť kritickej infraštruktúry Európskej únie. Navrhuje, že bude mať výraznejšiu koordinačnú úlohu s cieľom zvýšiť pripravenosť a reakciu na súčasné hrozby, posilnenie spolupráce medzi členskými štátmi a so susednými krajinami. Prioritu by mali dostať sektory energetiky, digitálnej infraštruktúry, dopravy a vesmíru. Cieľom je posilniť kapacity včasného varovania a reakcie prostredníctvom mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. Komisia a šéf diplomacie EÚ zároveň posilnia koordináciu s NATO.

Foto: SITA

Komplexná pomoc pokračuje

Severoatlantická aliancia je pripravená dodať Ukrajine systémy protivzdušnej obrany, ktoré dokážu rušiť nepriateľské drony, uviedol generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg 13. októbra po stretnutí ministrov obrany členských krajín Aliancie v Bruseli. NATO dodá na Ukrajinu protidronové systémy so stovkami rušičiek bezpilotných lietadiel, palivo, zimné oblečenie a zdravotnícky materiál. Španielsko dodá štyri systémy protivzdušnej obrany stredného doletu Hawk americkej výroby, ktoré v uplynulých rokoch zrenovovalo. Británia dodá protiletadlové rakety AMRAAM pre použitie so systémami vzdušnej obrany NASAMS aj drony a k 64 už doručeným pridá ďalších 18 delostreleckých zbraní.

Foto: NATO

► Brániť každý centimeter

Spojené štáty budú brániť každý centimeter územia Severoatlantickej aliancie, potvrdil 13. októbra v Bruseli americký minister obrany Lloyd Austin v rámci zasadnutia ministrov obrany Aliancie. Ich súčasťou boli aj rokovania skupiny pre jadrové plánovanie. „Zaviazali sme sa brániť každý centimeter územia NATO – keď, a ak na to príde,“ povedal Austin.

► USA posielajú muníciu

Administratíva prezidenta Bidena pošle Ukrajine ďalší balík vojenskej pomoci v hodnote 725 miliónov dolárov. Pomoc obsahuje najmä muníciu pre salvové raketomety. Spojené štáty už poslali Ukrajine 20 raketometov HIMARS a prisľúbili dodať ďalších osemnásť.

► Obnova potrvá roky

Rusko bude na opätovné vybudovanie svojej armády do stavu pred vojnou na Ukrajine pravdepodobne potrebovať dva až štyri roky, povedal estónsky minister obrany Hanno Pevkur na návšteve Washingtonu. Zdôraznil, že arzenál Moskvy je vyčerpaný, takže používa systém protivzdušnej obrany S-300 ako obyčajné rakety a ruské granáty explodujú vo vzduchu, pretože sú príliš staré. Sankcie zo strany Západu podľa neho najviac zasiahli výrobu lietadiel a údržbu vrtulníkov, Rusko však stále má kapacitu útočiť aj na členské štáty NATO.

► Irán vyzbrojuje Rusov

Írskí predstavitelia a diplomati potvrdili, že Irán podpísal s Ruskom dohodu, podľa ktorej ho okrem bezpilotných lietadiel bude zásobovať aj raketami zem-zem. Rusi požiadali o ďalšie drony a presnejšie iránske balistické rakety, predovšetkým z kategórie Fátih a Zólfaghár.

► Ukrajina proti dronom

Ruské sily používajúce iránske drony zničili takmer tretinu elektrární na Ukrajine. Kyjev oznámil, že oficiálne požiada Izrael o poskytnutie systémov protivzdušnej obrany.

► Írsko prehodnocuje neutralitu

Ruská invázia na Ukrajinu núti Írsko prehodnotiť politiku vojenskej neutrality, uviedol írsky minister pre európske záležitosti Thomas Byrne počas návštevy Francúzska. Verejná mienka možno ešte nie je pripravená na členstvo v NATO, ale o tom, kde sú sympatie Írska, niet pochyb, povedal.

► Plot na hraniciach

Parlamentné strany Fínska sa zhodli na výstavbe plota v častiach hraníc krajiny s Ruskom, „aby bola hranica dobre kontrolovaná a aby sme mohli preventívne ovplyvňovať situácie, ktoré by mohli na hraniciach nastať,“ ako uviedla fínska premiérka Sanna Marinová. O výstavbe plota, ktorý by podľa návrhu fínskej pohraničnej stráže mohol byť na 130 – 260 kilometroch fínsko-ruských hraníc, sa má hlasovať budúci rok. Výstavba bude trvať tri až štyri roky. Fínsko má s Ruskom 1 300 kilometrov dlhé štátne hranice. Prístupové protokoly Fínska do NATO stále ešte neratifikovali Turecko a Maďarsko.

► 234 neexistujúcich dronov

Od prvého zostrelenia kamikadze dronu Šahid-136 iránskej výroby na území Ukrajiny 13. septembra do 19. októbra zničili vzdušné sily a ďalšie zložky obranných síl Ukrajiny 234 bezpilotných lietadiel tohto typu. Teherán popiera, že by ich dodával Rusku a Kremľ tvrdí, že nemá informácie o tom, či ruská armáda používa pri útokoch na ukrajinské mestá iránske drony.

Rusko straší jadrom

Ruský prezident Vladimir Putin si uvedomuje, že použitím jadrových zbraní na Ukrajine nemôže získať žiadne skutočné výhody a svoju beztak zlú situáciu by týmto ešte výrazne zhoršil, konštatoval Fabian Rene Hoffmann, politológ z Univerzity v Osle, špecializujúci sa na jadrové zbrane.

Obavy z jadrovej eskalácie vo svete vzrástli po tom, ako Putin vyhlásil, že na ochranu ruského územia – vrátane štyroch čerstvo anektovaných ukrajinských oblastí – je odhodlaný použiť „všetky dostupné prostriedky“. Podpredseda ruskej Rady bezpečnosti Dmitrij Medvedev v nadväznosti na to otvorene hovoril o možnom použití strategických jadrových zbraní na ochranu krajiny.

Viacero západných lídrov potom upozornilo, že vyhrážky ruského prezidenta treba brať vážne. Americký prezident Joe Biden po Putinových vyjadreniach varoval, že svet čelí najväčšej hrozbe od kubánskej raketovej krízy z roku 1962. Dodal, že šéf Kremľa „nežartuje, keď hovorí o použití taktických jadrových, biologických či chemických zbraní“.

Politológ z Univerzity v Osle Hoffmann tvrdí, že je veľmi náročné porovnať súčasnú situáciu s kubánskou raketovou krízou z roku 1962 pre výrazne odlišný kontext oboch udalostí. Zhodnotil však, že v súčasnosti sú riziká jadrovej eskalácie nižšie ako v roku 1962. Podložil to najmä tým, že nevýhody použitia jadrových zbraní pre Kreml jednoznačne prevažujú nad výhodami.

Hrozba vypuknutia jadrovej vojny je v súčasnosti zatiaľ oveľa nižšia aj podľa Gerharda Mangotta, profesora medzinárodných vzťahov z Univerzity v Innsbrucku. „Počas kubánskej raketovej krízy bola hrozba termonukleárnej vojny medzi Sovietskym zväzom a USA oveľa väčšia,“ povedal. Podľa jeho slov je pravdepodobnosť, že Kreml použije taktické jadrové zbrane na Ukrajine, momentálne veľmi nízka.

Mangott dodal, že použitie týchto zbraní zo strany Kremľa bude „tým pravdepodobnejšie, čím viac bude Rusko na Ukrajine stáť zoči-voči katastrofálnej porážke na bojisku“. Podľa neho by Moskva v prípade nasadenia taktických jadrových zbraní stratila podporu svojich partnerov vrátane Číny a Indie, ktoré by tento krok odsúdili a s veľkou pravdepodobnosťou by voči Rusku zaviedli sankcie. K tomu všetkému by naskytnú silu na Ukrajinu takmer určite čelili konvenčnému útoku Spojených štátov.

Rovnaký názor má aj Hoffmann. „Ak by Putin použil jadrové zbrane na Ukrajine, doteraz neutrálne štáty ako Čína a India by pravdepodobne okamžite prestali ekonomicky a politicky podporovať jeho režim,“ uviedol. Kreml by tým riskoval zásah Severoatlantickej aliance, ktorý si nemôže dovoliť, dodal.

Použitie taktických jadrových zbraní v bojoch na Ukrajine by podľa Hoffmanna vzhľadom na nízku koncentráciu vojakov oboch strán výrazne nezmenilo situáciu na bojisku. „Kým ukrajinské sily nebudú výrazne koncentrované na relatívne malom území, jadrové zbrane by jednoducho neboli veľmi efektívne,“ vysvetlil. Západ podľa neho musí Rusku dať zreteľne a jednoznačne najavo, že jadrová eskalácia by nezostala bez odozvy.

Združenie na kontrolu zbraní so sídlom vo Washingtone uvádza, že Rusko a Spojené štáty disponujú najväčším jadrovým arzenálom na svete. Rusko má zhruba 6 257 jadrových hlavíc, kým tri štáty NATO – USA, Francúzsko a Británia – disponujú dovedna 6 065 jadrovými hlavícami.

TASR

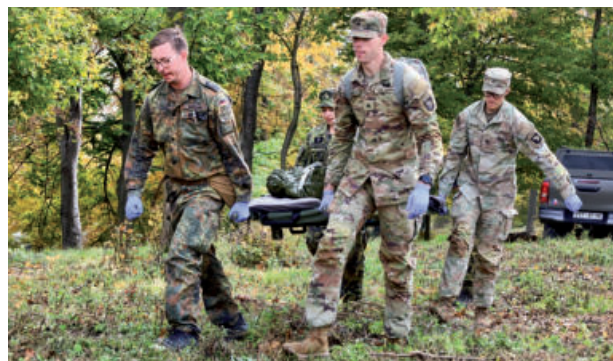
►Slovenský kontingent

V tábore Slávia v Centre výcviku Lešť bol slovenský kontingent Mnohonárodného bojového zoskupenia NATO na Slovensku (MN BG SVK) 30. septembra slávnostne začlenený do zostavy zoskupenia. Okrem iného ho predstavuje mínometná čata 22. mechanizovaného práporu Michalovce a niektoré zložky logistiky a Vojenskej polície. Slovenských kolegov slávnostne privítal veliteľ MN BG SVK český plukovník Ladislav Bujárek.

►Výcvik predlekárskej pomoci

V jednotkách MN BG SVK kladú veľký význam aj na lekársku prvú pomoc v taktických podmienkach, či pri nepredvídaných okolnostiach. Jedna zo simulácií preverila vojakov kontingentu v poskytovaní predlekárskej pomoci pri incidente. Zároveň si však vojaci precvičili aj postup pomoci raneným a koordináciu medzinárodných zdravotníckych tímov pri komunikácii v anglickom jazyku. Práve spoločný postup pri zabezpečení zdravotníckej starostlivosti a poskytovaní prvej pomoci je preverovaný na mnohých spoločných zamestnaniach českých, nemeckých, slovenských, amerických a slovenských vojakov.

►Strel'by mínometnej batérie

V priestoroch Centra výcviku Lešť pokračoval aj v októbri zdokonaľovací výcvik mínometnej batérie

zloženej z českých a slovenských vojakov. V jeho priebehu sa 12. októbra uskutočnili bojové strel'by, na ktorých sa okrem nich podieľali aj nemeckí vojaci mnohonárodného kontingentu. Strel'by prebiehali aj v nočných hodinách. Dokonale preverili pripravenosť všetkých príslušníkov batérie na plnenie úloh.

Foto: MN BG SVK

Certifikácia Martinčanov

Práporovým taktickým cvičením a certifikáciou podľa štandardov NATO vyvrcholil intenzívny výcvik 11. ťažkej mechanizovanej práporovej skupiny a deklarovaných jednotiek.

Podľa veliteľa 1. mechanizovanej brigády Topolčany brigádneho generála Alexandra Kollárika boli cvičenie i certifikácia iné ako v minulosti. Predtým sa odohrávali zväčša v priestoroch Centra výcviku Lešť. No tam sú teraz zahraničné jednotky tvoriace súčasť Predsunutej prítomnosti NATO na Slovensku.

V novej lokalite

„Preto sa práporové taktické cvičenie i certifikácia uskutočnili hneď v troch lokalitách: VVP Turecký vrch, posádkové cvičisko Sučany a v posádke

Martin. Bolo to náročné na logistické zabezpečenie, velenie a štáb práporovej skupiny, ale aj pre samotných veliteľov a vojakov. Len málo z nich pozná Turecký vrch. Napriek všetkému som spokojný s tým, ako sa príslušníci práporovej skupiny, najmä martinského práporu, zhostili úloh,“ hovorí veliteľ brigády a dodáva, že zistené nedostatky treba čo najskôr odstrániť.

Že vojaci priestor Tureckého vrchu veľmi nepoznali, priznáva aj veliteľ 11. mechanizovaného práporu Martin podplukovník Rudolf Jančí. „Certifikácia znamená pre každý útvar jeden z dôležitých míľnikov. Pre nás bola nezvyčajná aj tým, že neprebiehala na tradičnom mieste. Pre mnohých mladších vojakov to bolo náročné aj preto, že napríklad vo VVP Turecký vrch nikdy predtým neboli. Na druhej strane si museli oni, aj ich velitelia, zvykať na prácu a orientáciu v nových podmienkach a nemohli sa spoliehať na stereotypy.“ Veliteľ práporu pripomína, že logistické zabezpečenie bolo oveľa náročnejšie. Preto si veľmi cení, čo všetko logistické zložky vykonali.

Neznámy priestor bol veľkou výzvou najmä pre mladých veliteľov a vojakov. Konštatoval to aj veliteľ 2. mechanizovanej rotы kapitán Jozef Bukovský. „Je pravda, že mnohí vojaci sú na tomto cvičisku po prvý raz. Som rád,

že napriek tomu splnili očakávania. Stále na nich vidieť následky nedávnej covidovej éry, keď nebolo veľa výcvikových možností. Preto cvičenie a certifikácia pre našu rotu predstavovali malú maturitu. A úspešnú. Aj vďaka práci takých ťahúňov jednotky, ako je veliaci poddôstojník rotы nadrotmajster Roman Zajaczkowski, rotný Martin Zverec, čatár Pavol Vonkomer či čatár Peter Štefanides.“

Koniec stereotypov

Súčasťou 11. ťažkej práporovej mechanizovanej skupiny boli aj niekto-

Práporové taktické cvičenie s bojovou strelbou s využitím systému MILES 2000 preverilo schopnosť štábu plánovať, riadiť a veliť jednotkám. Preverilo tiež jednotky z plánovania palebnej podpory, spôsob rozdeľovania cieľov a riadenie palieb veliteľov rôť a čiat.

ré pridané jednotky (RCHBO, PVO, ženijný pluk, CIMIC – PSYOPS). Veliteľ práporu oceňuje veľmi dobrú spoluprácu so spomínanými zložkami, hoci pridané jednotky si vyžiadali väčšiu pozornosť velenia i štábu.

Skutočnosť, že vojaci si museli zvykať na nové podmienky, oceňuje aj veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach. „Certifikácia znamená, že máme jednotku, ktorá je pripravená na použitie v rámci NATO. Je to náš splnený záväzok. A pre martinský prápor, ktorý je vlastne náš najstarší profesionálny útvar, je to nová skú-

senosť. Oceňujem, že velenie a štáb práporu úlohu splnili aj napriek tomu, že museli pôsobiť na Tureckom vrchu a v Sučanoch, čo bolo pre nich náročnejšie.“

Previerkový certifikačný tím pracoval pod vedením náčelníka odboru bojovej prípravy veliteľstva pozemných síl plukovníka Richarda Királyho. „Hodnotili sme spôsobilosti podľa štandardov NATO. Môžem povedať, že práporová skupina je od 1. januára budúceho roka počas dvoch rokov schopná nasadenia pre potreby NATO. Celý proces bol náročný, ale dnes je to najlepšie vycvičená jednotka pozemných síl.“

Odstrániť nedostatky

Priznáva však, že v najbližšom období bude potrebné odstrániť zistené nedostatky. Najväčšie problémy sú podľa neho už tradične vo vybavení komunikačnými a spojovacími prostriedkami. V tejto oblasti ešte nevieme plnohodnotne vytvoriť operačný obraz o situácii na bojisku. Ďalšou problematickou oblasťou je zabezpečenie efektívnej protivzdušnej obrany skupiny. Aj preto, že chýbajú 3D radary, nevieme prijať ani odovzdávať niektoré správy. Určitý deficit v materiáloch na osobné použitie vojakov sa musí do konca roka doriešiť. Bojové vozidlá BVP-2

a ďalšia kľúčová technika splnili požiadavky. Aj keď časť vozidiel bude potrebné v nasledujúcich mesiacoch opraviť a doplniť vybavenie.

„Rozhodujúci je ľudský faktor. Videl som úspešné plnenie úloh aj napriek tomu, že sa v jednotkách opäť rozmochol covid. Zasiahol okolo 70 vojakov. Napriek tomu boli úlohy splnené. A poučenie? Výcvik treba stále viac smerovať k dvojstranným až k súperiacim cvičeniam,“ konštatuje plukovník Király.

Jozef Žiak • Foto: autor

Delostrelectvo posilňuje

Blíži sa Deň svätej Barbory, patrónky delostrelcov, no nie iba preto prinášame rozhovor s plukovníkom Romanom Bobalom zo štábu strategického plánovania Generálneho štábu Ozbrojených síl SR, ktorý je koordinátorom palebnej podpory – náčelníkom delostrelectva OS SR. Ruská agresia totiž potvrdila, že delostrelectvo je stále významnou, ak nie priam dominantnou súčasťou efektívneho boja.

K 1. septembru tohto roka bol v podriadenosti Veliteľstva pozemných síl Trenčín vytvorený 5. delostrelecký pluk Rožňava. Predchádzala tomuto rozhodnutiu aj situácia na Ukrajine, kde sa delostrelectvo ukazuje ako jedna z kľúčových spôsobilostí?

Táto myšlienka vznikla skôr, ako vo februári Ruská federácia zaútočila na Ukrajinu. Analýza iných bojísk však k tomu isto prispela. Zámer vybudovať chýbajúce spôsobilosti delostreleckých jednotiek a zlúčiť ich do organizačnej štruktúry delostreleckého pluku vznikol už za môjho predchodcu plukovníka Pavla Barančíka. Konkrétne kontúry nadobudol vlni vďaka plánovaniu generálneho štábu a rozhodnutiu jeho náčelníka generála Daniela Zmeka.

Aká je jeho štruktúra?

Bude sa skladať z troch delostreleckých oddielov, plus jedného raketometného a jedného protitankového oddielu. Tento celok bude poskytovať jednotky v prospech mechanizovaných brigád a zároveň veliteľ operatívneho zoskupenia bude mať svoj prvok palebnej podpory pri plnení bojových úloh. V súčasnosti sa rokuje aj o vzniku prieskumného delostreleckého oddielu, ale ešte nie je rozhodnuté o jeho definitívnej podobe.

Čo si môžeme predstaviť pod termínom prieskumný delostrelecký oddiel?

Táto jednotka podporuje veliteľa spoločného operačného zoskupenia vo fáze zberu informácií o činnosti nepriateľa pri určovaní cieľov delostreleckej paľby. Tiež vyhodnocuje palebné efekty, aby veliteľ spoločného operačného zoskupenia mohol správne korigovať svoje reakcie pri plnení úloh. Oddiel by disponoval modernými technickými prostriedkami prieskumu, to znamená bezpilotnými prostriedkami, radarmi či zvukomerným prieskumom. V súčasnosti v štruktúrach OS SR už jeden prieskumný prápor máme, uvidíme teda či, respektíve aký budeme mať delostrelecký prieskumný oddiel.

Ktoré ťažiskové úlohy sú súčasťou budovania pluku?

Sú v dvoch líniiach. Prvou je vybudovanie a sfunkčnenie jeho veliteľstva, čiže predovšetkým ide o personálne a materiálne zabezpečenie. V rokoch 2000 až 2005 sme prešli dramatickým znížením počtov, keď veľké množstvo skúseného personálu odišlo do zálohy. Tento negatívny proces bol dokonca završený zrušením delostreleckej katedry v Akadémii ozbrojených síl. Kontinuita vzdelávania a prípravy veliteľského personálu sa do značnej miery prerušila. Nám totiž nestačí získať mladého poručíka a myslieť si, že raz-dva z neho bude delostrelec. Veliteľstvo pluku

a oddielov sa musí skladať z dôstojníkov, ktorí majú skúsenosti z velenia delostreleckým jednotkám a majú aj dostatočné vzdelanie, aby mohli riadiť a koordinovať také zložité procesy, ako je palebná delostrelecká podpora na úrovni operačného zoskupenia.

Druhá línia?

Začnem so súčasťami pluku, ktoré už máme. Je to 21. samohybný delostrelecký oddiel dislokovaný v Michalovciach a 54. raketometný oddiel v Rožňave. K 1. septembru vzniklo organizačné jadro 56. protitankového oddielu, ktoré bude sídliť v Rožňave. V budúcich rokoch musíme dobudovať ešte dva samohybné delostrelecké oddiely. Na 52. samohybný delostrelecký oddiel dnes už máme výzbroj – 16 Zuzán 2000. No a pre budovaný 53. delostrelecký oddiel máme 18 ťahaných húfníc HD 30. Budúcnosť ukáže, ako dlho zostanú vo výzbroji aj vzhľadom na sovietsky kaliber. Respektíve, kedy ich prezbrojíme na jednotný kaliber NATO, čo je 155 mm. Môže ich nahradiť napríklad systém Eva, ktorý vyvinul v prospech našich ozbrojených síl slovenský obranný priemysel v Dubnici nad Váhom.

Kedy by mal byť proces budovania završený?

Dlhodobý plán je do roku 2035, keď by mal byť pluk komplet vyzbrojený, personálne obsadený a vycvičený.

A čo dislokácie 52. a 53. oddielu?

Nebudem predbiehať, rozhodnú nadriadení.

Iste sa tešíte, že po rokoch skresávania delostreleckých jednotiek opätovne prichádza k ich posilňovaniu aj preto, že váš starý otec Zdeněk Zapletal, ktorý skončil vojenskú kariéru v pozícii náčelníka štábu vojenskej strednej odbornej školy v Martine, bol plukovníkom delostrelectva. No a váš otec František Bobal', tiež delostrelec, do civilu odchádzal ako plukovník a veliteľ 5. delostreleckej brigády v Jelšave.

Áno, obaja slúžili v armáde v čase, keď delostrelectvo bolo na vrchole rozvoja. O to viac si dnes nielen ako delostrelci môžeme položiť otázku, či bolo múd-

re rozlúčiť sa s trojicou tradičných delostreleckých kasární. V prvom rade s tými v Jelšave, kde bolo do roku 2006 umiestnených päť delostreleckých oddielov, pričom na modernizáciu sa investovalo 1,5 miliardy korún, čo bolo približne päť percent celoročného rozpočtu rezortu obrany. V roku 2004 sme prišli o kasárne 1. delostreleckej brigády v Senici a v roku 2010 o kasárne 2. delostreleckej brigády v Brezne. Tie prvé boli pred časom prevedené do majetku ministerstva vnútra a sú v zlom stave. Druhé dvojce sú už zbúrané.

Do akej miery sa v poslednom období investovalo do infraštruktúry delostrelcov?

Do infraštruktúry 21. shdo Michalovce a 54. rmo Rožňava sa investovalo takpovediac čiastočne. Išlo najmä o údržbu a opravy už existujúcich objektov. V 21. shdo sú investície viac viditeľné, keďže išlo o komplexné zateplenie budov. Vďaka za to, tešíme sa. No dlhodobým veľkým problémom oboch oddielov zostávajú garážové priestory bojovej techniky a dielenské zariadenia. Požiadavky na rozvoj infraštruktúry však spracované sú, držíme si palce. A to nie iba preto, že delostrelectvo je výkladnou skriňou zbrojárskeho priemyslu na Slovensku.

Ktoré odbornosti budete musieť ťažiskovo obsadiť?

Okrem veliteľských, o ktorých sme už hovorili, je to obsluha 155 mm samohybných húfnic Zuzana 2, delostrelecké prieskumné odbornosti, protitankové odbornosti a tiež viaceré štábne funkcie v oblasti palebnej podpory. Plus ďalšie iné. Nesmieme totiž zabúdať ani na jednotky logistiky a zabezpečenia velenia a spojenia.

Bude obnovená katedra delostrelectva?

Záujem by bol, ale nemáme priamy vplyv na štruktúru akadémie. S akadémiou však spolupracujeme, snažíme sa napríklad poskytovať personál. V AOS už pôsobia traja profesionálni vojaci v delostreleckých odbornostiach v hodnosti major a kapitán.

Aký je predpoklad pokračovania nasadenia delostrelcov v operácii Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku?

Zatiaľ platí rozhodnutie, že tam budú slúžiť do konca roka 2024, k čomu sa zaviazali Ozbrojené sily SR a náš rezort obrany. V dňoch 11. a 12. októbra som sa zúčastnil v Krakove na plánovacej konferencii k tejto téme. Aliančné sily s nami jednoznačne rátajú v doterajšom mandáte 152 vojakov a 9 Zuzán 2, pričom naši partneri sú spokojní s vojakmi, ako aj s ich zbraňovými systémami. Sme radi, pretože nasadenie poskytuje našim vojakom veľmi kvalitný výcvik. A to nielen v rámci samotnej obsluhy zbraňových

systémov, ale máme vyslanú aj jednotku na koordináciu palebnej podpory. Slúži v medzinárodnom prostredí pod velením Kanadanov, pre našich je to cenný zisk informácií o aliančných postupoch.

Vy sám ste boli ako delostrelec nasadený v operácii medzinárodného krízového manažmentu?

Bolo to v Afganistane v rámci SFAT, teda poradenskej manévrovej jednotky v prospech afganskej armády. Tieto jednotky boli od nás vyslané v dvoch rotáciách po necelý pol stovky vojakov. Ja som bol v roku 2014 náčelníkom štábu tej druhej. Boli sme súčasťou americkej jednotky s tým, že jednou z bežných úloh bolo zladenie palebnej podpory jednotiek, pričom sme mali k dispozícii prieskumné jednotky a palebnú podporu. Bez ohľadu na politické rozhodnutia a nasledujúci odchod koalíčných vojsk z Afganistanu nám nasadenie prinieslo obrovskú skúsenosť.

 Vojna na Ukrajine ukazuje, že delostrelectvo je jednou z nosných spôsobilostí vedenia úspešnej bojovej činnosti.

Ako vnímate skutočnosť, že najnovšie Zuzany, ktoré by zrejme skončili u slovenských delostrelcov, napokon výroba predal ukrajinským ozbrojeným silám?

Predovšetkým sme hrdí na to, že systém Zuzana 2 na Ukrajinu odišiel, pretože aj to ukazuje na správnosť smerovania jeho vývoja. V roku 2018 totiž niektorí ľudia hovorili, že systém je archaický a kritizovali jeho nákup. A to i napriek tomu, že na všetkých aliančných rokovaniach bola Zuzana 2 prezentovaná a prijímaná ako modelový systém dela budúcnosti.

O aké rokovania išlo?

Pravidelne za zúčastňujem na rokovaniach skupiny nepriamej palebnej podpory v Bruseli. Za ostatný rok a pol, čo pôsobím na generálnom štábe, som sa zúčastnil aj na rokovaniach vo Veľkej Británii či Francúzsku. Na odbornej úrovni tu vždy bola Zuzana 2 vnímaná ako zbraň s unikátnymi schopnosťami pri palebnom ničení, čo sa ukazuje aj na Ukrajine. Pravdaže, žiadne obchodné či politické súvislosti nehodnotím, som len veľmi rád, že ju máme vo výzbroji.

Ďalšie oblasti modernizácie?

V rámci modernizácie delostrelectva boli spracované požiadavky na obstaranie špeciálnych druhov munície kalibru 155 mm. Ide o osvetľovaciu, zadymovaciu a presnú muníciu. V strednodobom horizonte sa plánuje prezbrojenie 54. raketometného oddielu na modernejší typ raketometu, ktorý by bol schopný odpaľovať strely kalibra 227 mm až do 150 km. S rozvojom palebných možností delostreleckých útvarov je nevyhnutné modernizovať výzbroj delostreleckých prieskumných jednotiek. Bezpilotné systémy, radary a moderné optické prístroje sú základom efektívnej palebnej podpory na bojisku. Prístupujeme aj k prezbrojeniu mínometných a protitankových jednotiek. V mínometných jednotkách sa vraciame ku kalibru 120 mm. V rámci programu prezbrojenia sa nakúpi aj špeciálna munícia. Protitankové jednotky okrem moderných protitankových kompletov získajú vyčkávaciu muníciu a prieskumné bezpilotné systémy. Systém riadenia palby DELOSYS bude prepojený so systémom riadenia a velenia celých OS SR a so systémom na riadenie targetingu. Automatizácia procesov plánovania a palebnej podpory je jedným z rozhodujúcich faktorov včasnej a adresnej palebnej podpory bojujúcim jednotkám. Nesmieme zabúdať ani na ochranu proti dronom a bezpilotným systémom.

Ako vnímate skutočnosť, že vo vojne na Ukrajine zohráva na oboch stranách ťažiskovú úlohu delostrelectvo?

Keď ma v roku 2009 vyslali na 10-mesačný odborný kurz v americkej Oklahome, už vtedy sa s veľkým dôrazom hovorilo o tom, že delostrelectvo ako odbornosť nezaniká, hoci jeden čas bolo najmä v rámci medzinárodných stabilizačných operácií do istej miery prehliadané. O jeho redukovani u nás ani nehovoriac. Aj stabilizačné operácie v Iraku či Afganistane však ukázali, že delostrelectvo je naďalej základný prostriedok palebnej podpory pre každého vojaka v poli. Ukrajina, ale aj predtým konflikt Arménska a Azerbajdžanu ukázali, že delostrelectvo je jednou z nosných spôsobilostí vedenia úspešnej bojovej činnosti v teréne. Ukrajina otvorila oči všetkým aj v objeme množstva denne vypálenej munície a nevyhnutnosti primeraných zásob. Zároveň nám ukazuje, že sa vzhľadom na hustotu osídlenia zvyšuje požiadavka na presnosť munície, aby sa minimalizovalo ohrozenie životov civilných obyvateľov a občianskej infraštruktúry. Takže hoci je delostrelectvo finančne dosť nákladný druh vojska, má nielen svoju históriu a súčasnosť, ale aj budúcnosť.

Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

TÉMA

Vzdajme hold veteránom

Rezort obrany dlhodobo spolupracuje s mimovládnymi neziskovými organizáciami. Pri príležitosti Dňa vojnových veteránov predstavujeme tie z nich, ktoré sa zameriavajú vo svojej činnosti na vojnových veteránov, vojenských vyslúžilcov, ale aj profesionálnych vojakov a vojakov v zálohe.

Ministerstvo obrany SR nedávno pristúpilo k revízii dohôd so spolupracujúcimi občianskymi združeniami. Dovedna je uzavretých 23 nových dohôd o vzájomnej spolupráci, ktoré podpísal minister obrany Jaroslav Nad'. Sú medzi nimi stálice, pribudlo aj niekoľko nových združení, no došlo aj k ukončeniu zmluvných vzťahov.

„Dôvodom prehodnocovania a uzatvárania nových dohôd bolo, že pôvodné dohody nereflektovali ideové a principiálne nastavenie Ministerstva obrany SR, ktoré

vychádza zo strategických a koncepčných dokumentov schvaľovaných Národnou radou SR, vládou, aj samotným ministerstvom,“ vysvetľuje Martin Jakál, riaditeľ sekcie ľudských zdrojov. „Išlo nám o to, aby sme mali jednotnú líniu v takých bazálnych záležitostiach, ako je geopolitické ukotvenie Slovenska, že sme členom NATO, EÚ, že stavíme na pilieroch, akými sú demokratické princípy a právny štát,“ vraví Martin Jakál.

Foto: Ivan Kelement

Hlavnou veteránskou organizáciou je pre nás UN Veteran Slovakia, s ktorou spolupracujeme na rôznych podujatiach. Toto združenie je pre nás rozhodujúcim partnerom aj pri kreovaní starostlivosti o novodobých vojnových veteránov," uvádza Martin Jakál. Zároveň pripomína, že vojnových veteránov z druhej svetovej vojny má pod patronátom oddelenie starostlivosti o vojenských veteránov a vojenských dôchodcov, ktorá patrí priamo pod sekciu ľudských zdrojov.

UN Veteran Slovakia

UN Veteran Slovakia (UNVS) združuje neaktívnych aj aktívnych vojakov, ako aj občianskych zamestnancov, ktorí slúžili v misiách pod mandátom Organizácie Spojených národov alebo v operáciách krízového manažmentu vo svete v mene mieru. Tento rok oslavuje desiate výročie od založenia. „Usilujeme sa, aby sme naplnili odkaz novodobých vojnových veteránov našich ozbrojených síl konkrétnymi činmi a podujatiami, ktoré môžu byť zmysluplným pokračovaním ich služby," hovorí prezident združenia, plukovník v. v. Štefan Jangl. Takmer každý vojak OS SR pôsobil podľa jeho slov v niektorej z mierových misií alebo operácií v rôznych končinách sveta, na čo verejnosť neraz zabúda.

„Sme tu, aby sme povedali slovenským občanom, že vojaci a ozbrojené sily sú tu na ich obranu, na záchranu životov ľudí, ochranu ich majetkov a na mierovú budúcnosť nás všetkých," vraví prezident UNVS. Každý rok členovia združenia organizujú podujatia pre širokú verejnosť, okrem iného táborový deň pre deti v povstaleckej obci Ľubietová so zameraním na brannosť a výchovu k vlastenectvu, strelecké preteky, futbalový turnaj o Pohár veliteľa pozemných síl, ale aj pietne podujatia. „Každoročne v januári si v Seredi pripomínáme nášho kamaráta a spolu bojovníka z mierových misií plukovníka Štefana Ivana, ktorý zahynul pri návrate z operácie v Kosove," spomína prezident UNVS.

Organizácia UN Veteran Slovakia je hrdá aj na svoju publikačnú činnosť, ktorá má zanechať odkaz aj pre budúce generácie. Môže sa pochváliť publikáciami Sloveňbat o nasadení našich ženistov v bývalej Juhoslávii a Plukovník OSN o prvom veliteľovi misie UNPROFOR plukovníkovi Ľubomírovi

Kolenčikovi. Tiež monografiou Slovenský národný dom v Iloku (1952-1997-2014), ktorej základom je pomoc slovenských vojakov misie UNTAES pri rekonštrukcii tejto ustanovizne dolnozemskejších Slovákov.

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov

Najväčšou a najstaršou organizáciou spomedzi združení spolupracujúcich s MO SR je Slovenský zväz protifašistických bojovníkov (SZPB).

„Opodstatnenie existencie protifašistických hnutí a organizácií stále trvá. Veď aj v našom parlamente sú dve hnutia nesusúce vo svojej činnosti ultrapravicové extrémistické, fašizoidné až fašistické prístupy," hovorí podpredseda SZPB Jozef Ťažký. Ako dodáva, fašizmu je nevyhnutné čeliť a musia tomu zodpovedať aj nové prístupy a metódy činnosti protifašistických organizácií a hnutí.

Členmi SZPB sú priami účastníci, partizáni a vojaci v SNP z obdobia druhej svetovej vojny, ako aj ich potomkovia a sympatizanti. „Nie všetci veteráni sú členmi SZPB. Z celkového počtu účastníkov SNP, vojakov druhej svetovej vojny v SNP, väzňov koncentračných táborov a pomocníkov partizánov je ich v našej evidencii 369," uvádza podpredseda SZPB. „Zväz v nich má živý zdroj informácií, poznatkov, skúseností a vedomostí," dodáva. Podľa podpredsedu SZPB Jozefa Ťažkého je aktuálne celkový počet členov SZPB 18 305, jadro členskej základne SZPB tvorí stredná a staršia generácia. Na čele zväzu stojí Pavol Sečkář.

Zväz vojakov Slovenskej republiky

Zväz združuje poberateľov dávok výsluhového zabezpečenia, vojnových veteránov, vojakov vo výslužbe, vojakov v zálohe, profesionálnych vojakov, súčasných i bývalých zamestnancov rezortu obrany, rodinných príslušníkov a sympatizantov. „Svojím zameraním sa profiluje ako organizácia s profesijným vzťahom k obrane Slovenskej republiky a jej ozbrojeným silám, pri

Misie v duši

Veľa vojnových veteránov, vojakov v zálohe a výslužbe či bývalých zamestnancov rezortu obrany sa stretáva aj neformálne.

Takto sa vždy koncom leta zvyčajne na tri dni už 15 rokov schádza niekoľko desiatok účastníkov misií na Balkáne a v Eritrei, z ktorých viacerí slúžili aj v Afganistane a v ďalších operáciách. Už tri roky je ich hosťiteľom rotný Viktor Čerňanský. V horskej chate poľovníckeho združenia v Rajeckej Lesnej vždy pripraví významnú príchodovú piatkovú večeru a okrem všetkého iného zabezpečí aj divinu na sobotný guláš. Ostatní medzitým prinášajú to najlepšie, s čím sa chcú podeliť s kamarátmi. No, predovšetkým, delia sa so svojimi spomienkami a životmi. Pravdaže, nad dolinou Široká zaveje štátna zástava a v klubovni horia pri fotografiách sviečky za tých, ktorí sa na ich kamarátskom stretnutí už zúčastniť

nemôžu. Viacerých z účastníkov sme sa spýtali, čo ich motivuje k tomu, aby sa dodnes schádzali pri spoločnom veteránskom ohni.

Desiatnik v. v. Pavol Thuroci

v nasadení realizoval strojnú odminovanie (2002 a 2003-04 UNMEE, Eritrea a Etiópia):

Predtým som nebol vzorný chlapec, ale keď som vstúpil do armády, vojsko a misie zo mňa urobili normálneho chlapa, ktorý okrem iného prestal piť, ktorý sa dokázal zžiť s vojenským

systémom, s povinnosťami – a ktorý vie oceniť kamarátstvo a spolupatričnosť, ktorú málokde možno zažiť tak, ako v misiách. Preto som bol tam a preto chodím sem, medzi svojich.

zachovaní politickej nezávislosti a nestrannosti," hovorí prezident Zväzu vojakov, plukovník v. v. Gabriel Merňák, podľa ktorého má zväz dve tisícky členov, medzi ktorými sú aj vojenski veteráni.

Hlavným poslaním združenia je obhajovanie oprávnených životných záujmov, potrieb a práv vojakov, vojnových veteránov, vojakov vo výslužbe a v zálohe, poberateľov dávok výsluhového zabezpečenia a pozostalých rodinných príslušníkov vojakov. Ako pripomína prezident Zväzu vojakov, usilujú sa o „upevňovanie spolupatričnosti k OS SR, súdržnosť a udržiavanie neformálnych vzťahov s príslušníkmi OS SR pri organizovaní vzdelávacích, propagačných, kultúrnych, historických, športových alebo spoločenských akcií.“ Zároveň podporujú iniciatívy na zlepšenie podmienok výkonu štátnej služby vojakov, ale členovia sa tiež aktívne zapájajú do výchovy k vlastenectvu a brannosti a do propagácie OS SR. Medzi jednu z najznámejších akcií, ktoré pripravuje Zväz vojakov, patrí medzinárodný vojenský výstup na Kriváň, ktorý sa tento rok konal už po 27. raz a zúčastnilo sa na ňom 1 128 účastníkov.

Klub generálov Slovenskej republiky

Je vrcholovou profesijnou stavovskou organizáciou profesionálnych vojakov – generálov, generálov v zálohe a generálov vo výslužbe, ako aj generálov z ďalších ozbrojených bezpečnostných zborov. Základnou úlohou klubu je podpora Ozbrojených síl SR a presadzovanie záujmov členov klubu, ich rodinných príslušníkov a pozostalých po bývalých členoch. Členovia KG SR sa zúčastňujú na pietnych aktoch, oslavách významných výročí, výcvikových aktivitách, participujú na konferenciách a spolu s ďalšími združeniami v rámci platformy OZ 7+ pripomienkujú novely zákonov spracovávaných MO SR. Predsedom Klubu generálov je generálporučík v. v. Peter Vojtek. Aktuálne má klub osem desiatok generálov.

Slovenský letecký zväz gen. M. R. Štefánika

SLZ oslavuje 30. výročie od založenia a združuje aktívnych a bývalých príslušníkov lietajúceho a leteckého personálu vojenského a civilného letectva, ako aj a sympatizantov letectva. Zväz presadzuje práva svojich členov, podieľa sa na publikačnej, expozičnej a muzeálnej činnosti s leteckou tematikou. Okrem toho organizuje konferencie, vzdelávacie a spoločenské aktivity pre členov, mládež a verejnosť. SLZ má veľa členov z radov bývalých vojenských letcov, ktorým podľa prezidenta zväzu plukovníka v. v. Ivana Koblena venujú pozornosť na úrovni republikového výboru aj jednotlivých leteckých klubov. Za aktívnu prácu v zväze získavajú pri životných jubileách alebo iných príležitostiach pamätný alebo ďakovný list, pamätnú plaketu atď. Chorých členov navštevujú a ak treba, poskytnú potrebnú pomoc.

Prezident SLZ pripomína, že pre vojenských veteránov a dôchodcov z Bratislavy a okolia by uvítali možnosť prednostného vyšetrenia u špecialistov Nemocnice sv. Michala v rámci Green line alebo jej Centra špecializovanej zdravotnej starostlivosti, ako aj možnosť prednostného objednania sa na zákroky a operácie v tejto nemocnici, keďže nie každý má možnosť vycestovať do Ústrednej vojenskej nemocnice SNP v Ružomberku.

Vojenská podporná nadácia

VPN vznikla v roku 2011 na podporu vojakov, ich rodín, ale aj vojenských dôchodcov, veteránov a zamestnancov prostredníctvom niekoľkých programov.

Program finančnej pomoci jednotlivcom s názvom S.O.S. je určený pre profesionálnych vojakov a ich rodiny v nepriaznivej životnej či zdravotnej situácii. Program S.O.S. môže pomôcť aj vojenským dôchodcom a veteránom, najmä tým, ktorí museli odísť do zálohy zo zdravotných dôvodov. Ako hovorí spoluzakladateľ a správca nadácie podplukovník v. z. Milan Gajdoš, aj takto sa snažia vytvoriť vo vojenskej komunite atmosféru spo-

Plukovník v. v. Miroslav Ollé

v misiách na Balkáne bol zástupcom a potom veliteľom ženijnej roty, v Afrike veliteľom ženijného oddielu (1996-98 UNTAES, bývalá Juhoslávia, 2001 UNMEE): Raz som bol na tomto stretnutí ešte v Kamenci

pod Vtáčnikom. Počas aktívnej služby však bolo veľa práce. S odstupom času som teraz prišiel medzi svojich bývalých kolegov z misii druhý raz. Za víkend sa nás tu vystriedalo zo tridsať. Niektorých som nevidel od roku 2001. Nebolo vždy všetko len dobré, čo sme zažili, ale toho, na čom sa teraz vieme zasmiať, bolo oveľa viac. Určite na takomto stretnutí nie som posledný raz.

Desiatnik Ivan Ondruška

vodič špeciálnej techniky (1995-96 UNTAES, 2001 UNMEE, 2002-04 ISAF – Afganistan). Do misie v bývalej Juhoslávii som nastúpil na nábor zo zálohy ako 24-ročný chalan s cieľom zažiť nejaké dobrodružstvo a čosi zarobiť. Počas chorvátskej ofenzívy Oluja to už nebolo dobrodružstvo, ale naozajstná vojna. No pochopil som, že chcem ostať v armáde.

O to viac ma mrzelo, že nás – záložákov, po návrate z UNTAES ako nepotrebných prepustili do civilu. Našťastie som pred Afrikou dostal šancu vrátiť sa do uniformy a už som sa jej nepustil. Nie raz som mal možnosť v misiách overiť si svoje skúsenosti a odolnosť. Naučil som sa vychádzať s ľuďmi, z ktorých sa stali kamaráti. Na takomto stretnutí som prvý raz. Je to výborný pocit. Nielen preto, že som si podal ruku aj s borcami, ktorých som nevidel dve desaťročia.

Od roku 2016 spolupracuje časť občianskych združení s ministerstvom obrany v neformálnom formáte OZ-7. Spája ich aj to, že podstatnú časť ich členov tvoria bývalí profesionálni vojaci, a tak spoločne presadzujú sociálne záujmy poberateľov výsluhového zabezpečenia, vojnových veteránov, ako aj príslušníkov Ozbrojených síl SR. Predsedajúcim združením je Zväz vojakov Slovenskej republiky. Združenie v roku 2022 zmenilo názov na OZ 7+. Vytvorilo tak možnosť pre pristúpenie ďalších občianskych združení, ale zachovalo počet zakladajúcich členov.

lupatričnosti. Program Pomoc v pravý čas je založený na bezplatnom zapožičiavaní polohovateľných postelí. Nadácia disponuje 12 lôžkami, ktoré pomohli už niekoľkým desiatkam ľudí.

Program Vojaci-vojakom alebo vzájomná pomoc sa orientuje na podporu športových, kultúrnych, spoločenských, ale aj pietnych a iných podujatí v prospech vojenskej komunity. VPN má na konte aj viacero projektov, ktoré prispievajú k pozitívnemu postojovi verejnosti nielen k OS SR, ale aj vojenským veteránom. „V minulom roku sme napríklad odhalili pamätník veteránovi druhej svetovej vojny Bernardovi Papánkovi, realizovali projekt s názvom Military Art, v rámci ktorého umelci vytvorili

diela inšpirované príbehmi šiestich účastníkov protifašistického odboja a šiestich novodobých veteránov,“ vraví M. Gajdoš. Dopĺňa, že nadácia sa venuje aj publikačnej činnosti. Pochváliť sa môže titulmi s vojenskou tematikou a faktografiou, ako sú AN-24 nedoletel, Pokoriteľ Alsterufera, Okamihy vzdoru a rozprávkovou knihou Princ a krása zeme.

Veteranis Militum Nuntium Muneris

OZ Veteránov Vojenskej spravodajskej služby vzniklo v roku 2017 a s MO SR spolupracuje od roku 2022. Podľa predsedu združenia, plukovníka v. v. Jána Sovjaka, sa počet členov pohybuje od 100 do 120. Cieľom združenia je podpora ozbrojených síl a iných ozbrojených bezpečnostných zborov SR a presadzovanie záujmov jeho členov, ich rodinných príslušníkov a pozostalých po členoch. OZ sa tiež zapája do pripomienkovania zákonov, ktoré sa dotýkajú zdravotného a sociálneho zabezpečenia bývalých príslušníkov OS SR, Policajného zboru a ostatných bezpečnostných zborov SR.

VMNM oceňuje svojich členov pri významných životných jubileách ďakovnými plaketami a pamätnými medailami, organizuje stretnutia členov a pomáha pozostalým pri zabezpečovaní pohrebov. Členovia sa zúčastňujú na pietnych aktoch pri významných výročiach, ale aj na odborných sympóziách organizovaných Asociáciou bývalých spravodajských dôstojníkov. „Svojimi odbornými vystúpeniami a diskusnými príspevkami prispievajú k rozvíjaniu odbornej spravodajskej komunity v Slovenskej republike,“ zdôrazňuje plk. v. v. Sovjak.

Cech puškárov a delostrelcov v Bratislave

Cech vznikol ako občianske združenie v roku 2016 z iniciatívy skupiny delostrelcov vo výslužbe, ktorí sa hlásia k tradícii cechu puškárov z roku 1661. Činnosť cechu riadi Rada majstrov, ktorá si volí veľmajstra. Tým je aktuálnym plukovník v. v. Jaroslav Junek, ktorý je štatutárom združenia.

Peter Kebísek

bývalý montér Vojenského opravárenského podniku Trenčín (2002-2004 UNMEE plus výjazdy na Cyprus, do Afganistanu a do ďalších destinácií): Do trenčianskej VOP a misií ma pritiahol otec Stano Kebísek. Tiež bol civil, zomrel začiatkom tohto roka, aj jemu tu už horí sviečka. Pri fotke má aj tričko z misie v Afganistane so symbolickou

hodnosťou brigádneho generála, pretože medzi vojakmi sa stal tak trochu legendou. Pri opravách techniky im v misiách veľakrát pomohol z najhoršieho a dokázal aj nemožné. S otcom sme chodili na tieto augustové stretnutia asi od roku 2005. Žiadne zápisnice, žiadne schôdze, žiadne uznesenia. Len kamarátske dohovory, že prideme, prípadne, čo donesieme. Také férové a kamarátske vzťahy sa dajú zažiť málokde.

Plukovník v. v. Marko Trochan

vojenský duchovný (2002 UNMEE, 2006 KFOR Kosovo, 2009 a 2015 UNFICYP, Cyprus):

Na tejto stretávke mám premiéru. Presvedčil som sa, že v týchto ľuďoch misie neskončili, ony v nich žijú. Rovnako aj vo mne. Prvé zahraničné nasadenie pritom nebolo o mojom rozhodnutí. Prišiel skrátka na mňa rad. Skúsenosti však boli vynikajúce.

Som presvedčený, že vojenský duchovný je v takýchto misiách potrebný, že v nich má svoje miesto. Potvrdzuje mi to aj spätná väzba. Som v kontakte s desiatkami bývalých mierotvorcov, obracajú sa na mňa aj tí, ktorí sa mi už pomaly vytrácali z pamäte. Rád som sa prišiel porozprávať aj s kamarátmi do Rajeckej Lesnej a odsúdiť svätú omšu za nás žijúcich, aj za tých, ktorí už nie sú medzi nami.

V cechu je v súčasnosti 24 veteránov, medzi nimi sú bývalí profesionálni vojaci a tiež vojnoví veteráni, ktorí pôsobili v zahraničných misiách. „Z hľadiska nášho odborného zamerania sa usilujeme udržiavať ich spätosť s históriou, tradíciami a hodnotami delostrelectva, udržiavať kontakt so spolubojovníkmi zo spoločnej vojenskej služby, so súčasnými profesionálnymi vojakmi a využívať ich skúsenosti v práci s mládežou,“ uviedol plk. v. v. J. Junek. „Previazanosť s hrdosťou na veteránov delostrelcov hrdinov druhej svetovej vojny a delostrelcov, ktorí majú mimoriadne zásluhy na budovaní raketového vojska a delostrelectva, zabezpečujeme uvádzaním osobností do Delostreleckej galérie cti a slávy,“ hovorí plk. v. v. Junek. „Naposledy sme uviedli do tejto galérie gen. Alexandra Kordu, delostrelca, hrdinu SNP,“ dodáva.

Veľkú pozornosť venujú sociálnej práci s vojenskými veteránmi, ktorí sú súčasťou „delostreleckej rodiny“. Ide napríklad o návštevy ťažko chorých, stretnutia pri významných životných jubileách a rozlúčky pri úmrtiach, ktoré sú spojené s pomocou pozostalým. Pozostali získajú od cechu plaketu v kazete Za službu vlasti a zloženú štátnu zástavu v kazete.

OZ Delostrelec

OZ vzniklo v roku 2004 a pôsobí v Senici a na celom Záhori. „Svoju činnosť sme zamerali na to, aby sme sa členovia a sympatizanti stretávali, navzájom si pomáhali a udržiovali medzi sebou kontakty,“ uvádza predseda združenia plk. v. v. Jozef Kavecký. Zároveň chcú svojou činnosťou popularizovať ozbrojené sily na verejnosti, presadzovať záujmy členov a tiež pomáhať obyvateľom regiónu.

V minulosti sa napríklad podieľali na organizácii besied na základných a stredných školách o národnooslobodzovacom boji, pripravovali branné preteky pre študentov. Členovia združenia si každoročne pripomínajú výročie vzniku 3. delostreleckého pluku, ktorého boli príslušníkmi, organizujú posedenie

pri vianočnej kapustnici, zúčastňujú sa na pietnych stretnutiach a spoluorganizujú posledné rozlúčky s členmi združenia.

Česká a slovenská obec delostrelecká

Plukovník v. v. Jozef Kavecký je aj prezidentom občianskeho združenia Česká a Slovenská obec delostrelecká. Pripomína, že toto združenie má iný spôsob fungovania a náplň činnosti ako OZ Delostrelec.

Členovia sa zapájajú do rôznych spoločenských, pietnych a historických akcií v bratislavskom, senickom, martinskem regióne, ale aj v Senici, Dolnom Kubíne, Michalovciach a Rožňave.

Medzi ich významné akcie patrí udeľovanie vyznamenania Kríž rytiera delostrelectva a pasovanie za rytierov delostrelectva. „Naposledy sa naša delegácia zúčastnila na slávnostnom nástupe pri príležitosti vytvorenia 5. delostreleckého pluku v Rožňave, kde získali vyznamenanie a za rytierov delostrelectva boli pasovaní náčelník GŠ generál Daniel Zmeko a veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ing. Ivan Pach,“ vraví plk. v. v. Jozef Kavecký. Okrem toho vytvorili aj nový, vyšší druh vyznamenania – Rad rytierov delostrelectva. „Toto vyznamenanie udeľujeme delostrelcom, ktorí boli vo svojej práci výnimoční, zaslúžili sa o rozvoj a popularizáciu delostrelectva,“ dodáva.

Združenie poskytuje tiež pomoc veteránom – vojenským výslužilcom v oblasti riešenia sociálnych problémov. „V súčasnosti poskytujeme právne služby všetkým poberateľom výsluhových dôchodkov, nielen vojakom, ale aj policajtom, záchranárom, hasičom, colníkom a pod. V tejto oblasti má nezastupiteľné miesto náš člen JUDr. Marián Ďurina,“ hovorí plk. v. v. Kavecký.

Slovenský zväz vojakov v zálohe a športovo-branných aktivít

Zväz bol založený v roku 1966. Ide o dobrovoľné občianske nepolitické združenie pre vojakov v zálohe všetkých hodností. Zväz zastupuje profesionálnych vojakov, poberateľov dávok výsluhového zabezpečenia, vojnových a vojenských veteránov, zamestnancov rezortu obrany, zamestnancov rezortu vnútra a občanov SR. Ako občianske združenie organizuje záujmovú brannú a športovo-streleckú činnosť, strelecké preteky rôzneho druhu, kde sa súťaží najmä v streľbe zo zbraní používaných v Ozbrojených silách SR.

Združenie vojenskej obrody Slovenska

Združenie vzniklo v roku 1990 ako organizácia bývalých vojakov a občianskych zamestnancov vojenskej správy, ktorí boli do roku 1989 nezákonne prepustení z politických dôvodov. „Z pôvodných asi 1 200 rehabilitovaných na Slovensku v súčasnosti registrujeme 40 členov,“ uviedol predseda združenia plukovník v. v. Svätopluk Kusala. Občianske združenie sa za-

Vladimír Kotlárík

bývalý montér VOP Trenčín (výjazdy do Eritrei, Kosova a ďalších dislokácií našich vojakov): Keď sme demontovali náš tábor v Eritrei, niektorí domorodci až plakali. Naši vojaci tu odmietali, upravovali brody, postavili most a riešili ďalšie ženijné

práce. Popri svojich povinnostiach však miestnym napríklad v meste Adi Quala vyrovnali a zvalcovali námestie, upravili terén pod školu, pomáhali so základnou údržbou kláštora kde boli ťažko chorí, zapustili im cestu do svahu tam, kam sa dalo dostať iba peši. Misie boli skrátka jednou z vecí, ktoré mali aj v mojom živote naozaj zmysel. Tá ich ozvena je aj tu medzi nami, chodím sem veľmi rád.

Podplukovník v. v. Ján Páleník

zástupca veliteľa a veliteľ ženijnjo-komunikačnej roty v bývalej Juhoslávii, v Afrike bol veliteľom ženijnej jednotky (1996-97 UNTAES, 2000-01 UNMEE).

Do Afriky nás vycestovalo 149, ale keď v OSN zistili, čo všetko Slováci zladení už na Balkáne dokážu, zanedlho som velil dvom stovkám ženistov. Boli to super výkony a skvelá reprezentácia Slovenska.

Už v predchádzajúcom desaťročí som bol dva razy na stretnutí v Kamenci pod Vtáčnikom, no staral som sa o mamu a sám som bol zranený, takže som prišiel opäť medzi svojich až teraz. Veľká vďaka Petrovi Andreánskému, ktorý kedysi tieto stretnutia rozbiehal, aj Viktorovi Čerňanskému, ktorý v ich organizácii pokračuje. O to viac, že od nasadenia v Eritrei sme mali dve desaťročia, ktoré počas covidu nebolo ako osláviť. Chlapi mi poprezrádzali aj to, čo som ako ich veliteľ nevedel, nasmiali sme sa, omladli, nemalo to chybu, určite prídem aj nabudúce.

meriava na pripomínanie histórie okupácie v roku 1968 a nasledujúcej normalizácie.

Klub vojenských výsadkárov Slovenskej republiky

Klub vznikol v roku 1994 a spája vojenských výsadkárov v aktívnej službe, v zálohe, vo výslužbe, športových parašutistov a ich sympatizantov. Klub je od začiatku zmluvným partnerom MO SR. Ťažisko činnosti je v mestách a regiónoch, kde postupne vznikali oblastné kluby – v Žiline, Prešove, Bratislave, Trenčíne a v Banskej Bystrici, neskôr miestne kluby vo Vrútkach, Zlatých Moravciach, Trnave a v Šumiaci.

Členovia udržiavajú výsadkárske tradície a históriu, starajú sa o pamätníky, nezabúdajú ani na tradície a históriu športového parašutizmu. Organizujú vojenské športové podujatia, strelecké súťaže, bežecké memoriály, pochody so zameraním na vojenskú históriu a pod.

Prezidentom klubu je aktuálne plk. v. z. Pavel Švelka. Podľa jeho slov je základnou úlohou združenia podpora OS SR ako celku, ale najmä im najbližších príslušníkov síl pre špeciálne operácie. Cieľom je tiež presadzovanie záujmov členov, ich rodinných príslušníkov a pozostalých po bývalých profesionálnych vojakoch – výsadkároch. Podľa prezidenta má KVV v súčasnosti v oblastných kluboch približne 310 aktívnych členov.

Vojenský veterán Bratislava

Hoci v názve má toto združenie slovo veterán, nejde o veteránov, ako ich definuje zákon, ale o vojenských vyslúžilcov. Pripomínajú, že slovo veterán pochádza z latinského vetus, teda starý. „V starovekom Ríme boli veteráni vojenski vyslúžilci, ktorí boli prepustení z armády po 20 rokoch aktívnej služby. Tvorili zálohu, ktorá bola v prípade vojny opäť povolaná do vojska,“ uvádza združenie na svojich webových stránkach.

OZ Vojenský veterán Bratislava považuje za vojenského veterána každého, kto odslúžil vojenskú základnú službu alebo slúžil ako profesionálny vojak. Združenie nadväzuje na hodno-

ty ako je solidarita, podpora a pomoc vojenským vyslúžilcom a ich rodinám, usiluje sa udržiavať pamiatku a úctu vojakom za ich prínos pre vlasť a obetu vo vojnových konfliktoch. Vo svojej činnosti sa venujú ochrane sociálnych práv vojenských vyslúžilcov, zúčastňujú sa tiež na pietnych a spomienkových akciách. Predsedom združenia je plk. v. v. Ladislav Balla.

Klub veteránov letiska Kuchyňa

Klub vznikol v roku 2001 a združuje bývalých príslušníkov útvarov pôsobiacich na letisku Kuchyňa, ale aj bývalých občianskych pracovníkov útvarov či sympatizantov letectva. Predsedom združenia je pplk. v. v. Jozef Vozár. Cieľom klubu je rozvíjať hrdosť na tradície Vzdušných síl OS SR a upevňovať novodobé tradície, spolupracovať pri vzdelávaní profesionálnych vojenských letcov či mládeže. Klub organizuje pre členov spoločenské podujatia a zájazdy, pomáha pri vybavovaní úradných záležitostí, zabezpečovaní opatrovateľskej služby a poskytuje dostupnú pomoc pozostalým.

Klub Vojenského útvaru 3853 Bratislava

OZ vzniklo na podnet príslušníkov bývalého útvaru 3853 Bratislava, ktorý bol pôvodne motostrelecký, neskôr mechanizovaný pluk. Pôsobil v bývalých Dukelských kasárňach, neskôr v kasárňach Vajnory, s časťou jednotiek dislokovaných vo VVP Turecký vrch a neskôr aj v posádke Komárno. Zameriaval sa najmä na výcvik vodičov obrnených transportérov OT-62, neskôr vodičov BVP-1 a ďalších odborností.

Klub bol zaregistrovaný v roku 2011 a jeho členmi sú bývalí profesionálni vojaci, ale aj občianski zamestnanci vojenskej správy a ich rodinní príslušníci. Predsedom je pplk. v. v. Vladimír Lepiš, podľa ktorého má klub cca 115 členov. Organizujú spoločenské stretnutia, výlety do prírody, snemy, pietne akty, ale aj predvianočné kapustnice.

Michaela Lacková

Foto: Ivan Kelement, archív občianskych združení

Rotný v. v. Viktor Čerňanský

vodič, v Afganistane veliteľ družstva strojného odminovania (1996-97 UNTAES, 2001, 2003-04 UNMEE, 2009-10 ISAF).

Kedysi dávno, ešte za starého režimu som chcel ísť do Francúzskej légie. Preto keď armáda robila v druhej polovici 90. rokov nábor záložákov do bývalej Juhoslávie, napriek svojej štyridsiatke som neváhal. Aj v Afganistane som bol spomedzi našich odminovačov najstarší, ale to

nič nehovorí o chuti niečo zažiť a niečo dokázať. So starou partiou som bol na stretnutí zo tri razy a keď v Kamenci vznikli problémy so zapožičaním chaty, ponúkol som sa s našou poľovníčkou. Bolo by mi ľúto, keby takáto tradícia zanikla. Pravdaže, sú to starosti, s prípravami mi pomáha aj manželka s našim synom, ale stojí to za to. Chalani sa už núkajú, kto bude variť guláš, pospomíname, nad hlúpostami či hlupákmi mávneme rukou, nad všetkým dobrým sa zasmejeme. Armáda aj misie stáli za to. Vďaka nim máme aj tieto kamarátske stretnutia. Veľmi ma to teší.

Čatár v. v. Dezidérius Salinka

člnár, vodič (1996-97 UNTAES, 2001 UNMEE).

K vojakom som aj ja išiel zo zálohy. Chcel som niečo zažiť, niečo vidieť. Aj sa mi to podarilo, hoci v armáde som po nasadení v Afrike ďalej nepokračoval. Mal som slúbené miesto v základni

vo Viničnom, ale nepodarilo sa. Čo už, život ma posunul inde. Minulé roky som na tieto stretnutia veľmi nechodil. Jazdil som na kamióne, dorábal si vysokú školu, nebolo času. Teraz som učiteľom, v piatok je síce škola, ale ostatné roky sa snažím nevynechávať. Takú partiu, akú sme mali v Juhoslávii a v Afrike, by som vo svojej pamäti hľadal len ťažko.

Pavol Vitko • Foto: autor

Ruský AK-74M

Ručné zbrane

Hoci sa obe strany rusko-ukrajinského konfliktu snažili o určitú štandardizáciu, najmä na strane Kyjeva sa vyskytlo obrovské množstvo rôznych typov ručných zbraní, čo môže spôsobovať určité problémy s výcvikom či logistikou. Teraz je však najdôležitejšie vyzbrojiť vojakov, na zjednotenie výzbroje príde rad po skončení vojny

Na viacerých záberoch sa v poslednom období objavili pušky Mosin-Nagant, ktoré sa začali vyrábať v roku 1891! Vzniklo ich viac ako 37 miliónov a boli štandardnou výzbrojou ruských a sovietskych vojakov v prvej aj druhej svetovej vojne. Dodnes ich je na svete veľké množstvo. Mnohé zábery ukazovali ich použitie separatistami pri výcviku v období pred vojnou. Je však pravdepodobné, že pri problémoch so zásobovaním (najmä s muníciou) došlo aj na použitie starých zbraní v boji, ak boli poruke.

Čo sa však určite používa, je guľomet Maxim pochádzajúci z roku 1910. Hoci má nízku kadenciu, je pomerne ťažký a menej mobilný, je to spoľahlivá

a presná zbraň. Ukrajinci aj separatisti ich majú k dispozícii tisíce a využili ich najmä pri zákopovej vojne.

Ukrajina zdedila obrovské množstvo ručných zbraní po rozpade Sovietskeho zväzu. Štandardnou pištoľou vo výzbroji jej armády sa stala Makarov PM. Vyvinuli ju v rokoch 1945-51 a používa náboj 9×18 mm. Objavilo sa viacero pokusov o prezbrojenie vojska pištoľami domácej výroby. Firma RPC Fort z Vinnycie na západe Ukrajiny dodala viacero typov, všetky štandardne používajú náboj 9×18 mm Makarov. Pištole Fort-12 a Fort-14 zaviedli v určitom množstve policajné jednotky. Prvú používa aj Národná garda a druhú vo verzii Fort-14TP aj ukrajinská armáda, nestihli sa

však veľmi rozšíriť. Ďalšie pištole Fort-17, 20 a 21 používajú vo veľmi obmedzenom množstve ukrajinské špeciálne jednotky. Niektoré vznikli v spolupráci s izraelskými firmami.

Na Ukrajine sa po vypuknutí vojny objavilo aj veľké množstvo pištoľí zo zahraničných dodávok. Česko napríklad darovalo viac ako 30-tisíc zbraní CZ 82 a nespresnené množstvo starších CZ 75. Podobne ako predchádzajúce pištole používajú náboj 9×18 mm a ich účinný dostrel je 50 metrov.

Zo Spojených štátov prišli pištole Beretta M9, ktoré používala americká armáda od roku 1985 a SIG Sauer M18, ktorá sa v roku 2017 stala novou štandardnou pištoľou amerických vojakov. Príslušníkov ukrajinských špeciálnych jednotiek videli aj s rakúskymi pištoľami Glock 17. Všetky tieto zbrane používajú náboj 9×19 mm Parabellum.

Pušky celého sveta

Štandardnou útočnou puškou ukrajinskej armády je Kalašnikov AK-74. Číslo označuje rok vzniku zbrane. Používa

Ukrajinská Fort-14TP

Ruská pištoľ MP-443 Grac

Makarov PM

AK-74**Ruský AK-12**

strelivo kalibru 5,45×39 mm. Oproti starším kalašnikovom má rôzne viditeľné zmeny, napríklad ústie hlavne a mušku. Dá sa však ľahko rozoznať podľa zásobníka hnedej farby. Dlho sa mylne tradovalo, že tento zásobník je z bakelitu, no nie je to pravda. Vyrábala sa z rôznych druhov kompozitov a plastov, je zosilnený oceľou. Ukrajina používa aj verziu so sklopnou pažbou pre výsadkárov AKS-74 a skrátenú verziu AKS-74U.

Starších zbraní AK-47 a AKM používajúcich strelivo 7,62×39 mm zdedila Ukrajina tiež veľké množstvo a ďalšie dostala zo zahraničia po vypuknutí konfliktu. Bolo zaznamenané ich použitie pri výcviku a videli ich aj v rukách dobrovoľníkov na fronte. Armáda ich však štandardne nepoužíva. Česko dodalo 5 000 kusov svojich zbraní vz. 58 a Chorvátsko 20 000 pôvodne juhoslovanských Zastava M70. Používajú rovnaké strelivo ako staré AK-47.

Zo zahraničia neprúdia len staršie pušky. Česká republika dodala aj najnovšie CZ 805 BREN kalibru 5,56×45 mm NATO. Rovnaké strelivo používajú aj poľské zbrane MSBS Grot, ktorých Varšava darovala Kyjevu 10 000. Z Belgicka prišlo s týmto kalibrom 5 000 pušiek FN FNC a neznáme množstvo FN SCAR-L aj FN F2000. Spojené štáty zasa darovali karabíny M4 a pušky Remington ACR a SIG MCX.

Podobne ako pri pištoľoch, aj pri puškách sa Ukrajina snaží o výrobu

vlastných typov. Sily teritoriálnej obrany dostávajú poloautomatické pušky Zbrojar Z-15, ktoré sú kópiou známej americkej zbrane AR-15. Už spomínaná firma RPC Fort dodala pre špeciálne jednotky pušky Fort-221 a ich skrátenú verziu Fort-224. Na základe spolupráce s izraelskou firmou IWI vyrába tiež rôzne verzie pušky Galil ACE. Ide o Fort-224 kalibru 5,56 mm a Fort-228 kalibru 7,62 mm. Obe používajú ukrajinské špeciálne jednotky.

Zaujímavá je puška Maljuk (známa aj ako Vulcan) od ďalšej domácej firmy IPI z Krasylivu na západe Ukrajiny. Vznikla vývojom z Kalašnikova, no nie je to na nej veľmi poznať. Vyrába sa od roku 2015 a okrem špeciálnych jednotiek sa objavila aj vo výbroji radových ukrajinských vojsk.

Z Česka dostala Ukrajina aj niekoľko tisíc starších samopalov Škorpion vz. 61, ale aj nových CZ Scorpion EVO 3, ktoré sa vyrábajú v Uherskom Brode a do služby sa zaviedli v roku 2009. Z Chorvátska prišli samopaly Agram 2000 a z Nemecka Heckler & Koch MP5. Všetky sú kalibru 9 mm.

Ruské pušky a pištole

Na ruskej strane je situácia prehľadnejšia. Základným typom pušky vo výbroji ruskej armády, je AK-74M. Túto zbraň začala v roku 1991 vyrábať továreň Ižmaš v Iževsku. Od AK-74 sa na prvý pohľad líši sklopnou pažbou z polymérov.

CZ Scorpion EVO 3

V budúcnosti sa plánovalo ich úplné nahradenie novými puškami AK-12 a AK-15, ktoré boli zavedené do výbroje v roku 2018 a zatiaľ ich ruská armáda prevzala 150 000. Líšia sa kalibrom – prvá má 5,45 mm, kaliber AK-15 je 7,62 mm.

Ďalšie nové typy pušiek ako AN-94, KORD či ASM Val, s ktorou sa rátať pre program pechotného bojového systému Ratnik, zatiaľ používajú len v obmedzenom množstve najmä ruské špeciálne jednotky.

Aj v ruskej armáde bola dlho štandardnou pištoľou sovietska Makarov PM. Hoci sa stále používa, vytlačujú ju novšie typy. Najprv sa v 90. rokoch objavila Gš-18, teraz je novou štandardnou pištoľou ruskej armády MP-443 Grač. Obe používajú strelivo 9×19 mm Parabellum, majú zásobník až na 18 nábojov a ich účinný dosah je 50 metrov.

Objavili sa aj zbrane so strelivom 9×21 mm s účinným dosahom až sto metrov. SR-2 Udav je v obmedzenom množstve zavedená v bežných oddieloch, SR-1 Vektor používajú ruské špeciálne jednotky. Obe zbrane majú zásobník na 18 nábojov. Samopaly ako Škorpion či MP5 ruská armáda nepoužíva.

Miroslav Barič

Heckler & Koch MP5**Ukrajinský IPI Maljuk****IWI Galil Ace – Fort-228**

USA darujú Česku helikoptéry

Česko dostane od USA dar v podobe ôsmich vojenských vrtulníkov. Ide o náhradu za pomoc, ktorú Praha venovala Ukrajine.

Naši západní susedia si v roku 2019 objednali osem transportných vrtulníkov Bell UH-1Y Venom a štyri bojové helikoptéry AH-1Z Viper. Netajili sa však tým, že postupne ich chcú získať viac. To sa im teraz podarilo. Ministerka obrany Jana Černochovej potvrdila, že Česko dostane z USA ďalších

šesť bojových strojov AH-1Z a dva transportné UH-1Y. Dokopy tak bude mať 20 nových vrtulníkov – po 10 z každého typu.

Česko je významným podporovateľom Ukrajiny. Na prelome mája a júna jej venovalo bližšie neupresnený počet vrtulníkov Mi-24V. V službe si Česko ponechalo len 11 strojov typu Mi-24/35. Vyradia ich až po dodaní nových amerických vrtulníkov, ktoré by mali prísť budúci rok.

Transportéry M113 pri Chersone

Počas ukrajinského protiútoku pri Chersone sa na fronte vo väčšom počte objavili obrnené transportéry M113. Ide o staršiu techniku, ktorú používala americká armáda už v 60. rokoch vo Vietname. Vyrobili ich viac ako 80 000 a dodnes slúžia po celom svete. Ukrajina dostala okolo 350 kusov – 200 z USA, 54 z Dánska, 28 z Austrálie, 20 z Litvy, 20 zo Španielska, 14 z Portugalska a 11 z Nemecka. Ide väčšinou o stroje v bežnej transportnej verzii, ale niektoré sú vo veliteľskej či zdravotníckej verzii.

Holáňdania však dodali väčší počet strojov YPR-765, čo sú M113 upravené na bojové vozidlo s vežičkou vyzbrojenou buď 12,7 mm guľometom alebo 25 mm kanónom. Tie už okrem dopravy pechoty k frontovej línii dokážu vojakov po vysadení aj podporovať strelbou. Ukrajina ich teda používa na podobné účely ako sovietske BVP-1 a BVP-2.

Rakety HARM na Ukrajine

V priebehu augusta sa ukrajinským silám podarilo zničiť neobvyklé množstvo prostriedkov ruskej protivzdušnej obrany. Americká strana neskôr potvrdila, že Ukrajine dodala rakety AGM-88 HARM (High-speed Anti-Radiation Missile). Tieto strely sa pasívne navádzajú na vysielanie nepriateľského radaru. Niektoré verzie kombinujú toto navádzanie aj s GPS súradnicami, takže radar trafia aj po tom, čo ho obsluha vypne.

Rakety AGM-88 vyvinuli v 80. rokoch a preslávili sa počas vojny v Iraku v roku 1991. Kým väčšina používateľov má najnovšie verzie E, Ukrajina dostala zrejme verzie B, C alebo D. Používa ich na stíhačkách MiG-29 a Su-27 bez akýchkoľvek úprav. To znamená, že Ukrajinci oželeli niektoré funkcie rakiet. Lietadlo ich iba odnesie do určeného priestoru a tam vystrelí približným smerom. Strela si potom vďaka vlastným senzorom nájde cieľ. Aj takéto zjednodušené používanie je však natoľko účinné, že v Chersonskej oblasti sa na front mohli vrátiť drony Bayraktar TB2, ktoré sa predtým museli pre prehustenú ruskú PVO stiahnuť.

Gepardy v akcii

Na Ukrajinu sa dostali prvé protiletadlové tanky Gepard z Nemecka. Spolu s nimi boli dodané desiatky tisíc kusov munície, ktorej Gepard potrebuje naozaj veľa. Stroji vyvinuli v 60. rokoch na podvozku tanku Leopard I. Do služby sa dostal v 70. rokoch a odvtedy bol niekoľkokrát modernizovaný novou elektronikou. Od pôvodného tanku sa líši veľkou vežou s dvomi kanónmi kalibru 35 mm po bokoch a s radarmi uprostred.

Kanóny majú kadenciu 550 rán za minútu. Spolu teda dokážu teoreticky vystreliť 1 100 granátov za minútu. Zásoba munície je však len 680 granátov, takže Gepard dokáže bez prestávky strieľať iba 37 sekúnd. Dostrel kanónov je 5 500 metrov. Na Ukrajine sa uplatní najmä proti prieskumným dronom, ktoré Rusko hojne využíva. Účinný je však aj proti pozemným cieľom.

Poľsko kupuje 96 vrtuľníkov Apache

Poľsko ďalej mohutne zbrojí. Po nákupe desiatok lietadiel a stoviek tankov a samohybných húfníc z Južnej Kórey, objednalo americké bojové vrtuľníky AH-64E. A náš severný sused rozhodne nemieni trochárčiť – kupuje ich hneď 96!

Poľsko má vo výzbroji okolo 30 helikoptér Mi-24. Dlhodobu sa ich snažilo nahradiť 32 novými strojmi. Do finále výberového procesu sa dostali dva americký typy – AH-64 Apache a AH-1Z Viper. Výber AH-64 tak nie je až taký prekvapivý, ale ich počet už áno. Minister obrany Mariusz Blaszczak oznámil, že ich bude až 96. Potvrdila to aj firma Boeing spolu so zastúpením poľského priemyslu.

Poľsko získa stroje AH-64Ev6 Guardian, čo je najmodernejšia verzia s rozšírenými senzormi, dátovými a komunikačnými systémami. To vrtuľníkom umožňuje lepšie odhaľovať ciele, ale aj spolupracovať s bezpilotnými prostriedkami.

Text: Miroslav Barič

Irak chce stíhačky Rafale

Konflikt na Ukrajine zvýšil záujem o moderné lietadlá vo viacerých krajinách. Nové objednávky hlási aj francúzska firma Dassault Aviation. O jej stíhačky Rafale, ktorých sa už predalo takmer 500, má najnovšie záujem Irak. Ten chce kúpiť 14 kusov za cenu 100 miliónov dolárov za jeden. Zaujímavý je spôsob platby – Irak ich nechce splatiť peniazmi, ale ropou. Irak má 34 stíhačiek F-16, no nedo-

káže ich udržať v letuschopnom stave. Peniaze na náhradné diely totiž z veľkej časti pohltila korupcia a zahraniční pozemní technici, ktorí sa o F-16 starali, vlni odišli po sérii teroristických útokov na leteckú základňu Balad. Špekuluje sa, že Rafale budú umiestnené na inej, lepšie chránenej základni. Francúzsko k nim tiež dodá pokročilé strely vzduch-vzduch, čo USA pre iracké F-16 odmietli.

Pri pamätníku na bývalej základni Šajkovac

Let za šťastnými dňami

„Pre nás je návšteva Kosova veľmi dôležitá, veď naše deti tu prežili svoje posledné šťastné dni, preto sme oslovili nemálo politikov, ale podarilo sa to až teraz.“

Slová pani Heleny Scigeľovej a Dariny Fabiniovej, matiek kapitánov Igora Scigeľa a Mariána Fábryho, ktorí 19. januára 2006 zahynuli spolu s ďalšími štyridsiatimi vojakmi a príslušníkmi rezortu obrany pri návrate z operácie KFOR v Kosove, mali 4. októbra pred odletom z Bratislavy smutnú farbu. So stratou svojich synov sa nevyrovňajú nikdy. No bola v nich aj nádej. Chceli sa nadýchať vzduchu tam, kde ich synovia, ktorí obaja už mali po dve deti, slúžili v uniformách slovenských vojakov a tešili sa, že...

Tak trochu spolu

V aliančnej operácii KFOR (Kosovo Force) začali Slováci pôsobiť od septembra 1999. Najskôr ako ženisti slúžili v spo-

ločnom rakúsko-švajčiarsko-slovenskom prápore na základni Suva Reka na juhu Kosova. Od februára 2002 takmer 400 českých a 100 slovenských vojakov vytvorilo spoločný prápor s veliteľstvom na základni Šajkovac. Ich hlavnou úlohou bolo hliadkovanie v priestore zodpovednosti, zabezpečenie pokoja a udržanie mieru. V roku 2005 spoločný prápor ukončil činnosť, no Slováci a Česi naďalej pôsobili bok po boku. Z operácie KFOR posledných 140 Slovákov stiahli v novembri 2010 a opustili aj základňu Šajkovac. „Nikdy predtým som tu nebol, ale syn mi o tejto základni často rozprával. Ukazoval mi fotografie a priniesol tiež video. Ako keby som bol tu s ním vtedy. Tak trochu ako keby sme tu boli spolu aj teraz,“ povedal nám už na Šajkovaci pán Jozef Gumenický, syn nadrotmajstra Daniela Gumenického.

„Veľmi som do Kosova cestovať nechcel, stále je to vo mne, ale manželka bola za, tak sme tu. Napokon som aj ja veľmi rád, všetko je to veľmi dôstojné, na takej úrovni, ako som si predstavoval,“ priznal pán Jozef Novák, otec desiatnika Rastislava Nováka. S manželkou sú z Plechotíc pri Trebišove a preto ocenili tiež prepravu ľudí z východného Slovenska vojenským autobusom do hlavného mesta. „Treba sa poďakovať aj podplukovníčke Olge Jančovej Kohárovej,“ povedal na adresu hlavnej psychologičky OS SR. „Za jej pokojný a trpezlivý hlas pri opakovaných telefonických radách pred našim vycestovaním.“

Česť a vážnosť

Prvé spomienkové stretnutie bolo pri pamätníku vojakom, ktorí zahynuli v KFOR, na veliteľstve operácie v hlavnom meste Priština. „Dnes si pripomíname pamiatku našich slovenských priateľov. Som presvedčený, že boli pyšní na svoju prácu a viem, ako sa tešili na stretnutie s blízkymi. Táto tragická udalosť nám pripomína, že sloboda a mier nie sú zadarmo a niekedy si vyžadujú najvyššiu obeť. Ctíme si ju, česť ich pamiatke,“ vyjadril svoju sústrasť veliteľ operácie KFOR, maďarský generálmajor Ferenc Kajári.

Ešte predtým, ako sa pozostalým pri pamätníku na Šajkovaci prihovoriť vojenský duchovní plukovník Viktor Sabo a plukovník v. v. Marko Trochan, zazneli slová brigádneho generála Martina Stoklasu, veliteľa Strategického centra krízového manažmentu generálneho štábu: „Úlohou nášho strategického centra je nielen vojakov riadiť počas ich zahra-

Manželka a syn kapitána Dominika Ocelku pri pamätníku na Šajkovaci

„Vážim si, že ste prišli, hoci to pre vás bolo ťažké. Vážim si aj všetkých pozostalých, ktorí tu nie sú, pretože si len ťažko môžem predstaviť, aké to je stále bolestivé. Hlboko sa pred vami skláňam, nič nebudem skrývať, vždy budem hovoriť pravdu – a pravda je taká, že ste mali doma hrdinov, ktorých si vždy budeme ctiť a vážiť.“

Jaroslav Naď
minister obrany SR

ničného nasadenia, ale aj priviezl ich v poriadku k rodinám. Veľmi ma mrzí, že sa nám túto úlohu v roku 2006 nepodarilo splniť. Nikdy na nich nezabudneme.“

Minister obrany Jaroslav Naď povedal: „Zasiadlo to nás všetkých, celé Slovensko, ale nikto z nás to neprežíval tak, ako vy. Vážim si, že ste prišli, aj keď to pre vás bolo ťažké. Vážim si aj všetkých pozostalých, ktorí teraz nie sú tu s nami, pretože si len ťažko môžem predstaviť, aké to je stále bolestivé. Moje dvere sú pre všetkých vás vždy otvorené. Hlboko sa pred vami skláňam, nič nebudem skrývať, vždy budem hovoriť pravdu – a tá pravda je taká, že ste mali doma hrdinov, ktorých si vždy budeme ctiť a vážiť.“

„Dcéra mala vtedy šesť rokov, syn štyri. Bolo to strašné. No ak sem Natália ísť veľmi chcela, Martinko, ktorý je celý po otcovi, povedal, že nie. Že on si ho nosí v sebe a to stačí,“ poznamenala pani Gabriela Fábryová, manželka kapitána Mariána Fábryho. „Mali sme krásny život a krásne plány, bohužiaľ, skončili sa,“ smutne poznamenala manželka rotného Mareka Kičinka, pani Jana. „Mal som vtedy deväť rokov a je pekné, že sme mohli prísť sem, kde slúžil aj môj otec,“ ocenil Marek Kičinko mladší. Aj syn kapitána Dominika Ocelku, Boris, prišiel s mamou Katarínou veľmi rád. „Otca si nepamätám, mal som iba dva roky. Teším sa z akejkoľvek zmienky o ňom,

Rodičia poručíka Dušana Paľucha pri pamätníku v mestskom parku v Prístine

Oficiálne vojenské pody pri pamätníku na veliteľstve KFOR v Prístine

z každej informácie. Všetko, čo kto o ňom povie, mi pomáha oživiť si jeho obraz a táto cesta k tomu patrí...”

Syn podplukovníka Igora Angeloviča, Rudolf, prišiel aj so synom Matúšom: „Všetci hovoria, že rozprávam ako dedko, gestikulujem ako dedko, kráčam ako on a som celý po ňom. Dedko je pre mňa vzorom a som rád, že som na miestach, kde slúžil ako vojak,“ potvrdil mladý Matúš Angelovič, keď dopočúval výklad podplukovníka Stanislava Lučana o základni Šajkovac, ktorá sa nachádzala v areáli vodárne zásobujúcej pitnou vodou značnú časť Kosova. Pozostali si tu zároveň mohli pozrieť výstavu fotografií, ako tábor vyzeral v čase prítomnosti ich blízkych. Samozrejme, súčasťou výkladu boli aj informácie o činnosti našich vojakov. O tom, ako strážili srbskú menšinu v utečeneckom tábore, Školské centrum v bytovke označenej ako Žltý dom, ako ochraňovali pamätník na bitky na Kosovom poli známy ako Monument, a najmä, ako hliadkovali v priestore zodpovednosti a prispievali tak k stabilite v regióne.

Väčší pokoj v duši

„Chceli sme vidieť miesta, kde slúžil náš syn. Ponuka vycestovať sem nás veľmi potešila,“ povedal aj za svoju manželku Máriu pán Ľudovít Orlický, otec poručíka Ľudovíta Orlického, ktorý sa o tragédii rozprával aj s ministrom obrany Jaroslavom Naďom. „Veľmi som sem túžila pricestovať. Syn mi vždy rozprával, ako tu s doktorom plukovníkom Martinom Habrom chodili pomáhať starým chorým ľuďom na odľahlé samoty. Ako vnímal, že sa snažia, aby tu neboli ďalšie boje alebo prenasledovanie. Bol hrdý na svoju robotu a som rada, že na neho nezabúdajú ani kamaráti z prešovského útvaru, ktorí na jeho počesť každoročne organizujú strelecký memoriál,“ podakovala sa pani Božena Paľuchová, mamka poručíka Dušana Paľucha. Spolu s manželom Antonom a ostatnými sa poklonili tiež pri treťom pamätníku našich vojakov. Jeho vybudovanie iniciovala kosovská prezidentka Atifete Jahjagová. Spoločne s naším vtedajším ministrom zahraničných vecí Miroslavom Lajčákom ho odhalili v centre Prístiny 19. januára 2016.

Pani Regina Balogová, ktorá prekonala aj strach z lietania a po prvý raz v živote letela túto jeseň práve do Kosova, sa v spomienkach stretla so svojim synom, nadporučikom Jánom Balogom: „Stalo sa to, čo sa nikdy nemalo stať. No nestane sa, že by niekto z rodiny nešiel na výročie do Hejcov. Ja som však mala dlhé roky veľkú túžbu vycestovať raz sem, do Kosova, kde slúžil môj milovaný syn Janko, kde bol spokojný a šťastný.“

„Kiež by sa to skončilo inak, ale nič sa nezmenilo. No aj tak som veľmi rada, že som tu bola. Ide o väčší pokoj v duši,“ lúčila sa s Kosovom pani Zuzana Macková, sestra kapitána Michala Agneta.

Pavol Vitko • Foto: Ivan Kelement

Nástup v Topoľčanoch

Náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko sa 13. októbra zúčastnil na slávnostnom nástupe pri príležitosti 20 rokov činnosti 1. mechanizovanej brigády v Topoľčanoch. V príhovore vyzdvihol, že história, ktorú písali príslušníci brigády, je pretkaná vysokou mierou profesionality a 1. mechanizovaná brigáda vždy splnila všetky stanovené úlohy so čťou. Slovenské ozbrojené sily sú podľa generála Zmeka momentálne v najlepšom stave operačnej pripravenosti vo svojej histórii, spolu so spojencami sú pripravené reagovať na akékoľvek ohrozenie bezpečnosti našej vlasti.

Ceny pre historický ústav

V Skalici slávnostne vyhlásili výročné ceny časopisu Pamiatky a múzeá za rok 2021. Po 31. raz o nich rozhodla redakcia a redakčná rada časopisu so Slovenským národným múzeom a Pamiatkovým úradom SR. Zo 118 nominovaných projektov vybrali 21 finalistov, z ktorých hlasovaním určili laureátov siedmich cien. Vojský historický ústav – Vojské historické múzeum Piešťany s Leteckými opravovňami Trenčín zvíťazili v kategórii Reštaurovanie s komplexnou renováciou prúdového vlečného lietadla Aero L-39V Albatros. Na druhom mieste spomedzi 18 nominácií v kategórii Expozícia / Výstava sa umiestnila expozícia VHÚ – VHM Slováci v rovnošatách 1848 – 2020.

Intenzívny výcvik tankistov

Tankové posádky 1. tankovej rotý od 11. do 14. októbra absolvovali v posádkovom cvičisku PC Veľké Ozorovce intenzívny výcvik taktickej prípravy. Riadil ho veliteľ tankovej čaty poručík Jozef Turčák a veliaci poddôstojník 1. tankovej rotý rtm. Peter Krajník. Výcvik bol zameraný na taktickú prípravu počas dňa a noci na témy obrana bojového postavenia a útok so skrátenou prípravou. Príslušníci 14. tankového práporu tak začali naplňovať svoj plánovaný intenzívny výcvik jednotlivých spôsobilostí vo výcvikovom roku 2022.

■ 13. októbra sa uskutočnilo zasadnutie vojenskej rady veliteľa vzdušných síl. Generálmajor Róbert Tóth pri tejto príležitosti odovzdal veliteľovi 11. brigády Nitra plukovníkovi Pavlovi Kožlejovi a veliteľovi 51. krídla Prešov plukovníkovi Marekovi Homolovi Pamätné medaily ministra obrany.

■ Prieskumníci z českého 102. prieskumného práporu Prostějov a slovenského 65. prieskumného práporu z Prešova si 11. októbra vo vojenskom priestore Kamenica nad Cirochou preverovali vedomosti a schopnosti na výcviku pozemného a hĺbkového prieskumu Clear Sign. Zamerali sa na pozorovanie, monitorovanie a zbieranie informácií.

■ Súčasťou medzinárodného certifikačného cvičenia Medical Man 2022 v Hradci Králové boli v rámci príspěvkov OS SR pre bojovú skupinu Európskej únie krajín Vyšehradskej štvorky aj príslušníci Veliteľstva vojenského zdravotníctva OS SR.

■ Predstavitelia Ozbrojených síl Bosny a Hercegoviny, ktorí v rámci programu NATO DEEP navštívili Akadémiu ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, sa zamerali na systém kariérneho vzdelávania dôstojníkov v OS SR. Zaujímali sa o systém plánovania a organizácie kurzov, zapojenie a výber učiteľov resp. lektorov a inštruktorov, hodnotenia študentov a spätnú väzbu OS SR, kapacity a možnosti simulačného centra.

■ V priestoroch PK Trenčín a Centra výcviku Lešť sa 5. a 6. októbra uskutočnilo veliteľské zhromaždenie veliteľa Pozemných síl OS SR. Vyhodnotilo plnenie úloh za prvý rok výcvikového cyklu a konkretizovalo ciele na druhý výcvikový rok. Pozvanie prijali náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko, genpor. v. v. Jaroslav Vývlek, genmjr. v. v. Ján Salaganič a genmjr. v. v. Jindřich Joch, ako aj hlavný poddôstojník OS SR šbrntm. Marcel Kaniak.

■ Slovenské vzdušné sily 5. októbra navštívil veľvyslanec Spojeného kráľovstva Nigel Baker v sprievode vojenského pridelenca plukovníka Jonathana Kitsona. Neformálne sa stretol s veliteľom vzdušných síl genmjr. Róbertom Tóthom. Po stretnutí sa uskutočnilo rokovanie riadiacej skupiny Multinational Aviation Training Centre. Slovenská republika ako hostujúca krajina privítala na pôde veliteľstva vzdušných síl aj českú, maďarskú a chorvátsku delegáciu.

■ Do základne výcviku a mobilizačného doplňovania po štvrtý raz v tomto roku nastúpili čakatelia prípravnej štátnej služby, ktorí v martinských Kasárňach 4. čs. brigády absolvovali základný vojenský výcvik. Po jeho úspešnom absolvovaní nováčikovia zložili vojenskú prísahu 18. novembra.

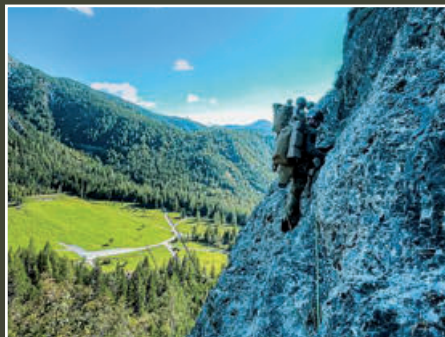
■ V poľskej výcvikovej základni Minsk Mazowiecki sa uskutočnil samostatný štábný nácvik Mnohonárodného práporu vojenských polícií NATO MNMPBAT. Príslušníci slovenskej, českej, chorvátskej, gruzínskej a poľskej vojenskej polície si precvičili postupy v oblasti plánovania operácií s cieľom tvorby operačného rozkazu veliteľa NATO MNMPBAT.

■ Pplk. Vladimír Sobek ukončil pôsobenie vo funkcii veliteľa 20. práporu logistiky Prešov i kariéru profesionálneho vojaka. Na slávnostnom nástupe za účasti veliteľa Pozemných síl OS SR genmjr. Ivana Pacha a veliteľa 2. mechanizovanej brigády plk. Róberta Kecsó sa velenia práporu ujal mjr. Jozef Durkot.

■ Takmer pol stovky slovenských i nadnárodných zamestnávateľov z celého Slovenska a viac ako 1 800 stredoškôľakov a uchádzačov o zamestnanie sa 6. a 7. októbra na trenčianskom výstavisku Expo Center zúčastnili na 12. ročníku veľtrhu pracovných príležitostí JOB Fórum 2022. Ozbrojené sily Slovenskej republiky reprezentoval Personálny úrad OS SR.

Slovenskí ostreľovači v rakúskych Alpách

V rakúskom vojenskom tréningovom priestore Hochfilzen sa 19. až 28. septembra konalo medzinárodné cvičenie ostreľovačov vo vysokohorskom teréne. Okrem špeciálov z Rakúska, Talianska, Jordánska a Senegalu sa na ňom zúčastnili aj ostreľovači zo žilinského 5. pluku špeciálneho určenia.

Hlavným cieľom spoločného cvičenia bolo overenie a precvičenie zručností ostreľovačov vo vysokohorskom prostredí. Teoretické znalosti strelby pod veľkými uhlami i cez údolia si mohli žilinskí špecialisti vyskúšať v praxi – v prostredí, kde sa rýchlo menili poveternostné podmienky a strelba na rovine nebola možná. Cvičenie viedli rakúski inštruktori a ostreľovači z Jagdkommando Sniper Group, ktorí pripravili na každý deň iné scenáre, iné podmienky. Nie vždy bolo možné strieľať z ľahu. Väčšinou sa strieľalo z neštandardných pozícií s použitím improvizovaných prostriedkov. Skôr, ako sa ostreľovači dostali na pozície, museli na ne doslova vyšliapať a niekedy aj vyliezť pomocou lanových techník. Na streleckých stanoviskách ich inštruktori konfrontovali s rôznymi streleckými scenármi. Vždy išlo predovšetkým o preverenie spolupráce medzi strelcom a pozorovateľom. Ostreľovači museli správne vyhodnotiť a najsť zadané ciele v horskom prostredí, aj vo vzdialenostiach väčších ako jeden kilometer, a po identifikovaní ich bezchybne zasiahnuť. Museli sa pritom vyrovnávať aj s časovým stresom. Úlohy plnili v každom počasí cez deň i v noci.

Výsledkom medzinárodnej spolupráce bolo zdokonalenie v strelbe vo vysokohorskom prostredí, pod uhlom, na veľké

vzdialenosti a v strelbe cez údolie v zhoršených a rýchlo sa meniacich klimatických podmienkach. Prínosná tiež bola výmena skúseností. O kvalite výkonov slovenských špeciálov svedčí aj to, že rakúski partneri chcu v spolupráci pokračovať a o spoluprácu prejavili záujem tiež talianski ostreľovači.

por. Miroslava Mindárová
Veliteľstvo síl pre špeciálne operácie

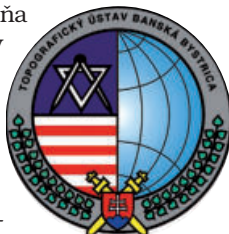

Vojenský topografický ústav Banská Bystrica

Topografický ústav Banská Bystrica bol založený dňa 1. októbra 1993. Po rozdelení československej armády vznikla nutnosť vytvoriť aj v Ozbrojených silách Slovenskej republiky chýbajúce odborné útvary a zariadenia, ako napríklad topografickej služby.

Topografický ústav v Banskej Bystrici (TOPÚ) je špičkové zariadenie rezortu obrany, ktorého poslaním je zabezpečovať informácie o území na účely obrany a bezpečnosti štátu. Súčasné požiadavky Ozbrojených síl SR na kvalitu, množstvo i formu informácií o území v súčasných podmienkach integrácie prudko narastajú. Na uspokojenie týchto požiadaviek používa TOPÚ originálne cesty, založené na najmodernejších technológiách a najnovších výsledkoch výskumu i vývoja.

Hlavným cieľom TOPÚ v tomto procese je poskytnúť užívateľom také informácie, produkty a služby, ktoré pomôžu pri riešení ich poslania. Hlavnými úlohami sú preto: vyhľadávanie zdrojov o geografických informáciách, ich analýza, spracovanie a archivácia, ale aj ochrana získaných informácií o území. Vo fáze využitia je to potom vizualizácia a generovanie hotových výrobkov v požadovanej forme a s optimálnym obsahom.

Za dosahovanie výborných výsledkov pri plnení úloh v zabezpečovaní geografickej podpory zväzkov, útvarov, jednotiek, úradov a zariadení Ozbrojených síl SR a za ich úspešnú reprezentáciu v oblasti vojenskej geografie doma i v zahraničí prezident SR v novembri 2008 zapožičal Vojenskému útvaru 2735 – Topografickému ústavu Banská Bystrica čestný názov Topografický ústav plukovníka Jána Lipského.

Popis znaku: Znak má tvar kruhu s čiernou bordúrou, predstavuje zemeguľu modrej farby s vyznačením jednotlivých kontinentov striebornou farbou, na ktorej je súčtové kružidlo. Oba symboly vyjadrujú hlavné poslanie topografickej služby: všeobecný zber, spracovanie a rozširovanie informácií o Zemi. V medzikruží v dolnej časti je umiestnený symbol Ozbrojených síl SR, ktorý pozostáva zo štátneho znaku položeného na prekřížené sklonené meče zlatej farby. Naľavo i napravo od znaku sú položené lipové ratolesti so zelenými listami, ktorých vrchol siaha do polovice medzikružia. V hornej polovici je v kruhopise čiernym majuskulným písmom názov súčasti TOPOGRAFICKÝ ÚSTAV BANSKÁ BYSTRICA.

Dr. Imrich Purdek, PhD. • Vojenský historický ústav

Nová éra – nové kasárne

Jedným z dôsledkov zavedenia všeobecnej brannej povinnosti v rakúsko-uhorskej monarchii v roku 1868 bola aj rozsiahla výstavba nových kasárenských objektov.

Vodné kasárne na nábreží Dunaja v Bratislave

Armáda sa tak postupne začala zo starých (neraz stredovekých) objektov postupne „sťahovať“ do nových ubytovacích priestorov, kde boli neporovnateľne lepšie hygienické podmienky. Väčšina týchto novostavieb bola pritom postavená z rozpočtu miest a žúp, ktoré sa týmto krokom usilovali o trvalé, alebo aspoň dlhodobé pripútanie vojenskej posádky.

Od blokov k pavilónom

Pôvodný trend ubytovania vojska v rozličných, aj „nevojenských“ priestoroch (napr. prázdne továrne, disponibilné mestské budovy, voľné poľnohospodárske objekty alebo typické stanové tábory, takže ešte v roku 1874 polovica rakúsko-uhorskej armády stále pôsobila mimo permanentných kasární. Napríklad časť vojska (nováčikovia) v Banskej Bystrici bola dokonca ešte aj v roku 1883 umiestnená do bývalej továrne na amalgám (tzv. fončorda). Tento špecifický názov sa neskôr adaptoval na jej širšie okolie, hoci pôvodná fabrika už dávno neexistuje.

Starý blokový typ kasární v centre mesta potenciálne využiteľný ako základňa proti prípadnými nepokojom v poslednej tretine 19. storočia konečne nahradil nový typ pavilónových kasární. Ten prevzali podľa početných „vzorov“ stavaných vo Veľkej Británii. Nové objekty boli zároveň urbanisticky umiestňované na okraj miest, kde bol dostatok priestoru na veľkorysé usporiadanie objektov i cvičenie voj-

ska. Moderné ubytovanie pre 18 – 24 vojakov na izbe, s predpísanou plochou 4,5 metra štvorcového na muža, bolo zároveň účelnejšie aj z hľadiska udržania disciplíny. Na okraje miest sa spolu s kasárňami dostávali aj inžinierske siete – cestné komunikácie, vodovod, elektrina, plyn atď.

Armáda si vo vzťahu k mestám pri budovaní nových kasární veľmi rýchlo všimla, že im v zásade môže diktovať podmienky. Napríklad v roku 1873 síce prevzala nové kasárne v Jelšave, ale s výhradami voči kvalite vody vo vykopanej studni, evidentnej vlhkosti v jednom sklade (novostavba!) alebo chýbajúcim dvom kôľňam na drevo. Tieto nedostatky musel dodávateľ v určenej lehote odstrániť. Pomerne veľa administratívnych úkonov si neskôr vyžiadala aj plánovaná výstavba nových kasární v Nitre. Do veci boli v roku 1889 zainteresovaní aj tamojší mešťanosta a hlavný župan, ktorí presadzovali získanie stavebného pozemku od miestneho biskupstva. Armáda pritom celú vec v zásade zvažovala, keďže mala vedomosť, že vytipovaný priestor bol predtým ohrozovaný povodňami. Vedomie „zápasu“ o umiestnenie posádky viedlo predstaviteľov armády aj k vyhýbavej odpovedi mestechu Spišské Podhradie. Branná moc tam nemohla zaručiť dlhodobú dislokáciu jednej batérie delostreleckého oddielu 40 za vtedajších ubytovacích pomeroch (1892), čo tamojších radných istotne „nepotešilo“.

Vojaci v mestách

Mestá si uvedomovali výhody z dislokácie posádky, ktorá mohla pre ne predstavovať nový zdroj príjmov, keďže o určité zisky, napríklad z regálov a mýta, už predtým prišli. Na činnosť vojakov v kasárňach boli naviazané aj ďalšie inštitúcie v meste. Priame finančné zisky zo stálej posádky mestu plynuli aj z prenájmania bytov pre dôstojníkov alebo dodávok komodít pre armádu (chlieb, seno, slama, drevo atď.). Vojsko znamenalo zárobok aj pre živnostníkov alebo remeselníkov (napríklad obuvníkov alebo krajčírov). Na nie poslednom mieste profitovali z prítomnosti armády v meste aj pohostinstvá všetkých kategórií od kaviarní cez krčmy až po nevestince.

Výstavba kasární však bol náročný a dlhodobý projekt plný komplikovaných a neraz aj nebezpečných finančných operácií. Nie je bez zaujímavosti, že mimoriadne obozretne vo veci plánovanej výstavby mestských kasární pre spoločnú rakúsko-uhorskú armádu postupovalo v roku 1889 aj spomínané mesto Banská Bystrica. Najprv realizovalo podrobný prieskum, v rámci ktorého oslovilo viaceré mestá a firmy, ktoré už mali podobné skúsenosti. Podmienky súťaže na stavbu kasární pre jeden poľný prápor vypísalo až v roku 1891, pričom si stanovovalo podmienky.

Podobná situácia bola o niečo neskôr aj na Liptove. Mesto Ružomberok vyhlá-

Jelšavské kasárne
(záber z medzivojnového obdobia)

Mestské kasárne v Banskej Bystrici

Budova vojenskej kadetskej školy v Košiciach bola vybudovaná v severnej časti mesta

silo v roku 1900 konkurz na vybudovanie kasární takisto pre jeden poľný prápor v celkovej hodnote viac ako 232 000 korún, pričom opäť určilo relevantné podmienky pre firmy, ktoré sa na ňom chceli zúčastniť.

Mestá, ako napríklad Bratislava v roku 1891, boli pritom ochotné vojenskému eráru výhodne poskytnúť aj vlastné pozemky za predpokladu, že na nich armáda postaví výlučne kasárenské priestory. Zároveň mesto na Dunaji kupovalo pozemky aj od súkromných osôb s rovnakou perspektívou. Výstavba tunajších delostreleckých kasární na Tehelnom poli zasa v októbri 1904 viedla k tlaku miestnych stavebných a remeselných firiem na magistrát, aby prednostne im zverili stavebné práce. Do nových kasární s nezameniteľnou tehlovou fasádou sa potom pluk poľných kanónov 14 presťahoval o štyri roky neskôr (október 1908).

Výstavba kasární niekedy mestám prinášala aj spomínané finančné problémy. Napríklad mesto Levoča sa od roku 1896 niekoľko rokov súdilo so staviteľom A. Müllerom o sumu viac ako 50 000 zlatých ohľadom výstavby tzv. Rudolfových kasární v meste. Ak zostaneme v Levoči, ešte v roku 1912 sa dosiahol súhlas, aby sa mohli práve spomínané kasárne rozšíriť na úkor mestských hradieb, ktoré sa mali v určitých úsekoch zbúrať.

Zápisy zo zdravotných kontrol kasárenských priestorov z konca 19. storočia a začiatku 20. storočia vyzdvihujú problémy vetrania, sucha, svetla, vody alebo hygieny. Ešte v septembri 1913 sa konštatovali neúnosné hygienické podmienky barakového tábora v Trenčíne, kde napríklad odpadové jamy z latrín neboli patrične izolované.

Splatnosť pol storočia

Po výstavbe kasární pre mužstvo prišli na rad aj veliteľské budovy. Vojenský erár napríklad uzavrel zmluvu so stavebnou firmou v Košiciach na výstavbu novej budovy tamojšieho zborového veliteľstva. Stavať sa začalo 1. novembra 1906, pričom budova bola postavená o dva roky neskôr (1908). Na jej bezproblémový chod bol v tomto roku dokonca vydaný osobitný poriadok. Nie je bez zaujímavosti, že náklady na výstavbu mala v tomto konkrétnom prípade znášať stavebná firma, pričom vojenský erár jej mal všetky výdavky splatiť až v roku 1958 (!), keď sa mal konečne stať výlučným vlastníkom budovy.

V roku 1910 padlo rozhodnutie vybudovať novostavbu zborového veliteľstva aj v Bratislave, majiteľom mal byť opäť vojenský erár. Investičný zámer predpokladal na túto reprezentatívnu budovu („palác“) sumu zhruba 2 000 000 korún. Už v čase dokončovacích prác na jar v roku 1912 si pritom armáda

„všimla“, že celkový vzhľad budovy zo strany Dunaja je rušený prístavnými a železničnými zariadeniami. Mesto si to takisto uvedomovalo, ale problém vyriešiť nedokázalo. Bez ohľadu na túto drobnú chybičku krásy sa 19. apríla 1913 začalo v novej budove úradovať, pričom v auguste toho istého roka projektantovi staveného oddelenia 5. zboru A. Rittnerovi dokonca udelili poctu od panovníka Františka Jozefa I.

Vypuknutie prvej svetovej vojny prerušilo plány na výstavbu viacerých kasární, napríklad v Žiline. Zároveň došlo v niektorých prípadoch k zmene účelu kasární, i keď všeobecné prvky modernizácie (elektrifikácia) ďalej prebiehali. Hoci o niektoré objekty armáda po prvej svetovej vojne prišla, nová československá armáda väčšinu z nich prevzala. Zároveň sa začala písať nová kapitola vo vzťahu armáda – kasárne – mesto, kde boli viaceré momenty s predchádzajúcou érou v zásade spoločné. Výstavba kasární v období rakúsko-uhorskej monarchie išla ruka v ruku s rozvojom jej ozbrojených síl. Budovali sa aj strelnice, sklady, stajne, vojenské školy, miestnosti na šport atď. Je potešiteľné, že niektoré pôvodné kasárenské budovy stále existujú a využívajú sa aj v súčasnosti.

Mgr. Peter Chorvát, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava

Budova veliteľstva zboru v Bratislave, o ktorú armáda v medzivojnovom období prišla

Na tomto zábere kladenia vencov československými legionármi možno v pozadí vidieť jeden z blokov kasární v Trenčíne

Pre bezpečnosť štátu

„Zmyslom existencie modernej vojenskej žurnalistiky je jej jedinečný a nenahraditeľný prínos pre bezpečnosť štátu,“ zdôraznil na októbrovom 41. kongrese Európskej asociácie vojenskej tlače (EMPA) v Helsinkách brigádny generál v. z. Wolfgang Peischl.

Brigádny generál Wolfgang Peischl je rešpektovaný rakúsky vojenský pedagóg, vedec, bývalý prezident EMPA a v rokoch 2009 – 2021 šéfredaktor vojenského odbornovo-vedeckého dvojmesačníka ÖMZ (Österreichische Militärische Zeitschrift). Keď definoval, že spektrum vojenskej žurnalistiky pozostáva z dimenzie strategickej, vedeckej a náučno-výcvikovo-popularizačnej, členovia redakcií časopisov vydávaných jednotlivými rezortmi obrany sa našli v tej tretej. S tým, že ich periodiká zohrávajú veľkú úlohu v rámci budovania spolupatričnosti vojakov v rámci ozbrojených síl, prinášajú vízie a plány vedenia rezortov obrany a generálnych štábov, prezentujú úsilie a výsledky jednotlivých druhov vojsk či útvarov a sú súčasťou budovania historického povedomia, sebadôvery a morálnej sily armád.

Najlepší časopis v krajine

V EMPA, ktorá vznikla v roku 1977 v Taliansku, si vymieňajú skúsenosti vojenský publicisti z časopisov vydávaných predovšetkým rezortmi obrany z viac ako dvoch desiatok krajín. Najdôležitej-

šie sú, samozrejme, trendy. Tie hovoria o tom, že aj medializácia činnosti vojsk a príslušných ministerstiev sa výraznou mierou presunula do internetového priestoru. No zostávajú aj papierové médiá. Ich redakcie sú zároveň jedným z ťažiskových zdrojov „nepolitických“ informácií z prostredia ozbrojených síl smerom k internej, ale aj externej verejnosti. Teda informácií, ktoré nevydávajú tlačové oddelenia ministerstiev a ministrov, prezentujúce najmä činnosť politických nominantov vo vedení rezortov. V Nórsku, ktoré je čo do počtu obyvateľov veľké ako Slovensko, má 100-stranový časopis Fortstvars Forum vydávaný tamojším rezortom obrany 50-tisíc výtlačkov. Dostávajú ho okrem príslušníkov ozbrojených síl aj vojaci v zálohe, štátne úrady či školy. Editor Paal Ravnaas dodáva: „Rozšírili sme redakčný kolektív a máme aj internetovú stránku, kde publikujeme nielen PDF verziu magazínu, ale aj jednotlivé články. Vlni už mali 12 miliónov prečitání.“ Podobnú článkovú online verziu má aj fínsky 48-stranový magazín Ruotuväki, ktorý má náklad 20 000 kusov. „Máme však výhodu, že

v našej redakcii pôsobí okrem štyroch píšucich redaktorov aj deväť vojakov základnej služby,“ vysvetlila online editorka Noora Pompanenová. Podobne sú na tom aj Nóri, kde tiež veľká časť budúcich žurnalistov v krajine vrátane tých najvplyvnejších, prejde vojenskou redakciou Fortstvars Forum. „Od roku 1945, keď začal náš časopis vychádzať, ich boli azda tri tisíce,“ odhadol Erling Eikli, ktorý v ňom pôsobil od roku 1974

až do predvŕňajška. K 75. výročiu časopisu vydal 650-stranovú knihu *God Vakt! 1945 – 2020*. O žičlivosti a rešpektu k tomuto periodiku – a nepochybne k nórskeým ozbrojeným silám ako celku svedčí ešte niečo: „V roku 2018 nás vyhodnotili ako najlepši časopis v krajine,“ usmial sa Tor Eigil Stordahl, ktorý bol v redakcii od roku 1991 do roku 2020, z toho štvrtstoročia v pozícii šéfredaktora. No a v rokoch 2003 – 2008 bol prezident EMPA. A ešte niečo. Fortstvars Forum získal aj tohtoročnú EMPA Award za originálny článok *Pomoc, musím cika!* Ilustruje ho aj poltucet dokumentárnych fotografií vojačky nablíčkanej v zimnej uniforme aj s bielym maskovacím návlakom, ktorá v silnom mraze a hlbokom snehu počas výcviku v horách musí ísť na malú potrebu. Ťažiskovo je však o špecifikách služby žien v ozbrojených silách. EMPA Award za fotografie získala srbská Obrana za výcvik špeciálov zlaňujúcich vodopád (slovenská Obrana mala bronz). No a prezidentka EMPA a zároveň šéfredaktorka niekoľkých vojenských časopisov Jojo Mulder z Holandska odovzdala cenu za top videopríspevok Fínom. Zachytával zimný výcvik mladých delostrelcov.

Obrana, Tévíjas Sargs, Obrana

Iste, sú aj vojenské časopisy, ktoré, takpovediac, trochu strácajú dych. Napríklad dvojtyždenník *Hrvatski vojnik* podľa jeho šéfredaktora Željka Stipanovića klesol zo 4 000 výtlačkov na polovicu. Šéfredaktorka Dragana Markovićová hovorila podobne o donedávna 10-tisícovej srbskej Odrane. Dôvod? Financie. Oveľa menší Slovinci sú však deväťtisícoví. Práve od nich, no aj od nórskeho Fortstvars Forum či lotyšského Tévíjas Sargs (17 800) si vzala príklad aj naša Obrana a popri náklade 5 000 kusov do vojenských útvarov, misií či pre organizácie spolupracujúce s rezortom obrany distribuuje aj 4 000 výtlačkov pre stredné a vysoké školy. A do istej miery zachytáva aj trend publikovania vlastných článkov mimo samotný časopis. Na vlastnú internetovú stránku síce nemá

personálne kapacity, ale redaktori publikujú články a fotografie z cvičení a ďalších podujatí na oficiálnych portáloch MO SR a OS SR. PDF verzia na nete je samozrejmosťou. V porovnaní grafiky a obsahu je v rámci EMPA určite v hornej polovici. A ak hovoríme o odchovancoch Obrany z čias povinnej vojenskej služby, sú medzi nimi bývalý šéfredaktor *Pravdy* Jakub Prokeš či ekonomický novinár a hovorca, dnes štátny tajomník ministerstva hospodárstva Peter Švec.

Srbsko však má aj jeden unikát. Vznikla tu prvá súkromná televízia v Európe, ktorá sa špecializuje výhradne na armádu, vojenskú históriu či zbrane. „Naša Televízia Front je privátny projekt, pričom s ministerstvom obrany ústretovo spolupracujeme,“ uviedol jej šéfredaktor a spoluzakladateľ Duško Cosič, hosť EMPA. „Začali sme vysielat' vlni, diváci nás môžu vidieť 24 hodín denne, hlavnými sekciami sú hrané filmy a dokumenty. Dokumentárne filmy aj produkujeme, čo sa nám darí najmä vďaka spolupráci s armádou, vojnovými veteránmi a historikmi,“ dodal. Hosťom EMPA bol aj fínsky režisér Aku Louhimies, ktorý predstavil svoj film *Neznámy vojak* (*The Unknown Soldier*) o bojoch Fínov proti Sovietskejmu zväzu od roku 1941 až do konca druhej svetovej vojny, keď znovu získali a vzápätí opätovne prišli o pôvodne fin-

sku Ladožskú Karéliu. „Bez spolupráce s rezortom obrany by sme neboli úspešní, pretože bez vojenských priestorov, techniky, dopravy a armádnych poradcov by sme si neporadili,“ uviedol. Azda najinšpiratívnejšia spomedzi hostí bola domáca mediálna legenda Lauri Virtanen, ktorý ako novinár, fotograf a filmár pokrýval azda všetky rozhodujúce vojenské konflikty na svete od Vietnamu cez Angolu, Cyprus, Kambodžu, Libanon, Namíbiu, Haiti, Kosovo, Sierra Leone, Afganistan, Mjanmarsko až po Ukrajinu.

Duša národnej obrany

„V ozbrojených silách máme asi 12-tisíc profesionálov a ročne na povinnú vojenskú službu rukuje 21-tisíc chlapcov. Dievčatá sa na základnú službu môžu prihlásiť dobrovoľne. Býva ich okolo 1 500,“ objasňoval vojenským novinárom na sprievodnej ukážke výcviku niektoré atribúty základnej vojenskej služby vo Fínsku plukovník Pesu Laitonen. Dodal, že rukujú prevažne medzi 18. a 21. rokom života. Pre mužstvo trvá služba približne deväť mesiacov, pre lídrov, teda najmä veliteľov družstiev, o dva viac. Mimochodom, za ostatných šesť desaťročí slúžilo vo vojenskom časopise Ruotuväki cez dvetisíc základňakov. Niektorí z nich, dnes už v pozícii rešpektovaných mediálnych hviezd, prišli aj na záverečné slávnostné zhromaždenie EMPA. Pozvaných bolo aj niekoľko desiatok bývalých redaktorov magazínu Ruotuväki, ako aj fínskych novinárov, ktorí sa venujú obrane a bezpečnosti. Slávilo sa totiž 60. výročie založenia vojenského periodika. „Veľmi si vážim, že vojenský časopis Ruotuväki publikuje seriózne informácie o živote vojakov, krízových situáciách a patrí k duši národnej obrany,“ odznelo z listu, ktorý zaslal fínskym vojenským novinárom prezident krajiny Sauli Väinämö Niinistö. A keď zástupca náčelníka generálneho štábu pre personalistiku generálmajor Rami Saari udeľoval vojenským publicistom vyznamenania, najväčší potlesk zošal Mikko Ilkko, viceprezident EMPA a šéfredaktor Ruotuväki.

Pavol Vitko • Foto: autor

Tisíci zoskok v osemdesiatke

„Pred každým výsadkom vnímam to skvelé vzrušenie z prichádzajúcej beztiaže a radosti z voľného priestoru,“ usmial sa predseda Klubu vojenských výsadkárov Bratislava Ladislav Hreha, keď vo svojich 80. rokoch absolvoval tisíci zoskok.

a akčnosti sú za ním desiatky rôznych podujatí. Pravdaže, nie iba za ním. Spomína napríklad na rok 2002, kedy aj ich klub na bratislavských leteckých dňoch SIAD organizoval hromadný zoskok veteránov, pričom naraz bolo vo vzduchu 36 borcov okolo šesťdesiatky. Vráťme sa späť. V roku 2003 bratislavský klub prvý raz organizoval majstrovstvá Slovenska na presnosť pristátia veteránov v Slávnici. Na tých o dva roky neskôr, bohužiaľ, sa pri zoskoku zabil ich kamarát Emil Mráz. „Analyzovali sme to, vieme čo sa stalo, stále to bolí, ale skácame ďalej,“ povedal osemdesiatnik, ktorý svoj 998., 999. a 1000. zoskok absolvoval 10. septembra tohto roku na letisku Aeroklubu Trnava v Bolerá-

zi. V rámci 4. ročníka parašutistickej súťaže veteránov na presnosť pristátia o pohár Štefana Baniča bol v kategórii dvojíc v tíme s plukovníkom v. z. Svetozárom Bohušom, ktorý odchádzal do zálohy len pred dvoma rokmi. A výsledok? Skončili vo svojej kategórii tretí, dve lepšie dvojice tvorili bývalí reprezentanti v parašutizme. „Pravdaže, je to súťaž, chcete byť čo najlepší, ale už dávno nejde prvoplánovo o pretekánie. Najdôležitejšie je to kamarátstvo, pocit spolupatričnosti – a radosť z toho ticha vo vzduchu.“

Oboplávať plytčinu

V Bolerázi, kde bol organizačným lídrom oblastný Klub vojenských výsadkárov Trnava, skákal aj domáci 72-ročný Vojto Stríž s obdivuhodnými 5020 výsadkami, 61-ročný František Turcmanovič ich má za sebou dokonca 5650. Skákal, a v inej kategórii vyhral aj plukovník v. z. Pavel Švelka, prezident Klubu vojenských výsadkárov SR a donedávna zástupca veliteľa Síl pre špeciálne operácie. „Zišli sa tu už dlhoroční vojenski dôchodcovia, aj nedávni kamaráti z 5. pluku, aj bývalý majster sveta Karol Adamčík s 12-tisíc zoskokmi, takže verím, že budúci rok prídu na Baničov pohár tiež viacerí aktívni príslušníci ozbrojených síl,“ verí plk. v. z. Švelka, od 1. marca tohto roku prezident Klubu vojenských výsadkárov SR, ktorý Ladislavovi Hrehovi v mene klubu udelil k tohtoročnej osemdesiatke Kríž čti Jozefa Gabčíka. „Pavol Švelka je konečne mladá krv v našom vedení. On a jemu podobní ľudia s kopou pozitívnej energie sú naša nádej, lebo inak bude s našou organizáciou koniec,“ hovorí L. Hreha a porovnáva, že ak bolo pred desaťročím len v ich bratislavskom klube 140 členov, dnes ich je iba 30, aj to polovica „papierových“. „Navyše aj mňa zoskok najmä v závislosti od výšky stojí od 30 do 70 eur. Padák s výstrojom a prístrojmi vychádza 5-až 6-tisíc. Takže ak sa mladým ľuďom v tomto športe nepomôže systémovo rozvíjať štát, skončíme tak či tak na plytčine. Verím, že sa tak aj s pomocou nášho klubu nestane,“ dodáva muž, ktorého prednedávnom veliteľ Síl pre špeciálne operácie OS SR a dlhoročný výsadkár brigádny generál Branislav Benka ocenil svojou pamätnou plaketou.

Pavol Vitko

Foto: autor a Dušan Chvostek

Pozor, ak by si niekto myslel, že to bol len tandemový zoskok, alebo nejaké propagačné zaokrúhlenie štatistiky, nie je tomu tak. Ladislav Hreha, kapitán vo výslužbe, má ako jediný osemdesiatnik u nás stále platnú parašutistickú licenciu.

Sen o vzdušnom oceáne

„Chcel som sa stať stíhacím pilotom, mal som za sebou zdravotnú prehliadku v pražskom Ústave leteckého zdravotníctva s tým najlepším výsledkom. Napokon som pre zlý kádrový profil ostal pred bránou vojenskej leteckej školy, čo bolo pre mňa veľmi sklúčujúce,“ spomenie rodák zo Zemplínskeho Jastrabia, ktorý napokon promoval ako vinár v Brne. No sna o vzdušnom oceáne sa nevzdal. Už počas stredoškolských vinohradníckych štúdií v Modre v roku 1959 absolvoval vo Vajnoroch svoj prvý zoskok. „A aj keď som nebol profesionálny vojak ale vinár, na štvoro vojenských cvičení ma povolali vždy k hĺbkovému prieskumu do Levíc. Tam som absolvoval tiež dve desiatky zoskokov.“

So zapísanými 660 zoskokmi sa so športovým parašutizmom vlastne prvý raz rozlúčil v roku 1987. No nielen s ním, ale dovtedy bol aj športový pilot motorového lietania. „Keď sme sa v roku 2000 stretli štyria kamaráti z dávnych čias, slovo dalo slovo a takmer šesťdesiatnici sme zamierili opäť na letisko. Začali sme odznova...“

Ladislav Hreha však mimo parašutizmu predsa len až tak nebol. Už od roku 1995 bol člen oblastného Klubu vojenských výsadkárov Štefana Baniča Bratislava. V roku 2003 preberal po plukovníkovi Jozefovi Tučekovi pozíciu predsedu. Odvtedy je u vojenských výsadkárov vo funkciách. Už niekoľko rokov je v Bratislave opäť predsedom. Vďaka pozitívnej povahe, komunikatívnosti, zmyslu pre partiu

Odpoveďou Ladislava Hrehu na to, ako to, že ešte v osemdesiatke skáče s padákom, stará sa o tisíc kmeňov viniča, chodí ako štyridsiatnik a takmer stále sa usmieva, je veselá myseľ, šport a nasadenie pri plnení úloh, ktoré si stavia.

L. Hreha a P. Švelka

DOVOLENKA NA SLOVENSKU S REKREAČNÝM POUKAZOM

GRANIT
HOTEL

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

Cestujte po Slovensku, oddychujte v sieti GRANITHOTELS a ešte k tomu všetkému si časť ceny pobytu nechajte preplatiť u svojho zamestnávateľa.

Máte nárok na príspevok na rekreáciu? Informujte sa u svojho vedúceho alebo personalistu, vyberte si hotelovo-zdravotnícku prevádzku podľa svojej preferencie a záujmu a prídte si oddýchnuť.

Administratívu nechajte na nás – my vám pripravíme všetky potrebné dokumenty, ktoré potrebujete pre svojho zamestnávateľa.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: recepacia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: recepacia.sm@granithotels.sk

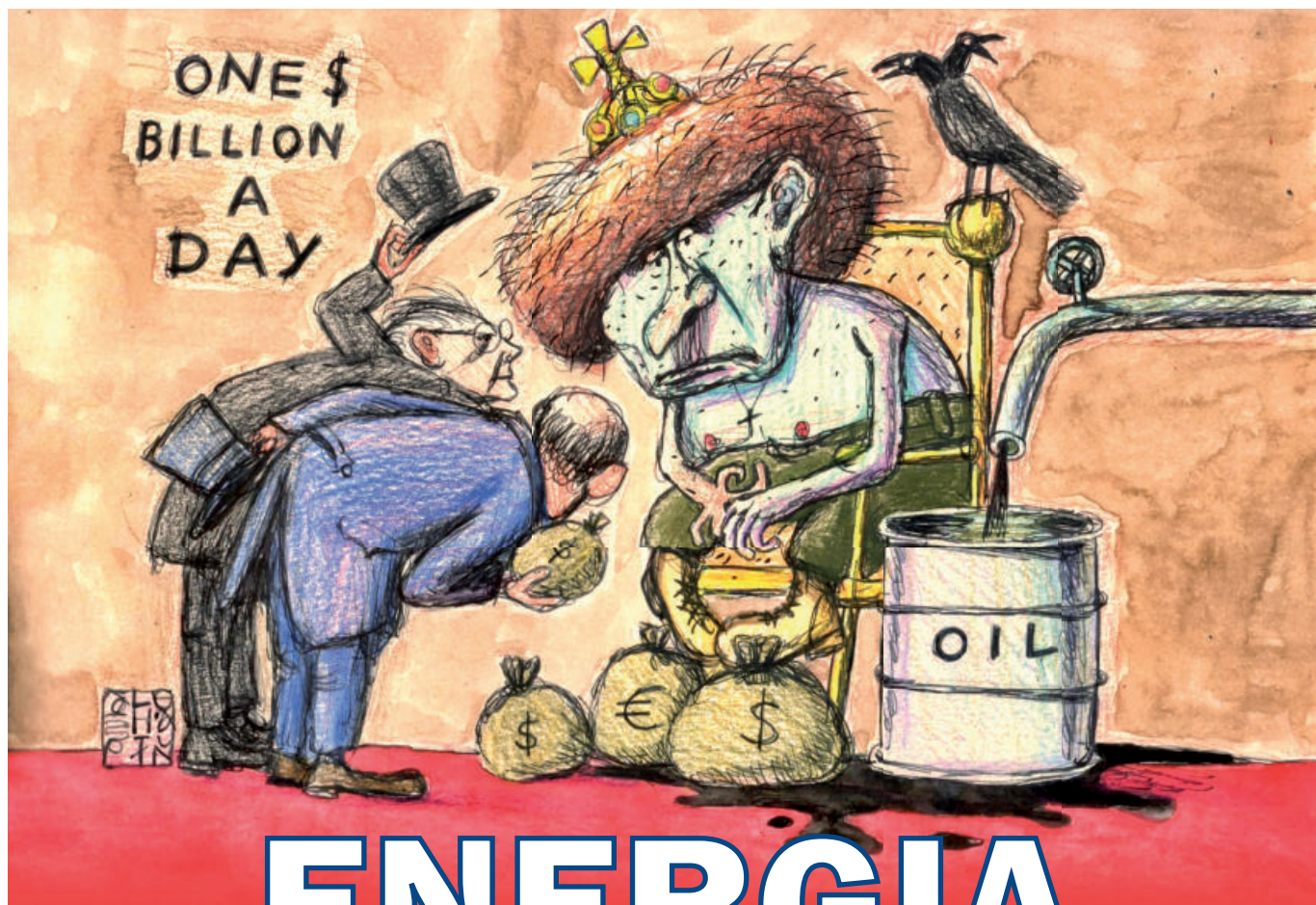
HOTEL GRANIT TATranské ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: recepacia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: recepacia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

ENERGIA

– zbraň v rukách Kremľa

S príchodom vykurovacieho obdobia a blížiacou sa zimou všetci intenzívne vnímame zdražovanie cien energií.

Čo je dôvodom tejto situácie a prečo rastúce ceny energií trápia nielen naše peňaženky, ale aj rezort obrany?

Ide o príbeh, v ktorom Kremľ využíva svoje energetické suroviny ako ekonomickú zbraň, prostredníctvom ktorej úmyselne zvyšuje náklady rodinám, podnikom a európskym krajinám, ktoré sa postavili voči jeho agresii na Ukrajinu.

Rast cien a ruského rozpočtu

Za posledné dva roky síce ceny fosílnych palív rástli aj kvôli pandémie a opätovnému nárastu dopytu po skončení proticovidových opatrení, avšak rozhodnutie Ruska krátiť dodávky plynu aj ropy – a spôsobíť tak nedostatok – malo na zdražovanie najdramatickejší dosah. Účelová komunikácia Kremľa vyvolávala pocit neistoty a obavy z budúcnosti, čo prinútilo obchodníkov nakúpiť zdražujúce sa suroviny a prispieť k astronomickému rastu cien. Finančné príjmy z exportu predraženej ropy a zemného plynu boli pre Kremľ také

dôležité, že koncom roku 2021 tvorili takmer polovicu ruského federálneho rozpočtu. Kremľ tieto peniaze využil na financovanie a prípravu invázie na Ukrajinu.

Cieľ: sociálne nepokoje

Prečo Rusko, ktoré tak veľmi profitovalo z exportu energetických surovín v roku 2021, aj naďalej obmedzuje ich dodávky? Putin stavia na to, že prispievaním k inflácii a zdražovaniu počas zimy vyvolá nespokojnosť európskych občanov, naruší jednotný postoj Západu a zlomí našu vôľu naďalej podporovať Ukrajinu. Februárová invázia na Ukrajinu a eskalácia obmedzení dodávok plynu a ropy sa odohrávali súbežne a boli dlhodobé plánované. Zdražovanie pokračuje s príchodom vykurovacieho obdobia a odohráva sa na pozadí energetickej tranzície, počas ktorej sa pre odstavku jadrových

a uhoľných elektrární zvýšila závislosť Európy od ruského plynu.

Ekonomické domino

Zdražovaním plynu netrpí len sektor energetiky, ale aj poľnohospodársky a potravinársky priemysel. Plyn je nevyhnutný na výrobu hnojív a CO₂, ktorý sa napríklad používa na omračovanie dobytky, vakuové balenie mäsa či výrobu piva a nealkoholických nápojov. Drahý plyn vedie k všeobecnému zdražovaniu a zvýšeniu miery inflácie. Inflácia núti centrálné banky prijať protiopatrenia, ktoré zdražujú hypotéky a ochladzujú ekonomiku. Zdraženie energií má teda dominový efekt pre celú ekonomiku. Nájdením alternatívnych zdrojov fosílnych palív sa zbavíme závislosti od ruského plynu, čím neutralizujeme ekonomickú zbraň, ktorú Kremľ využíva na zastrašovanie Európy. V konečnom dôsledku Kremľ príde aj o peniaze, z kto-

rych financuje svoje vojnové ťaženie na Ukrajine.

Trh s energiami

Európsky trh s energiami je liberalizovaný, pozostáva z viacerých súperiacich aktérov, ako sú výrobcovia energií, prevádzkovatelia prenosovej sústavy, prevádzkovatelia zásobníkov, distribútori a obchodníci. Rovnaké pravidlá pre všetkých zabezpečujú demokratickú súťaž a znemožňujú jednotlivým účastníkom trhu stať sa monopolom, ako je ruský Gazprom. Európska spolupráca umožňuje živý a dynamický obchod, ktorého súčasťou bola aj Ukrajina. K stabilne nízkym cenám plynu, ktoré pretrvávali do mája 2021, Ukrajina prispievala najmä tým, že európskym obchodníkom umožnila skladovať plyn vo svojich zásobníkoch. Obchodníci počas letného obdobia nízkého dopytu nakúpili lacný plyn a uskladnili ho na Ukrajinu, počas zimy ho zo zásobníkov ťažili a predávali po celej EÚ. Ukrajina tiež exportovala nadbytok elektrickej energie. Zvrchovaná, stabilná a prosperujúca Ukrajina je teda dôležitá nielen pre našu bezpečnosť, ale aj pre náš hospodársky blahobyt.

Príklad Pobaltie

Žiadny iný región nie je taký energeticky závislý od Ruska a taký odpojený od zvyšku európskeho energetického systému, ako Pobaltie. Litva si to uvedomuje, preto už v roku 2014 uviedla do prevádzky terminál na skvapalnený zemný plyn v prístave Klaipėda, ktorý slúži ako regionálny uzol pre dodávky plynu najmä z Nórska a USA. Litovská snaha dosiahnuť energetickú nezávislosť od ruského plynu bola prirodzenou reakciou na energetické vydieranie Ruska. Vďaka novému terminálu a diverzifikácii portfólia sa Litve podarilo opätovne prerokovať zmluvu o dlhodobých dodávkach zemného plynu s Gazpromom, čo viedlo k dlhodobému zníženiu cien plynu o 20 %. Úzka spolupráca v euroatlantickom priestore v oblasti bezpečnosti a energetiky umožňuje lepšiu

Napriek zdraženiu bude počas zimy plynu dostatok. V EÚ si navzájom pomáhame a krízu spoločne zvládneme. V porovnaní s Ukrajincami, ktorí čelia ruskej agresii a nasadzujú vlastné životy, je uskomnenie sa v spotrebe plynu naozaj zanedbateľnou obetou.

Slovenský premiér Eduard Heger a poľský premiér Mateusz Morawiecki 26. augusta 2022 v poľskom meste Strachocina oficiálne otvorili plynovodné prepojenie medzi Slovenskom a Poľskom

vyjednávaciu pozíciu aj pre najmenších odberateľov.

Pasca Nord Stream

Nedávny únik plynu na plynovodoch Nord Stream 1 a 2, ktorý bol pravdepodobne spôsobený sabotážou, je ďalšia z kontroverzných udalostí, ktoré výrazne ovplyvnili cenu plynu. V informačnom priestore sa k tejto udalosti vyskytuje viacero dezinformácií, preto je vhodné

zamyslieť sa, kto má z nehody úžitok. Nordstream 1 a 2 v podstate vlastní Gazprom, ktorý sa dlhodobými kontraktmi zaviazal zásobovať EÚ miliardami kubických metrov plynu. Obmedzovaním dodávok alebo nedodávaním plynu porušuje zmluvné podmienky a hrozia mu medzinárodné arbitráže. Každá štandardná zmluva v energetike zvykne obsahovať klauzulu o vyššej moci. Vyššia moc je právna skutočnosť, spočívajúca v mimoriadnej udalosti, ktorá spôsobuje škodu, za následky ktorej zvyčajne nikto nezodpovedá, pretože ide o okolnosť zásadne vylučujúcu zodpovednosť. Poškodenie Nord Stream 1 a 2 potenciálne spadá pod klauzulu vyššej moci a vylučuje zodpovednosť Gazpromu platiť pokuty vyplývajúce z arbitráží za porušovanie zmlúv.

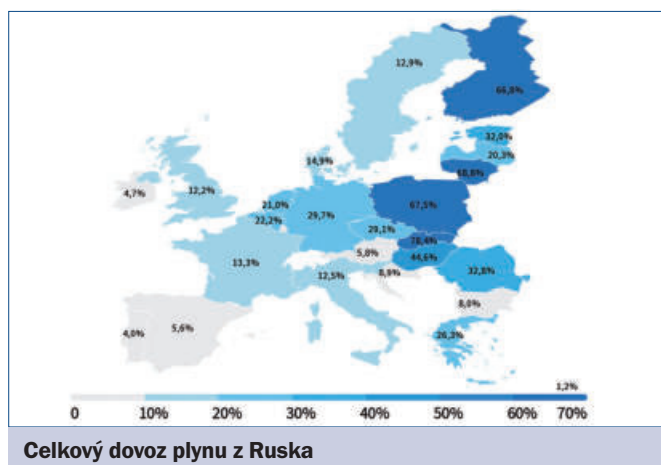
Dobré správy na záver

Nie všetky udalosti v energetike sú však negatívne – nedávne otvorenie prepojavacieho plynovodu Poľsko – Slovensko zabezpečí diverzifikáciu dodávok plynu na územie Slovenska. Plynovod je súčasťou projektu Baltic Pipe, spájajúceho Nórsko s Poľskom a pre Slovensko predstavuje alternatívu, ktorá znižuje závislosť od ruského plynu. Ďalšou pozitívnu správou je, že európske zásobníky plynu sa v polovici októbra naplnili na 92 %, čo spôsobilo aj pokles dopytu a zníženie ceny zemného plynu na európskom trhu. Ku klesajúcim cenám pomáhajú aj opatrenia EÚ. Najväčším dodávateľom plynu do EÚ je v súčasnosti Nórsko. Kým pred vojnou tvoril podiel ruského plynu dovážaného do krajín EÚ viac ako 40 %, dnes je to už len zhruba 7,5 %. Napriek zdraženiu bude počas zimy plynu dostatok. V EÚ si navzájom pomáhame a spoločne túto krízu zvládneme. V porovnaní s Ukrajincami, ktorí čelia ruskej agresii a nasadzujú vlastné životy, je uskomnenie sa v našej spotrebe plynu naozaj zanedbateľnou obetou.

Tomáš Graňák

odbor pre hybridné hrozby a strategickú komunikáciu

Ilustrácia: Aljoša Stupin

Krtko v Kaliningrade

Tentoraz nás zaujala hybridná operácia, ktorá je veľmi atypická a prichádza z „druhej strany barikády“ ako humorná odpoveď na ruskú propagandistickú činnosť v online aj offline priestore.

Napriek svojej absurdnosti je po-
učným príkladom vzniku, ší-
renia a dosahu naratívu na in-
ternete, na ktorý reagovali nielen bežní
ľudia, ale aj politici. Na začiatku pritom
boli referendá o pripojení Záporožskej,
Chersonskej, Luhanskej a Doneckej
oblasti k Ruskej federácii, ktoré sa ko-
nali na konci septembra 2022. Jedným
z argumentov na ich údajnú legítimi-
tu bolo aj tvrdenie, že historicky patrili
k územia Ruskej ríše a neskôr boli sú-
časťou Sovietskeho zväzu. Odhliadnuc
od faktickej problematikosti takéhoto
prístupu, Rusko a vlastne takmer všetky
nedemokratické režimy s obľubou vyu-
žívajú historický princíp na ospravedl-
nenie svojich územných agresíí.

České more

Dňa 28. septembra 2022 uverejnil poľ-
ský používateľ sociálnej siete Twitter
s prezývkou „papiež internetu“ obrázok
s mapou Kaliningradskej oblasti Ruskej
federácie a textom „je na čase rozdeliť
Kaliningrad tak, aby mali naši bratia
Česi konečne prístup k moru.“ Príspe-
vok dosiahol v krátkom čase množstvo
zdieľaní a začal žiť vlastným životom.
Na sociálnych sieťach vzniklo priehrštie
žartovných postov a obrázkov, ktoré
žiadajú referendum o pripojení oblasti
k Českej republike, špekulujú o tom, ako
by také pripojenie malo vyzerať a pomo-
cou fotomontáží a memečiek ukazujú,
ako bude život v „novom kraji Českej
republiky“ vyzerať. Potiaľto ide len o kla-
sický internetový virálny vtíp, ktorých je
veľké množstvo. Medzičasom však pre-
rástol do niečoho väčšieho.

Vtípu sa chytili aj politici a oficiálne
štátne inštitúcie. Europoslanec Tomáš
Zdechovský zdieľal vymyslený post
ukrajinského prezidenta Volodymyra Ze-
lenského, ktorým anexiu Kaliningradu
Českou republikou uznáva. České dráhy
oznámili, že do oblasti pripravujú nové

železničné spojenie, pripojili sa aj rôzne
súkromné firmy s informáciami o otvá-
raní svojich pobočiek a podobne. Litov-
skí politici zasa protestovali, že na oblasť
nemajú nárok len Česi, ale aj Litva a na-
vrhli vzájomnú dohodu o rozdelení. Slo-
venská prezidentka vyjadrila možný zá-
ujem o štátnu návštevu. Parodické akcie
prerástli aj do reálneho sveta v podobe
happeningu pred Veľvyslanectvom Ruskej
federácie v Prahe. Niektorí politici,
naopak, upozornili na nebezpečenstvo
takých vyjadrení oficiálnych predstavi-
teľov, ktoré by v diplomatickom jazyku
mohli byť brané vážne a považované za
ohrozenie územnej celistvosti Ruskej
federácie. Táto kampaň, označovaná aj
ako „pozitívny trolling“, mala jasný cieľ.
Nastaviť zrkadlo absurdite ruských ar-
gumentov, ktorými obhajujú anexie
a dať ich šíriteľom ochutnať vlastnú me-
dicínu.

Královec nad Baltom

V tejto spontánnej kampani sa vyskytlo
viacero pozoruhodných prvkov, ktoré
sú spoločné aj pre ďalšie podobné akcie
a môžu nám pomôcť porozumieť podsta-
te hybridných operácií:

1. Historické zrnko pravdy

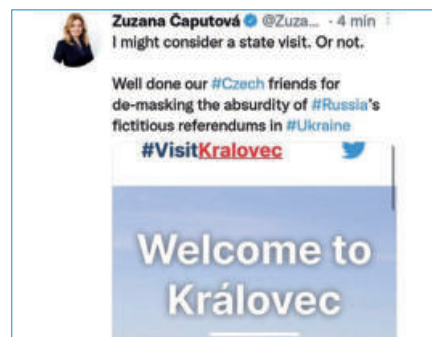
Mesto Kaliningrad, pôvodne český Krá-
lovec a po nemecky Königsberg, bolo
skutočne v roku 1255 založené a pome-

nované podľa českého kráľa Přemysla
Otakara II., ale tu sa spojitosť s dnešnou
Českou republikou končí. Územie preš-
lo búrlivým historickým vývojom. Bolo
súčasťou Pruska, Poľska, Nemeckého
cisárstva, Weimarskej republiky, nacisti-
ckého Nemecka, až ho napokon Postu-
pimská konferencia po druhej svetovej
vojne pririekla sovietskemu Rusku a dr-
vivá väčšina pôvodného obyvateľstva
bola odsunutá.

2. Využitie popkultúrnych symbolov

Súčasťou parodickéj kampane za pripo-
jenie územia k Českej republike bolo aj
využitie populárnych postáv a postavi-
čiek českej popkultúry. Do Kaliningradu
tak napríklad dorazil známy kreslený
Krtko so svojimi priateľmi, lietadlová loď
Karel Gott či ponorka Lucie Vondráčková.
Sú všeobecne známe a ľahko rozpo-
znateľné, a to aj v zahraničí.

3. Zapojenie známych osobností

Väčšiu váhu kampani dalo zapojenie
známych osobností a oficiálnych inšti-
túcií, ktoré sa chopili príležitosti na jej
šírenie, ale aj na svoju vlastnú prezen-
táciu a zvyšovanie viditeľnosti na sociál-
nych sieťach. Bez ohľadu na pravdivosť
či nepravdivosť informácií samotných,
sa vďaka nim podarilo zasiahnúť tisíce
nových používateľov.

Na záver možno konštatovať, že ide
o vydarenú paródiu na dezinformačné
naratívy, ktoré chrlí Rusko. Neunikla ani
pozornosť odborníkov na dezinformá-
cie a propagandu. Na druhej strane však
treba poukázať aj na jej etickú proble-
matickosť a otvoriť diskusiu či je práve
tento spôsob boja proti hybridným hroz-
bám, keď preberáme metódy protivníka,
ten správny.

Michal Ďurman

Odbor pre hybridné hrozby
a strategickú komunikáciu

MILITARY ENGLISH

SUBMARINE WARFARE

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Drew Verbis, U.S. Navy

Although submarine warfare is not a new addition to the arsenal of powers and **powers-to-be**, the application of both the platform and the tactics involved **evolves** with time, or - rather - makes **quantum leaps** when major conflicts **come around**. Before WWI, underwater vehicles were very primitive and were used with mixed results: both causing ships to sink and sinking themselves. It was the Germans who made more effective use of submarines (called U-boats in their **parlance**) during the conflict against allied ships, and with such success that Allies **reciprocated**. In WWII, submarines were already sophisticated **vessels** carrying sonars, radars and weaponry making them more of an offensive platform than a defensive one. History teaches us that submarines also worked reconnaissance and special operations "**sorties**" in naval battles and even rescued **downed** carrier pilots. According to some sources, during WWII, U.S. submarines destroyed 1,314 enemy warships in the Pacific, representing 55 % of all Axis power warships lost. Lessons learned from World War II transferred in the 1950s nuclear technology to the subs, both as a means of **propulsion** (nuclear reactors) to make them quieter and harder to detect enabling the platform to remain underwater for prolonged periods; and as a carrier for nuclear weapons including ballistic missiles. Together with long-range bombers and intercontinental ballistic missiles, today's ballistic missile submarines are the third component of the nuclear **triad**.

The dawn of the new post-Cold War era brought yet another change to submarine warfare turning the subs into multi-role platforms capable of conducting both **overt and covert** operations, adding denial-of-sea capability and destruction of underwater infrastructure to the already broad toolbox. Modern submarines can **creep** undetected into the target area and then **unleash** either weapons or drones to attack installations such as submerged structures, **oil rigs**, communication lines or even pipelines (such as the **ill-fated** Nord-Stream).

In October 2022, concerns were growing over the disappearance of a Russian nuclear-powered submarine Belgorod that - according to some reports - left its home base in the Arctic Circle, destination as of yet unknown. The boat may or may not be carrying Poseidon nuclear autonomous torpedo drones, which Russia claims have the power to create **immense** nuclear tsunamis, causing devastation along a coastline.

As for the future, the U.S. Navy developers are looking into new stealth submarine concept that would replace the Ohio-Class submarines starting 2028. The 170 meters long vessel will use an X-shaped **stern** to achieve more maneuverability on the surface, a stealthy electric drive propulsion system instead of a mechanical one; and will house 16 nuclear Trident 2 D5 missiles.

QUESTIONS:

1. Čo bolo hlavnou úlohou ponoriek v časoch prvej svetovej vojny a pred ňou?
2. Ktoré postriedky tvoria tzv. jadrovú triádu?
3. Aké úlohy plnia moderné ponorky?

GLOSSARY

- **powers-to-be** /'paʊərz tu bi/ – vychádzajúce, nastávajúce mocnosti;
- **evolves** /i'vʌlvz/ – vyvíja sa;
- **quantum leaps** /'kwɒntəm li:ps/ – kvantové (obrovské) skoky;
- **come around** /kʌm ə'reʊnd/ – nadísť;
- **parlance** /'pɑːləns/ – (pren.) reč;
- **reciprocated** /rɪ'sɪprə'keɪtɪd/ – opätovali;
- **vessels** /'vesəlz/ – plavidlá;
- **sorties** /'sɔːtiz/ – výpady (používané najmä v letectve);
- **downed** /daʊnd/ – zostrelený;
- **propulsion** /prə'pʌlʃən/ – pohon;
- **triad** /'traɪ.æd/ – triáda, skupina troch;
- **overt and covert** /oʊ'vɜːt ænd 'kəʊvɜːt/ – otvorený a tajný;
- **creep** /kri:p/ – zakrádať sa;
- **unleash** /ən'liʃ/ – vypustiť, rozpútať;
- **oil rigs** /ɔɪl rɪgz/ – vrtné plošiny;
- **ill-fated** /ɪ'l'feɪtɪd/ – prekliaty, smolný;
- **immense** /ɪ'mens/ – obrovský, ohromný;
- **stern** /stɜːn/ – korma

Foto: por. Miroslava Mindárová

Vaše starosti na našu hlavu

Na priznanie plánovanej valorizácie vojenského dôchodku v roku 2023 o 11,8 % treba byť do termínu 30. 6. 2023 už výsluhový dôchodca? Alebo sa vzťahuje na vojaka plánovaná valorizácia, aj keď pôjde do civilu v termíne 01.07.2023 až 30.12.2023?

Zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravuje sociálne zabezpečenie policajtov a profesionálnych vojakov. Podľa § 30 písm. d) tohto zákona je jedným z druhov dávok výsluhového zabezpečenia aj výsluhový dôchodok. Zároveň nesmiem opomenúť, že výsluhový dôchodok sa poskytuje na žiadosť podľa § 83 ods. 1 písm. d) zákona č. 328/2002 Z. z.

Zvyšovanie výsluhových dôchodkov (tzv. valorizácia) je upravená v § 68 ods. 1 a 2 zákona č. 328/2002 Z. z.

K prvej časti otázky, či je potrebné, byť vo výsluhovom dôchodku do 30. 6. 2023, aby mal vojak nárok na zvýšenie výsluhového dôchodku uvádzam, že nie je potrebné, aby bol vojak vo výsluhovom dôchodku do 30. 6. 2023.

Výsluhové dôchodky priznané a vyplácané do 30. júna príslušného kalendárneho roka sa zvyšujú od 1. júla príslušného roka v závislosti od pevnej sumy zvýšenia dôchodkových dávok ustanoveného vo všeobecných predpisoch o sociálnom poistení na tento kalendárny rok. V praxi to znamená, že profesionálni vojaci, ktorí pôjdu do civilu v čase od 1. 1. 2023 a bude

im priznaný výsluhový dôchodok, budú ho poberať do 30. 6. 2023 a valorizovaný im bude od 1. 7. 2023.

K druhej časti otázky, či sa vzťahuje na vojaka plánovaná valorizácia, aj keď pôjde do civilu v termíne 1. 7. 2023 až 30. 12. 2023 uvádzam, že výsluhové dôchodky priznané od 1. júla do 31. decembra príslušného kalendárneho roka sa zvyšujú odo dňa ich priznania v závislosti od pevnej sumy zvýšenia dôchodkových dávok ustanoveného vo všeobecných predpisoch o sociálnom poistení na tento kalendárny rok. V praxi to znamená, že profesionálni vojaci, ktorí pôjdu do civilu v dobe od 1. 7. 2023 do 30. 12. 2023, výsluhový dôchodok im bude valorizovaný už odo dňa priznania.

Na lepšiu orientáciu k zvyšovaniu výsluhových dôchodkov, aj k zvyšovaniu iných dávok výsluhového zabezpečenia, odporúčam prečítať si ustanovenia § 68 zákona č. 328/2002 Z. z.

Verím, že uvedené informácie o zvyšovaní výsluhových dôchodkov budú pre našich profesionálnych vojakov postačujúce.

Viera Križanová

oddelenie výsluhového zabezpečenia,
Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia

Pek(e)ne po slovensky Nemýľme si dopad s dosahom

Slovo *dopad* patrí medzi tie, ktoré sú spisovné – ale v inom význame, ako sa bežne používajú. *Dopad* môžeme použiť, ak myslíme *dopadnutie* (napr. na obe nohy). Ak máme na mysli účinok, vplyv, dosah, hodnotí sa výraz *dopad* ako subštandardný, čiže nespisovný. Napriek tomu máme „dopadov“ plno; *Počkáme si na finálnu dopadu s našimi partnermi, a potom budeme komentovať, aký môže mať dopad na hospodárenie jednotlivých útvarov. V tomto roku kvôli finančnej kríze a jej dopadom na ekonomiky štátov príde v Európskej únii o prácu okolo 4,5 milióna ľudí. Aj vojaci musia riešiť dopady ropnej katastrofy...*

V týchto prípadoch si väčšinou treba vybrať medzi výrazmi účinok a vplyv: do-

hoda má vplyv na hospodárenie útvarov; finančná kríza má vplyv na ekonomiky štátov EÚ; aj vojaci musia riešiť účinky ropnej katastrofy;

Namiesto často používaného spojenia *mať dopad* môžeme ako spisovnú náhradu použiť buď spojenie *mať dosah*, alebo štylisticky ešte elegantnejšie jednoslovné výrazy *zasahovať*, *účinkovať*, *vplývať*, *ovplyvňovať*.

Vojna má dopad na celý Afganistan – Vojna zasahuje celý Afganistan. Zákon, ktorý má dopad na občanov druhej krajiny, je možné uplatniť naplno len so súhlasom príslušnej krajiny. – Zákon, ktorý účinkuje na občanov druhej krajiny, je možné uplatniť naplno len so súhlasom príslušnej krajiny...

Vždy teda urobíme dobre, keď sa *dopadom* v zmysle účinkov či vplyvov vyhneme.

(buj)

SLEDUJTE NA INTERNETE

OBRANA

eBULLETIN MO SR

Facebook
Ministerstva obrany SR

Facebook
Ozbrojených síl SR

Youtube kanál
Ministerstva obrany SR

Youtube kanál
Ozbrojených síl SR

Instagram
Ministerstva obrany SR

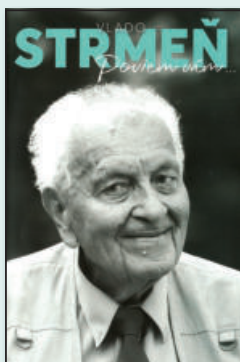
Instagram
Ozbrojených síl SR

Twitter
Ministerstva obrany SR

Poviem vám...

„Hovorím kamarátovi, Amblacký sa volal, reku zaľahni, už to začalo. Ja ich mám na muške, neboj sa, nech sa zdvihnú, nech idú, potvory. Vtom padla mína, dvoch strelcov nám zabilo, štyria sme boli zranení, vrátane kamaráta Amblackého,“ spomína vo svojich memoároch na 14. októbra 1944 s názvom Poviem vám... účastník Slovenského národného povstania Vladimír Strmeň. Ešte ako 14-ročný elév počas vojnového Slovenského štátu narukoval v roku 1942 k vojenskej hudbe v Banskej Bystrici. Po vypuknutí SNP ho veliteľia ako nepľnoletého poslali domov. V ich dome na Starých Horách, v chudobnej osade Richtárová, už sídlil partizánsky štáb majora Morozova a kapitána Sokolova, a tak nečudo, že hneď od 1. septembra 1944 sa pridá k partizánom. Bol zranený, rýchlo sa vystrábil a opäť sa vrátil k svojej jednotke. Po potlačení SNP sa znova pridá k partizánom. Keď s jednotkou Mstiteľ ustúpil hlbšie do hôr, jeho mama s malým bratom len šťastnou náhodou unikli istej smrti v zapálenom dome. Mala to byť pomsta za jej pomoc partizánskym jednotkám. Takmer 200-stranovú knihu spomienok aj na povojnový život, jeho účinkovanie a vedenie podnikových kapiel, na rodinu aj prednáškovú činnosť o Povstaní vydalo v tomto roku Múzeum Slovenského národného povstania. Vladimír Strmeň má celý rad vyznamenaní. Naposledy ho minister obrany Jaroslav Naď na ostatných oslavách SNP v Banskej Bystrici povýšil na kapitána vo výslužbe. V septembri na Deň Ozbrojených síl SR v Brezovej pod Bradlom mu generál Daniel Zmeko udelil Pamätný kríž náčelníka Generálneho štábu OS SR III. stupňa – bronzový.

(pv)

LOŽ MESIACA

Škandál, ktorý nebol

K poškodeniu vojnových hrobov v Ladomirovej podľa pamiatkového úradu nedošlo. Uviedol to odborný radca Krajského pamiatkového úradu v Prešove Anton Liška. Historik Martin Drobňák upozornil, že nemožno hovoriť o ruskom vojnovom cintoríne, keďže sú na ňom pochované obete oboch bojujúcich strán. „Na základe dlhodobého výskumu sme dospeli k záveru, že skutok tak, ako bol popísaný generálnym prokurátorom, sa určite nestal,“ skonštatoval Liška. Vec bola podľa neho zbytočne zmedializovaná v prospech ruskej propagandy. Ako zdôvodnil, nedošlo k poškodeniu vojnových hrobov, nevidí ani negatívny úmysel zo strany starostu, keďže povinnosť starať sa o vojnové hroby vyplýva obci zo zákona.

Ako vysvetlil Liška, v zákone nie je presne definované, či je súčasťou vojnového hrobu aj nadzemná časť. Podľa neho mala obec právo odstrániť poškodené obrubníky. Obrubníky ani neboli na miestach, kde sa nachádzajú vojnové hroby. Pamiatkový úrad pripravuje metodiku obnovovania vojnových cintorínov. Generálny prokurátor SR Maroš Žilinka pôvodne na sociálnej sieti avizoval prešetrenie zásahu do hrobových miest vojakov ruskej carskej armády v obci Ladomirová v Prešovskom kraji. Polícia označila informácie o zničení cintorína za propagandistickú dezinformáciu, ktorú šíri ruské veľvyslanectvo na Slovensku.

TASR

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXX.
• č. 11/2022 • Redakčná uzávierka 26. 10. 2022 • Do výroby zadané 28. 10. 2022
• Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Mgr. Michaela LACKOVÁ, tel.: 0960 31 29 80, 0903 820 583, e-mail: michaela.lackova@mod.gov.sk, Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

kpt. Mgr. Pavel Lukáč
vojenský dekan Veliteľstva vzdušných síl Zvolen

Nič nie je samozrejmé

Dlhý čas sme žili v ilúzii istoty ohľadom budúcnosti; teraz sme však zistili, že nič nie je samozrejmé. Každý deň, keď vyjde slnko, je dar.

V Jakubovom liste sa píše: „A teraz vy, čo hovoríte: ‚Dnes alebo zajtra pôjdeme do toho a toho mesta, pobudneme tam rok a budeme kupčiť a zarábať,‘ vy predsa neviete, čo bude zajtra s vaším životom... Namiesto toho by ste mali hovoriť: ‚Ak Pán bude chcieť, budeme žiť a urobíme toto alebo ono...‘“ (4, 13 – 14. 15). Toto je kľúčové: snažiť sa deň čo deň žiť podľa Božej vôle, pretože náš život a naše plány nie sú také predvídateľné, ako si myslíme. Nemusíme žiť v beznádeji alebo v slepej odovzdanosti akémusi osudu, no potrebujeme žiť v Božej prítomnosti. My môžeme Pánovi zostať verní bez ohľadu na to, aké situácie v našom živote dopustí. Preto musíme v prvom rade všetko počuté odovzdávať Ježišovi. Pýtajme sa ho v modlitbe: „Ako hľadiš na túto situáciu ty?“ Sväté Písmo nám na viacerých miestach ukazuje, že modlitba mala v Ježišovom živote ústredné miesto. Vždy keď išiel vykonať nejaký zázrak, utiahol sa pred tým do samoty a modlil sa. Ježiš sa modlil aj pred svojím krstom, pred premenením, ba aj pred svojím zatknutím a ukrižovaním (pozri Lk 3, 21 – 22; 9, 28 – 29; Mt 26, 36 – 45).

Všetky tieto úryvky Písma nám odhalujú základný princíp celého Ježišovho života: modlitbu kládol nad činnosť. Nekonal tak, že by sa do niečoho pustil a až potom uvažoval či to bol dobrý nápad. Nie, on hľadal Božie vedenie a potom konal na základe toho, čo v modlitbe prijal od svojho Otca.

Čo urobíš ako prvé, keď sa ráno zobudíš? Je naša prvá činnosť pohľad na mobil alebo do počítača? Zapneš televíziu alebo čítaš správy? Po „krátkej“ kontrole toho, čo je nové, potom vzhupneš do dňa a myslíš, že si pripravený na všetko. Robievame to mnohí, no nie Ježiš. Zámerne sa od sveta „odpojil“, aby sa mohol spojiť so svojím Otcom. Keby si každý človek, ktorý číta tento článok, pevne zaumienil, že sa každý deň bude spájať s Ježišom v modlitbe, verím, že tento náš čas s Bohom by na svet uvoľnil nevýslovné množstvo milosti. Nech je našou najvyššou prioritou modlitba. Nie naše aktivity – aj keď sa do nej budeme musieť niekedy nútiť a hľadať si na ňu čas. Veď takto žil aj Ježiš – a on toho vykonal veľa!

Zahrejte sa cvičením

Za efektívnym cvičením netreba vždy chodiť do posilňovne, viacero účinných cvičení môžeme robiť aj doma.

Okrem samostatného cvičenia môžeme do aktivity zapojiť aj rodinných príslušníkov – a benefity z cvičenia pocíti celá rodina.

Prečo cvičiť doma?

Cvičenie doma sa stalo v dnešnej dobe úplne bežnou záležitosťou, najmä vďaka pandémie. V čase zatvorených fitnesscentier bolo nutné vystačiť si s tým, čo nám poskytovali naše domovy. Vo veľa domácnostiach bolo práve cvičenie spôsobom, ako si ľudia mohli zlepšiť náladu.

Pri výbere cvičenia máte v domácnosti viacero možností. Okrem cvičenia s vlastnou hmotnosťou sa ponúkajú aj ďalšie, v podobe rôznych pomôcok ako fitlopta, hrazda, therabandy, TRX a podobne. Tieto pomôcky môžu byť veľmi efektívne, pretože vás nútia zapájať aj svaly, ktoré ste predtým neposilňovali, no sú dôležité pre efektívny pevný stred tela a tiež v prevencii pred poškodením pohybového aparátu.

Okrem silových cvičení treba zahrnúť aj aeróbne aktivity ako stacionárny bicykel, a tak zefektívniť tréningový program.

Pri voľbe cvičení je dôležité vybrať také, ktoré vás budú naozaj baviť.

Ako cvičiť doma?

Ukážeme si pár jednoduchých cvičení. Toto sú najzaujímavejšie:

1. PLANK NA FITLOPTE

Plank na fitlopte predstavuje ideálny variant precvičenia brušných svalov. Cvičiaci zaujme pozíciu ako na obrázku 1. V tejto pozícii zotrúva 15 s. a potom si oddýchne. Cvičenie treba niekoľkokrát opakovať. Pri správnej technike cvičiaci dbá o to, aby bol chrbát v neutrálnej pozícii. Ťažnosť cvičenia možno zvýšiť zdvihnutím jednej nohy.

2. PRÍŤAHY NA TRX PÁSOCH

Úvodnú pozíciu je možné vidieť na obrázku č. 2. Z následnej pozície sa cvičiaci pritiahne smerom hore. Cvičenie opakuje 10-krát. Pri cvičení je dôležité udržať celý čas vzpriamený chrbát.

3. MEDVEĎ

Cvičenie Medveď môžeme vidieť na obrázku 3. Je zamerané na posilnenie stredu tela. Cvičiaci zaujme pozíciu na štyroch, s oporou o prsty na nohách a dlaniach – a vzápätí sa dvihne nahor. V tejto pozícii zotrvá 15 sekúnd, potom si oddýchne.

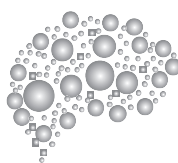
4. DREPY

Drep predstavuje základný komplexný cvik, ktorým je možné precvičiť celé telo. Na obrázku 4 je možné vidieť začiatočnú pozíciu. Z nej sa cvičiaci presúva do spodnej časti drepu (obrázok 5). Po celý čas dbá na správnu techniku, dôležité je udržať vzpriamený chrbát. Kolená nesmú smerovať dovnútra, ale mierne od seba. Chodidlá sú po celý čas na zemi.

PhDr. Dávid Líška
Vojenské športové centrum Dukla

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

pplk. Mgr. Oľga Jančová Koháryová
hlavná psychologička Ozbrojených síl SR

Suicídium: signály, príčiny, prevencia

Niekedy nám život v práci i v rodine prináša situácie, ktoré je náročné zvládnuť bez väčších psychických následkov. Niektoré životné milníky nás posilnia, iné sa nám môžu zdať neriešiteľné. Suicídium (samovražda) je zbytočná smrť. Signály na samovraždu treba brať vždy vážne, rozhodnutie ukončiť život neprichádza z ničoho-nič, varovné signály existujú, ale často sa rozpoznajú až neskoro. Medzi najčastejšie patria:

- hovorenie alebo premýšľanie o smrti,
- poruchy spánku alebo príjmu potravy,
- strata záujmu o okolie, rodinu,
- „upratovanie“ vo svojich záležitostiach,
- lúčenie sa s blízkymi, priateľmi nejakým spôsobom,
- náhle zmeny nálad, zo smútku do pocitov šťastia,
- odmietanie pomoci.

Najviac ohrození sú ľudia s duševnými poruchami, po prežití závažnej psychickej traumy, ľudia so samovražedným pokusom v minulosti alebo s dokonaným suicídiom v rodine, so závažným ochorením spojeným s bolesťou alebo osamelí ľudia. Rizikovými sú aj ľudia so závislosťami (alkohol, gamblerstvo a pod.) a tí, ktorí majú problémy so zákonom (často jedno ovplyvňuje druhé). Muži používajú tvrdšie, násilnejšie prostriedky (obesenie, smrť strelnou zbraňou), ženy menej násilné metódy (otrava liekmi) s nižšou letalitou (úmrtnosťou). Podľa odborníkov to môže súvisieť s tým, že ženy nechcú traumatizovať tých, ktorí nájdú ich telo a nechcú narušiť svoj fyzický vzhľad.

Život nie je stále veselý a bezproblémový, prináša ťažkosti, sklamanie aj smútok. Akékoľvek životné problémy sa zvládajú ľahšie, keď ich riešime spolu s rodinou, priateľmi, kolegami, keď sa o nich môžeme s niekým porozprávať. Ak je však život v sklamaní a smútku nad naše sily, vyhľadajme odbornú pomoc lekára, psychológa alebo psychiatra a dajme sebe a nášmu životu druhú šancu.

Povstalecké boje na Hornej Nitre

2. septembra 1944 začala svoj postup proti povstalcov z juhozápadného smeru bojová skupina SS Schill (asi 2 400 mužov), ktorá sa sformovala v Protektoráte Čechy a Morava z náhradných výcvikových a školských jednotiek.

Vyzbrojovanie povstalcov pri železničnom moste v Šimonovanoch (dnes súčasť Partizánskeho) 30. augusta 1944

Jej prvou úlohou bolo odzbrojenie bratislavskej posádky, k čomu pristúpila (v spolupráci s policajnými jednotkami Einsatzgruppe H) už večer 1. septembra 1944. Na druhý deň postupovala na Trnavu a Nitru, kde už predošlý deň dorazilo Einsatzkommando 13. Nitriansku posádku na čele s mjr. pech. Jánom Šmigovským, ktorý zostal verný vláde, Nemci neodzbrojili. K prvému väčšiemu stretnutiu s povstalcami došlo pred Topolčanmi predpoludním 3. septembra, kde sa im do cesty dostali jednotky hornonitrianskej partizánskej brigády Pavel. Na poludnie dorazila bojová skupina Schill do Topolčian, ktoré dobyla po krátkom pouličnom boji. Už vo večerných hodinách však Nemci narazili na odpor v priestore Brodzany – Žabokreky. Išlo o vojakov a partizánov skupiny stot. Adolfa Weinholda sústredenej v obrannej línii Brodzany – Veľké Bielice – Skačany pred osadou Baťovany (dnes Partizánske). Toto bojové zoskupenie (dva pešie prápory, asi 250 partizánov z brigády Pavel pod velením Jozefa Trojana a tri hipomobilné batérie) bolo vyzbrojené z vojenských skladov v Bošanoch a Zemianskych Kostolnoch a posilnené delostrelectvom z posádky v Topolčanoch. Podľa niektorých pravdepodobne nadsadených odhadov tu do zbrane nastúpilo až dvetisíc osôb. Jedným z cieľov obrancov bolo kryť odvoz vojenského materiálu zo Zemianskych Kostolčan.

Útok na Baťovany

Útok bojovej skupiny Schill na Baťovany 4. septembra povstalci odrazili vďaka

nasadeniu dvoch delostreleckých batérií z priestoru Malé Uherce – Pažiť. Tvrdé boje sa rozohrali najmä na ľavom krídle obrany pri Brodzanoch. Tu Nemci držali vyvýšeninu, odkiaľ organizovali mínometnú paľbu. Povstalci podnikli niekoľko neúspešných protiútokov. Nemci útočili aj severne zo Skačian na Dolné Vestenice. Oblasť bránila rota npor. Rudolfa Kolníka spolu s delostreleckou batériou. Povstalci po počiatočnom ústupe zaujali obranné postavenie pred obcou Hradište. Nemcom sa tiež nepodaril obchvat Baťovian na smere Skačany – Veľké Kršteňany. Dôležitú úlohu tu zohrala čata z bývalých väzňov Židovského tábora v Novákoch, ktorá obsadila výšiny nad obcou Šimonovany. Na obrane Baťovian sa podieľali tiež príslušníci kombinovanej letky, ktorí ostreľovali nemecké jednotky. Nemci napriek tomu 5. septembra obsadili Baťove závody, odkiaľ začali odvážať zásoby. V noci z 5. na 6. septembra preto časť partizánov podnikla útočnú akciu. Tá však bola neúspešná. Partizáni totiž postupovali bez vedomia stot. Weinholda a dostali sa do krížovej paľby. Bol to aj dôsledok absencie spojenia medzi veliteľstvom a jednotkami v poli. Na 7. septembra Weinhold plánoval vystúpenie obrany v severnom úseku. Cieľom bolo „násilným prieskumom“ roty z Dolných Vesteníc obsadiť Skačany a nadviazať spojenie s jednotkami nad Šimonovanmi. Úspech plánu však znemožnil ranný útok Nemcov, ktorý sa našťastie podarilo odraziť. Obrana v priestore Malé Uherce – Pažiť sa nakoniec zrútila po prevrápivom obchvatnom útoku

Nemcov 9. septembra. Povstalci pritom utrpeli veľké straty. Zajatý bol aj stot. Weinhold, neskôr ho pravdepodobne popravili nacisti. Povstalci sa stiahli do priestoru Čereňany – Zemianske Kostolany.

Dobytie Prievidze

Už 11. septembra zaútočili hlavné sily skupiny Schill na obranné postavenie novo sformovanej IV. taktickej skupiny pplk. jazd. Jána Malára na prístupoch k Novákom. Druhá časť nemeckých síl útočila na Bánovce nad Bebravou, ktoré do rúk okupantov padli už nasledujúci deň 12. septembra. Pokračujúci útok bojovej skupiny Schill viedol k ovládnutiu Zemianskych Kostolčan aj so zásobami pohonných hmôt, Novák a 14. septembra aj Prievidze. 18. septembra sa síce uskutočnil spoločný protiútok jednotiek IV. a V. taktickej skupiny a partizánov na dobýtie priestoru Bojnice – Prievidza, ten však nebol úspešný. Nemci severne od Prievidze obsadili Nemecké (dnes Nitrianske) Pravno a krátko nato aj Gajdel (dnes Kľačno). Tým sa im otvorila cesta na ovládnutie Turca z juhozápadu. Jeho osud spečatil spoločný útok Schillu a posilnenej divízie Tatra zo severu od Sučian.

PhDr. Igor Baka, PhD.

Vojenský historický ústav

Foto: Vojenský historický archív

Prvé číslo povstaleckých novín Povstanie vydávaných v Prievidzi

Medaila Za chrabrosť pred nepriateľom

Na pamiatku bojov za oslobodenie Československa z nepriateľského obsadenia bola nariadením vlády ČSR zo dňa 20. decembra 1945 zriadená Československá medaila Za chrabrosť pred nepriateľom.

Stanovy k nej upravovala vyhláška ministerstva vnútra č. 42/1946 Sb. zo dňa 26. januára 1946. Udeľovala sa ako viditeľné vyznamenanie príslušníkom čs. armády v zahraničí a čs. občanom vo vlasti, ktorí pred nepriateľom alebo na bojisku v zahraničí v čase od 1. septembra 1939 alebo v oslobodzovacom boji vo vlasti v čase od 15. marca 1939 až do skončenia vojny preukázali osobnú statočnosť.

In natura len raz

Touto medailou mohli byť vyznamenané aj pluky alebo oddiely za statočné správanie celku, ako aj príslušníci a jednotky spojeneckých armád. Bola udelená doživotne a bezplatne spolu s diplomom. V prípade úmrtia sa medaila ponechala na pamiatku rodine alebo príbuzným, nosiť ju však nemohol nikto iný, len vyznamenaný. Medailu prepožičiaval prezident republiky, minister národnej obrany alebo veliteľ vojska, ak ich prezident na to splnomocnil. Československá medaila Za chrabrosť pred nepriateľom má jeden stupeň. Udeľovaná bola in natura len raz pri prvom vyznamenaní, každé ďalšie vyznamenanie touto medailou sa vyznačovalo na stužke bronzovými lipovými lístkami. Výtvarný návrh medaily spracoval J. Král. Rovnako ako pri Československom vojnovom kríži 1939 boli rozo-

znávané štyri vydania, pričom zbieraťsky najhodnotnejšie sú prvé dve londýnske vydania.

Navigátor RAF

Čs. medailou Za chrabrosť pred nepriateľom tzv. londýnskeho vydania bol vyznamenaný aj príslušník čs. zahraničného odboja Rudolf Husár, ktorú Vojenské historické múzeum získalo do zbierok ako súčasť výstavy Per Ardua ad Astra. Za jeho zásluhy mu ju udelili päťkrát – 19. decembra 1942, 5. mája 1943 a trikrát 6. apríla 1944. Narodil sa 8. októbra 1919 v Gregorovej Vieske v okrese Lučenec.

Ako mnoho iných Slovákov, aj on v januári 1940 odišiel zo Slovenska a južnou trasou sa dostal do Francúzska, kde sa 6. marca prezentoval v náhradnom telese čs. vojska v Agde a v hodnosti vojaka bol zaradený do telegrafickej rot. Loďou La Ville de Liege bol 20. júna 1940 evakuovaný z prístavu Le Verdon do britského Liverpoolu a 7. júla ho prijali do tábora v Cholmondeley parku. V septembri toho istého roka ho prijali do služieb britského kráľovského letectva RAF ako Volunteer Reserve v britskej hodnosti Aircraftman 2. Po absolvovaní ďalších kurzov a výcvikov ho niekoľkokrát povýšili a preložili. Od septembra 1941 pôsobil ako navigátor v 68. nočnej stíhacej peruti RAF. V roku 1943 bol povýšený hneď

dvakrát, v máji do hodnosti Warrant Officer, v októbri do hodnosti Pilot Officer a do čs. hodnosti rotmajstra letectva v zálohe. Operačnú činnosť s prestávkami vykonával až do rozpustenia perute v apríli 1945. Po návrate do vlasti v auguste 1945 bol povýšený najprv na nadporučíka letectva v zálohe, v januári 1946 na kapitána letectva v zálohe a slúžil na letisku Praha-Ruzyně. Koncom roka 1946 bol pre rodinné povinnosti prepustený mimo aktívnu službu a dostal povolenie vysťahovať sa do Veľkej Británie.

Lietal aj v sedemdesiatke

V priebehu roka 1950 ho prepustili z armády vzhľadom na získanie cudzej štátnej príslušnosti a tiež mu odňali vojenskú hodnosť. Žil v Londýne, neskôr v turistickom mestečku Hampton Court, kde mal obchod a malé lietadlo. Aktívne lietal až do svojich 74 rokov. V roku 1991 ho vojensky a morálne rehabilitovali a mimoriadne povýšili do hodnosti plukovníka vo výslužbe. Rozkazom prezidenta SR bol dňom 1. mája 1995 menovaný do hodnosti generálmajora vo výslužbe. Zomrel 2. apríla 2001 vo Swansea vo Veľkej Británii.

PhDr. Viera Jurková
Vojenský historický ústav – VHM Piešťany
Foto: autorka

Minister obrany SR Jaroslav Nad' a mesačník OBRANA
vyhlasujú
pre študentov stredných a vysokých škôl

XVIII. ROČNÍK

LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

POVIEDKA alebo ÚVAHA
v slovenskom jazyku na tému

BOJISKO INTERNET

súťažné kategórie STREDOŠKOLÁCI a VYSOKOŠKOLÁCI
rozsah od 1 000 do 5 000 ZNAKOV (vrátane medzier)

Súbory vo formátoch DOC, DOCX, ODT alebo PDF
posielajte na email SUTAZ@MOD.GOV.SK

spolu s ÚDAJMI O AUTOROVI (meno a priezvisko, adresa, škola, vek)
a SO SÚHLASOM SO SPRACOVANÍM OSOBNÝCH ÚDAJOV

DO 20. NOVEMBRA 2022

Odborná porota z prihlásených prác vyberie do finále v každej kategórii po päť najlepších.
Práce, ktoré postúpia do finále, budú v dňoch 28. 11. – 4. 12. 2022 uverejnené na facebookovom
profile Ministerstva obrany SR (www.facebook.com/mosr.sk), kde ich verejnosť bude môcť hodnotiť.
Výsledky vyhlásime 5. decembra 2022.

Autorov troch diel, ktoré získajú najviac hlasov v každej z kategórií,
odmeníme hodnotnými cenami a finančnými prémiami 500, 400 a 300 eur.
Víťazné práce uverejní mesačník OBRANA.

PODROBNOSTI A FORMULÁRE GDPR NÁJDETE NA
<https://www.mosr.sk/SUTAZ-2022/>

